

Nr 251.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—34:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Johansson, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom, så vitt angår det under punkt 3:o upptagna ärendet, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, följande:

1:o.

Nyvarp nr 1
i Stockholms
län.

Förra landsfiskalsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Nyvarp nr 1 i Värmdö socken av Stockholms län, vilket boställe från och med den 14 mars 1925 varit indraget till statsverket, har för domänfondens räkning varit utarrenderat mot en årlig avgäld för åren 1925—1929 av 1,550 kronor och för åren 1929—1931 av 1,400 kronor. Egendomens arrendator har emellertid på grund av vanhävd blivit uppsagd till avflyttning den 14 mars 1930, och domänstyrelsen har därefter gått i författning om egendomens skötsel till den 14 mars 1931.

Av instrument över en i juni 1925 påbörjad och i december 1929 avslutad uppskattningsförrättning å egendomen jämte tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren C. A. Virde år 1924 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är förlagd i ett skifte och är belägen i norra delen av Värmdön med omkring 2 kilometer strand vid Saxarfjärden och med direkt landsvägsförbindelse till Stockholm, dit avståndet är omkring fem mil, omfattar en areal av 156.455 hektar, därav 36.568 hektar åker, tomt och trädgård, 3.705 hektar äng, 114.308 hektar avrösningsjord och 1.874 hektar impediment.

Under år 1929 blevo egendomens stall och ladugård genom eldsvåda helt förstörda. Någon nybyggnad i den nedbrunna byggnadens ställe har ej uppförts. Brandstodsersättningen, 12,000 kronor, har inlevererats till domänfonden.

Å egendomen finnas 4 lägenheter, benämnda Bagarstugan, Nynässtugan, Lövdalsstugan och Kristiansborg. De äro bebyggda med sommarvillor, tillhöriga, de å Bagarstugan och Nynässtugan arrendatorn av hemmanet, de å Lövdalsstugan Carl Gustaf Fogelberg och de å Kristiansborg Olga Ellioth. Den sistnämnda har hos domänstyrelsen anhållit att få inköpa den tomt av omkring 200 kvadratmeter, varå hennes byggnad är belägen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besök på platsen förklarat sig icke kunna tillråda egendomens uppstyckning i mindre jordbrukslägenheter, detta med hänsyn till den rikliga och goda åbyggnaden, åkerjordens splittrade belägenhet, avrösningsjordens stora areal och möjligheten för spekulation i villatomter.

Under år 1929 verkställd uppskattning av egendomens skog och skogsmark har givit vid handen, att värdet därav kan beräknas till 36,599 kronor.

Uppskattningsmännen hava därefter beräknat saluvärdet å egendomen i dess helhet till 66,000 kronor och arrendevärdet till 1,300 kronor.

I avgivet yttrande har *länsstyrelsen* tillstyrkt försäljning av egendomen ostyckad utan förbehåll om rätt för lägenhetsinnehavarna att hava sina å lägenheterna befintliga hus kvarstående därstädes, enär ett sådant förbehåll komme att inverka på saluvärdet och något egnahemsintresse ej synes vara förbundet med lägenheternas bibehållande.

Vederbörande *överjägmästare* har jämväl uttalat sig för egendomens försäljning i en lott, därvid han emellertid, med hänsyn särskilt till att de-

lar av egendomen antagligen bleve begärliga för anläggning av villatomter, ansett, att egendomen i dess helhet borde kunna åsättas ett saluvärde av 80,000 kronor.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 15 februari 1930 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, biträder förslaget om egendomens försäljning i en lott. Nyvarps ägor vore mycket splittrade med skogbevuxna höjder och odlad jord mellan höjderna. Varken ur jordbruks- eller skogsbrukssynpunkt vore egendomen av större värde, men dess vackra läge och natur inbjöde till anläggning av sommarbostäder. Någon anledning att bibehålla gården i kronans ägo syntes styrelsen ej förefinnas, i synnerhet som behovet av nybyggnad å gården vore trängande och det torde fordras år av arbete för att få egendomens jordbruk i gott stånd. Enligt styrelsens förmenande torde egendomen bära, i likhet med vad överjägmästaren föreslagit, åsättas ett saluvärde av 80,000 kronor, och syntes något förbehåll om återköpsrätt icke bära ifrågakomma

Mot föreliggande försäljningsförslag har jag intet att erinra, liksom ej heller mot det av domänstyrelsen föreslagna saluvärdet, 80,000 kronor, och får jag fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Nyvarp nr 1 i Värmdö socken av Stockholms län må försälas i enlighet med stadgandet i 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

2:o.

I proposition (nr 210, punkt 1) till 1928 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till försäljning av kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Skogsbo nr 1 i Tierps socken av Uppsala län. Av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet för den 16 mars 1928 framgår bland annat följande.

*Skogsbo nr 1
i Uppsala län.*

Av instrument över en år 1925 å egendomen hållen arrendeuppskattningsförrättning med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren F. W. Mossberg genom Fr. Enhörning år 1897 över egendomens inägor upprättad karta jämte en år 1917 av distriktslantmätaren H. J. Schönberg upprättad beskrivning, hade inhämtats bland annat, att egendomen, fördelad i två varandra angränsande skiften, hemskiftet och skogsskiftet, vore belägen 6 kilometer från Tierps järnvägsstation och köping samt innehölle en areal av 168.0296 hektar, därav 50.827 hektar åker och tomt, 2.339 hektar ängs- och odlingsmark, 113.019 hektar avrösningsjord, omfattande 64.02 hektar produktiv skogsmark, samt 1.2446 hektar impediment. Torp eller lägenheter funnes icke å egendomen. Denna vore

taxerad för 34,900 kronor, därav 25,900 kronor för jordbruket och 9,000 kronor för skogen.

Vid saluvärdering under år 1927 hade uppskattningsmännen åsatt egendomen ett saluvärde av i runt tal 79,000 kronor, därav 32,436 kronor 20 öre för inägorna, 500 kronor för kapitaliserad utdelning från häradsallmänning och 46,053 kronor 25 öre för skog och skogsmark.

Domänstyrelsen, som åsatt egendomens skog ett saluvärde av 38,353 kronor 25 öre, hade föreslagit egendomens saluvärde till 71,290 kronor.

Sedan riksdagen i skrivelse den 29 maj 1928 (nr 265) meddelat sitt godkännande av omförmälda försäljningsförslag, förordnade Kungl. Maj:t i enlighet därmed genom brev den 29 juni 1928, att kronoegendomen skulle antingen för en köpeskilling av 71,290 kronor och på villkor i övrigt, som angivits i ovanberörda statsrådsprotokoll, försälas till egendomens arrendator P. J. Melin eller, därest denne icke begagnade sig av erbjudandet att förvärva egendomen, utbjudas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor; och skulle egendomen i såväl det ena som andra fallet av köparen tillträdas den 14 mars 1929.

Sedan i enlighet härmed egendomen hembjudits Melin men denne förklarat sig icke vilja begagna den honom medgivna förköpsrätten, hölls den 5 december 1928 inför länsstyrelsen auktion å egendomen, därvid enda anbudet, lydande å 45,000 kronor, avgavs av Melin.

Vid auktionshandlingarnas överlämnande hemställde *länsstyrelsen*, som avstyrkte antagande av sagda anbud, under åberopande av ett från domänintendenten infordrat yttrande, att egendomen, innan den ånyo utbjödes till försäljning, måtte undergå ny saluvärdering.

Domänintendenten hade avstyrkt anbudets antagande samt såsom skäl för ny saluvärdering anført, att enligt uppgift av Melin betydande skogsavverkning å egendomen bedrivits för kronans räkning efter saluvärderingen.

Jämväl *överjägmästaren* avstyrkte anbudets antagande samt anförde i övrigt i huvudsak följande.

Å egendomen hade, enligt vad *vederbörande jägmästare* meddelat, efter egendomens saluvärdering icke skett annan avverkning, bortsett från husbehovsavverkning åt arrendatorn, än av 1927 års ordinarie auktionspost, vilken värderats till 1,827 kronor och vartill vid uppskattningsförrättningen tagits hänsyn. I likhet med jägmästaren kunde därför överjägmästaren icke finna anledning föreligga till ny värdering av skogen. Möjligen skulle dock det skogen åsatta värdet kunna minskas med 6,000 kronor till 40,000 kronor.

Då emellertid något godtagbart anbud vid egendomens försäljning odelad knappast torde kunna erhållas, föreslog överjägmästaren, att av egendomen endast hemskiftet, som omfattade hela den odlade arealen, skulle försälas, under det att skogsskiftet skulle bibehållas i kronans ägo och avsättas till kronopark.

Å hemskiftet funnes enligt en av jägmästaren verkställd utredning, förutom den odlade jorden, 36.55 hektar skogsmark, vilken under förutsättning av någorlunda god skogsvård med hänsyn till markens i all-

mänhet mycket goda beskaffenhet kunde avkasta omkring 100 kubikmeter om året. Skogsmarksarealen syntes därför fullt tillräcklig för att fylla gårdens behov av husbehovsvirke.

Saluvärdet å försäljningslotten föreslog överjägmästaren till 56,936 kronor, därav 32,436 kronor för inägorna, 500 kronor för kapitaliserad utdelning från häradsallmänning och 24,000 kronor för skogen.

Med skrivelse den 15 augusti 1929 har *domänstyrelsen*, som föranstaltat om egendomens utarrendering till den 14 mars 1931, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, och därvid anfört följande.

Det av överjägmästaren framlagda förslaget, enligt vilket försäljningslotten skulle omfatta en areal av 95.6096 hektar, utgörande 50.8270 hektar åker, 0.1580 hektar äng, 40.5990 hektar avrösningsjord, därav 34.55 hektar produktiv skogsmark, och 1.244 hektar impediment, funne styrelsen under förhandenvarande omständigheter mest lämpligt. I fråga om saluvärdet å försäljningslotten, vilken borde utbjudas å auktion till den högstbjudande, hade styrelsen ej annan erinran mot överjägmästarens förslag, än att värdet borde avrundas till 56,950 kronor.

Vidare har domänstyrelsen med skrivelse den 30 november 1929 överlämnat, jämte yttranden av vederbörande skogsstatstjänstemän, en av Melin gjord framställning, att i ärendet måtte införskaffas yttrande av vederbörande hushållningssällskaps egnahemsnämnd.

Då det av Melin avgivna köpeanbudet å egendomen i dess helhet torde väsentligt understiga egendomens värde, synes detsamma icke böra av Kungl. Maj:t antagas.

*Departements-
chefen.*

Mot det nu framlagda förslaget till egendomens disposition och det försäljningslotten åsatta saluvärdet finner jag intet att erinra. Då försäljningslottens arrendevärde, vilket vid arrendevärderingen år 1925, inberäknat en årlig utsyning av 65 kubikfamnar virke, uppskattats till 1,210 kronor, för närvarande icke torde understiga 1,000 kronor, synes förslaget, vilket utarbetats före ikraftträdandet av nu gällande grunder för försäljning av kronoegendomar, böra underställas riksdagens prövning.

Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1931 av det skogsskifte, som skulle kvarbliva i kronans ägo, torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att med ändring av sitt i skrivelse den 29 maj 1928 (nr 265) meddelade beslut medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Skogsbo nr 1 i Tierps socken av Uppsala län blivit uppdelad i två lotter, hemskiftet med en areal av 95.6096 hektar och skogsskiftet, hemskiftet må försälas samt att försäljningen må ske å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931.

3:o.

*Långviken
nr 1 i Söder-
manlands län*

Jämlikt brev den 27 maj 1919 beslöt Kungl. Maj:t med riksdagen, att från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Långviken nr 1 i Östra Vingåkers socken av Södermanlands län lägenheten Högnäs, omfattande det å en av förste lantmätaren Axel W. Lodén år 1897 över egendomen upprättad karta med ägofigurerna nr 192—203 betecknade område med en areal av 1.623 hektar, skulle försälgas enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Genom köpekontrakt den 18 juni 1920 försålles av länsstyrelsen lägenheten till skomakaren Aug. Eriksson mot en köpeskilling av 750 kronor.

I skrivelse den 1 juni 1926 till domänstyrelsen har länsstyrelsen — i anledning av hemställan av Eriksson om utbekommande av köpebrev å lägenheten Högnäs och sedan det befunnits, att större delen av lägenheten vore belägen på Oppunda häradsallmänning och att lägenheten icke redovisades i jordeboken — för vinnande av uppgörelse med Eriksson gjort framställning om visst ägoutbyte mellan kronoegendomen Långviken och Oppunda häradsallmänning, i samband varmed uppkommit fråga dels om överlåtelse å allmänningen av lägenheten Strångängshage nr 1 av krono natur men under disposition av innehavaren av Claestorps fideikommiss, dels ock om överlåtelse å fideikommissets innehavare av vissa ägoribbor från allmänningen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Oppunda häradsallmänning är belägen inom Östra Vingåkers och Stora Malms socknar samt redovisas i jordeboken för respektive socknar bland kronoegendomar under allmän disposition såsom Oppunda häradsallmänning nr 1. Jordeboken för Östra Vingåkers socken upptager bland kronoegendomar under enskild disposition, jordlägenheter, Strångängshage nr 1, en hage. Sistnämnda lägenhet har genom länsstyrelsens utslag den 31 oktober 1855 förklarats fortfarande böra emot särskild ränta bibehållas under det fideikommisset tillhöriga frälsehemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Strångäng nr 1 i Östra Vingåkers socken, till vilket hemman lägenheten, som är upptagen å häradsallmänningen, av ålder hört. Därefter har lägenheten den 2 oktober 1858 undergått skattläggning. Lägenheten har icke varit föremål för skatteköp. Skatteköpeskillingen för densamma har fastställts till 3 kronor 5 öre.

Ägarna av allmänningen och innehavaren av fideikommisset ingingo år 1921 förening om ägoutbyte sålunda, att en äng till det under fideikommisset lydande hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Strångäng nr 1, kallat Strångvik, vilken äng vore belägen inom allmänningens rågångar, skulle tillfalla allmänningen mot vederlag för fideikommisset av viss mark av allmänningen, belägen mellan ägorna till Strångäng nr 1 och en till Strångsjö järnvägsstation ledande allmän bygdeväg. Sedan befunnits, att omförmälda äng i själva verket vore en självständig fastighet, lägenheten Strångängshage nr 1, av krononatur under fideikommissets disposition, kunde det avtalade ägoutbytet ej fullföljas.

Efter det köparen av lägenheten Högnäs år 1926 hos länsstyrelsen gjort sin förenämnda framställning om utbekommande av köpebrev å lägenheten samt, för möjliggörande härav, fråga uppstått om ägoutbyte mellan allmanningen och kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Långviken nr 1, varigenom den del av lägenheten Högnäs, som låge å allmanningen, skulle komma att tillfalla hemmanet Långviken, uppställde allmänningsstyrelsen såsom villkor för biträdande av dylikt ägoutbyte, att allmanningen erhöle dispositionsrätten till lägenheten Strångängshage nr 1.

I skrivelse den 16 april 1926 har överlantmätaren Gustaf Indebetou framställt förslag till slutligt ordnande av dessa frågor och därvid överlämnat yttranden av domänintendenten i länet, allmänningsstyrelsen och innehavaren av Claestorps fideikommiss, greve Claes Lewenhaupt.

Indebetou har i sitt förslag anfört följande. För häradsallmanningen vore det av vikt att förvärva dispositionsrätten till lägenheten Strångängshage nr 1. Fideikommissinnehavaren hade en gång för sin del förklarat sig avstå från dispositionsrätten till Strångängshage mot vederlag av de ägoribbor, som vore belägna mellan hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Strångäng nr 1 och bygdevägen till Strångsjö järnvägsstation och vilka å en av distriktslantmätaren Alf Hedman år 1921 upprättad karta över ägoutbyte mellan ägor, tillhörande häradsallmanningen å ena samt hemmanet Strångäng nr 1 å andra sidan, betecknats med figurerna 15—21 samt omfattade en areal av tillhoppa 0.463 hektar tomt och backar av steng natur.

Lägenheten Strångängshage nr 1 innehölle i åker 0.774 hektar samt i tomt, backar och renar 0.473 hektar eller tillhoppa en areal av 1.247 hektar.

Då det syntes vara av betydelse för kronan att förvärva all mark till Högnäs för att kunna fullfölja den avslutade försäljningen av samma lägenhet till Eriksson i enlighet med köpekontraktet, föresloges följande uppgörelse:

1) Kungl. Maj:t medgiver, att lägenheten Strångängshage nr 1 må överlätas till allmanningen, att av dess intressenter innehavas och brukas såsom om allmanningens övriga mark är stadgat;

2) Kungl. Maj:t medgiver, att av allmanningens nuvarande område inom Stora Malms socken, i jordeboken betecknad såsom Oppunda häradsallmanning nr 1, må till Claestorps fideikommiss såsom ersättning för avståendet av besittningsrätten till lägenheten Strångängshage nr 1 överlätas med full äganderätt de förut omnämnda ägoribborna intill hemmanet Strångäng nr 1, vilka å nämnda karta äro utmärkta med figurerna nr 15—21, och att samma ägofigurer må genom avsöndring från-skiljas allmanningen;

3) Oppunda härads allmänningsstyrelse förbinder sig att ingå på sådant ägoutbyte mellan allmanningen och kronohemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Långviken nr 1, att hela det ägområde, som genom köpekontraktet den 18 juni 1920 försåls till Eriksson, tillfaller samma kronohemman.

Härefter kunde hela området vid lägenheten Högnäs avsöndras från $\frac{1}{2}$ mantal Långviken nr 1 och köpet med Eriksson slutgiltigt fullföljas.

Det sålunda framställda förslaget syntes Indebetou komma att för statsverket medföra minsta möjliga kostnad.

För erhållande av säker uppfattning om de värden, som skulle gå i byte på sätt förslaget åsyftade, ansåge Indebetou uppskattning och vär-

dering böra föregå ej mindre beträffande värdet av nyttjanderätten till Strångängshage nr 1 än även av de ägoribbor, som skulle överlätas till fideikommisset samt å möjligen befintlig ståndskog, som komme att utbytas eller överlätas.

Domänintendenten i länet, styrelsen för nämnda allmänning och greve Lewenhaupt hava förklarat sig biträda Indebetous förslag.

Länsstyrelsen har i utlåtande den 1 juni 1926 funnit samma förslag välbetänkt samt hemställt om vidtagande av åtgärder för ordnande av försäljningsfrågan på föreslaget sätt.

Kammarkollegium, som avgivit utlåtande i ärendet den 19 januari 1927, har anfört bland annat följande.

För sin medverkan till undanröjande av det hinder, som befunnits föreligga för fullföljande av försäljningsavtalet ifråga om lägenheten Högnäs, hade allmänningsstyrelsen uppställt såsom villkor, att allmänningens delägare finge tillfälle att med innehavaren av fideikommisset ordna en, för övrigt sakfrågan i förevarande ärende i och för sig ovidkommande angelägenhet, nämligen ett byte av viss mark från allmänningen mot lägenheten Strångängshage nr 1. Med hänsyn till det intresse, kronan obestriddligen ägde av att få frågan om försäljningen av lägenheten Högnäs med minsta möjliga kostnad reglerad, ville det synas, som om Indebetous uppgörelseförslag vore från kronans sida godtagbart. Det kunde för övrigt sägas, att den uppostring, kronan iklädde sig genom ett eventuellt medgivande, att lägenheten Strångängshage finge läggas till allmänningen och sammanföras under gemensam hushållning med denna, vore särdeles obetydlig. Den perpetuella besittningsrätt till lägenheten, som vore av kronan upplåten till enskild, torde nämligen praktiskt sett motsvara lägenhetens hela värde. Från skatteköpeskillingen kunde ju helt bortses.

Kollegium ansåge sig följaktligen kunna tillstyrka en uppgörelse enligt de huvudsakliga grunder Indebetou föreslagit.

I fråga om detta förslag föranlätas collegium allenast erinra, att den däri innefattade uppgörelsen torde förutsätta riksdagens medgivande, såvitt den avsåge dels lägenheten Strångängshages införlivande med allmänningen dels den tilltänkta överlåtelsen till fideikommisset av viss till allmänningen hörande mark om 0.463 hektar. Av såväl Indebetou som domänintendenten hade anmärkts, att en uppskattning och värdering syntes böra föregå ej mindre beträffande värdet av besittningsrätten till Strångängshage än även av de sistberörda markområdena. De uppgifter, handlingarna i ärendet innehölle rörande arealen och beskaffenheten i övrigt av de ifrågavarande bytesobjekten, torde emellertid utan vidare giva vid handen, att den berörda besittningsrättens värde i allt fall icke understeg värdet å de nämnda, allmänningen tillhörande markområdena. Förmodligen komme tvärtom fideikommissinnehavaren att vid bytet betinga sig någon kontant mellanavgift. En värdering av bytesobjekten torde sålunda visserligen bliva erforderlig för ett slutligt bestämmande av villkoren i uppgörelsen mellan fideikommisset och allmänningen, men collegium ifrågasatte, huruvida det kunde vara nödigt att hava denna värdering tillgänglig redan för den prövning, som nu i första hand skulle ankomma å riksdagen.

Sedermera har domänstyrelsen låtit vederbörande *arrendeuppskattningsmän* värdera nyttjanderätten till Strångängshage nr 1 samt de om-

råden, som avsetts att överlätas till Claestorps fideikommiss, ävensom den del av lägenheten Högnäs, som befunnits ligga å allmanningen. Enligt instrument över den i anledning härav den 19 juli 1927 hållna förrättningen har värdet av nyttjanderätten till Strångängshage, med en areal av 1.2470 hektar, uppskattats till 394 kronor 10 öre, därav 20 kronor för växande skog, de områden, innehållande 0.4630 hektar, som allmanningen skulle avstå till fideikommisset, till 390 kronor 40 öre, därav 20 kronor för växande skog, samt den del av lägenheten Högnäs, som ligger på allmanningen, till 400 kronor.

I skrivelse den 9 september 1927 underställde *domänstyrelsen* ärendet Kungl. Maj:ts prövning och anförde därvid följande.

Felaktigheten beträffande ägorna till lägenheten Högnäs hade enligt vad överlantmätaren i handlingarna framhållit kunnat undvikas, därest — såsom föreskrevs i reglementariska bestämmelserna för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner den 16 december 1892 med ändring den 25 september 1896 — kartan över egendomen Långviken blivit före uppskattningsförrättningen behörigen undersökt, vilket emellertid ej kommit att ske. Såsom frågan låge, finge styrelsen biträda förslaget till dennas ordnande. I första hand borde utverkas riksdagens medverkan till införlivande med allmanningen av lägenheten Strångängshage och till överlåtelse till fideikommisset av därtill ifrågasatta områden av allmanningen. Därefter torde den slutliga uppgörelsen mellan fideikommisset och allmanningen komma att ordnas, varjämte domänstyrelsen hade att gå i författning om uppgörande av förslag till det av Indebetou ifrågasatta ägoutbytet mellan allmanningen och kronoegendomen Långviken.

Styrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen lämna sådant medgivande, som av kammarkollegium i ärendet föreslagits.

Härefter infordrades utlåtanden i ärendet från domhavanden i Oppunda och Villättinge härads domsaga, justitiekanslersämbetet ävensom domänstyrelsen, vilken därvid anbefalldes att *dels* vidtaga åtgärder för upprättande, efter förhandling med allmänningstyrelsen, av förslag till avtal mellan kronan och allmanningen rörande överlåtande till kronan av den allmanningen tillhörande delen av lägenheten Högnäs, *dels* bereda vederbörande väghållningsdistrikt tillfälle att avgiva yttrande i ärendet, såvitt detsamma anginge ifrågasatt ägoutbyte mellan allmanningen och Claestorps fideikommiss, *dels* ock, vidkommande lägenheten Strångängshage nr 1, vilken syntes hava blivit värderad endast med hänsyn till den fideikommisset tillhörande ständiga besittningsrätten till densamma, låta verkställa ny värdering, omfattande såväl nämnda besittningsrätt som kronans äganderätt till lägenheten.

Domhavanden tillstyrkte i utlåtande den 28 mars 1928 bifall till det av domänstyrelsen framlagda förslaget.

Justitiekanslersämbetet fann enligt utlåtande den 6 juli 1928 intet att erinra mot det föreslagna bytet, varigenom innehavaren av Claestorps fideikommiss skulle avstå besittningsrätten till lägenheten Strångängs-

hage nr 1 och i dess ställe med fideikommisset skulle införlivas i ärendet omförmälda områden, nu tillhörande allmanningen.

Domänstyrelsen överlämnade med utlåtande den 3 maj 1929 anbefalld utredning. Av denna inhämtas följande.

Oppunda härads vägstyrelse har i skrivelse den 18 oktober 1928 meddelat, att från vägdistriktets sida intet funnes att erinra mot ifrågasatt ägoutbyte mellan allmanningen och fideikommisset.

Vederbörande uppskattningsmän, som verkställt ny förrättning den 31 oktober 1928, hava uttalat: Ansåges nu markläget och beskaffenheten i fråga om lägenheterna Högnäs och Strångängshage nr 1 likvärdiga, skulle — därest genomsnittsvärdet för marken vid Högnäs, på sätt tidigare skett, sattes till omkring 4,6 öre per kvadratmeter eller för hela lägenheten, 16,230 kvadratmeter, till 750 kronor, varav å allmänningssmarken belöpte 400 kronor — marken till lägenheten Strångängshage nr 1 om 1,2470 hektar efter samma pris vara värd 573 kronor 62 öre eller, med tillägg av 20 kronor för växande skog, 593 kronor 62 öre. Uppskattningsmännen föreslogo, att delägarna i allmanningen skulle till kronan betala den sålunda uppskattade skillnaden i värde mellan Strångängshage nr 1 och delen av Högnäs, 193 kronor 62 öre, såsom ersättning för överlåtelse av den förra lägenheten med full äganderätt i stället för besittningsrätt. Det vore emellertid svårt att i penningar angiva skillnaden i värde mellan mark, försåld med äganderätt, och mark, upplåten med besittningsrätt.

Sedan överlantmätaren Ernst Petrelius den 13 december 1928 upprättat karta med beskrivning över lägenheten Högnäs — upptagande två alternativ, 1) enligt karta över en år 1924 laga kraftvunnen rågångsförrättning å $1\frac{1}{2}$ mantal Långviken nr 1 samt i avseende å gränserna för lägenheten mot allmanningen jämkad för bekvämare avhägnad, angivande lägenhetens areal till 1,9100 hektar, därav 1,3600 hektar inom allmanningen, samt 2) enligt omförmälda, av Lodén år 1897 upprättade karta med gräns mellan Långviken och allmanningen insatt efter 1924 års rågångskarta, angivande lägenhetens areal till 1,6230 hektar, därav 1,0600 hektar inom allmanningen — upprättades förslag till bytesavtal. Enligt förslaget skulle allmänningens intressenter överlåta till kronan 1,3600 hektar av lägenheten Högnäs i enlighet med nyssnämnda alternativ 1) och till innehavaren av fideikommisset omförmälda ägoribbor om tillhoppa 0,4630 hektar mot det att allmanningen å sin sida erhöle å sig överlåtna från fideikommisset dispositionsrätten över och från kronan äganderätten till lägenheten Strångängshage nr 1.

Allmänningstyrelsen förklarade sig icke kunna godtaga detta förslag, vilket vore för allmanningen mindre fördelaktigt än tidigare framställt förslag.

Domänstyrelsen framhöll, att lägenheten Högnäs till Eriksson försålts med en areal av 1,6230 hektar eller sålunda enligt förenämnda alternativ 2), varför detta borde följas. Då såväl innehavaren av fideikommisset som allmänningstyrelsen tidigare förklarat sig kunna godkänna det av Indebetou upprättade förslaget till de föreliggande frågornas ordnande samt det för kronan vore av största intresse att förnöja köparen av lägenheten Högnäs, torde kronan böra såsom en lämplig förlikning antaga sistnämnda förslag. Den enda ändring, som domänintendenten tillrådde, vore, att man för tids vinnande godkände den värdering av mark, som

skett, varvid kronan faktiskt skulle bekomma för äganderättens till Strångängshage nr 1 mervärde 200 kronor men betala allmänningstyrelsen 200 kronor för den till Högnäs disponerade marken från allmänningen. Sådan betalning i penningar syntes för alla parter vara att föredraga framför ett ytterligare formligt ägoutbyte.

I skrivelse den 18 april 1929 meddelade slutligen *allmänningstyrelsen*, att styrelsen för att få ett slut på denna fråga beslutat godkänna ett av domänstyrelsen i skrivelse den 28 februari 1929 framlagt *förslag till uppgörelse*, enligt vilket allmänningen skulle med full äganderätt till kronan avstå sina delar i lägenheten Högnäs eller 1.0600 hektar och till Claestorps fideikommiss ägoribborna med figurnummer 15—21, om 0.4630 hektar, samt med full äganderätt erhålla av fideikommisset och kronan gemensamt lägenheten Strångängshage nr 1 om 1.2470 hektar samt dessutom av kronan en mellanavgift av 200 kronor.

Länsstyrelsen har, sedan allmänningstyrelsen godkänt förslaget till uppgörelse, förklarat sig intet hava att erinra i ärendet.

Domänstyrelsen har i utlåtandet den 3 maj 1929 för sin del förordat godkännande av detta förslag, enligt vilket kronan tillgodoräknats 200 kronor för den till sagda belopp uppskattade kronans äganderätt till lägenheten Strångängshage nr 1 samt förordat, att nämnda mellanavgift bestredes av de till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark avsedda medel.

Genom godtagande av det sålunda slutligen framlagda förslaget skulle kronan bli i tillfälle att, utan avstående av ytterligare mark, fullgöra sina åtaganden gent emot köparen av lägenheten Högnäs, Aug. Eriksson. På grund härav och då förslagets genomförande jämväl i övrigt synes lämpligt och ägnat att tillfredsställa alla parter, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att ett avtal må genomföras enligt följande grunder: Intressenterna i Oppunda häradsallmänning avstå med full äganderätt dels till kronan de till allmänningen hörande delar av lägenheten Högnäs, vilka enligt en av förste lantmätaren A. W. Loden år 1897 upprättad karta innehålla 1.0600 hektar, och dels till innehavaren av Claestorps fideikommiss vissa till allmänningen hörande ägoribbor intill hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Strångäng nr 1, å en av distriktslantmätaren A. Hedman år 1921 upprättad karta utmärkta med ägofigurerna nr 15—21 och innehållande tillhopa 0.4630 hektar. Allmänningen erhåller av kronan och nämnda fideikommiss gemensamt med full äganderätt kronolägenheten Strångängshage nr 1 om 1.2470 hektar samt av kronan ett belopp av 200 kronor. De med fången förenade lagfartskostnaderna skola bestridas av kronan;

samt att nyssnämnda belopp 200 kronor må bestri-
das av de till inköp av skogbärande eller till skogs-
börd tjänlig mark avsedda medel.

4:o.

Rävnäs
kungsgård nr
1 med under-
lydande i
Söderman-
lands län.

Kronoegendomen 5 $\frac{1}{2}$ mantal Rävnäs kungsgård nr 1 jämte Rävnäs nr 2, en kvarn, i Toresunds socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 2,890 kronor.

Egendomen har under år 1927 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga samt år 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en från den av förste lantmätaren Herb.Rob. Linder år 1906 kompletterade kartan av distriktslantmätaren Oscar Ernfeldt år 1927 kopierad och kompletterad karta över egendomens inägor, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen vid Mälaren 0.8 mil från Mariefred och 0.8 mil från Stallarholmens brygga och lastageplats med 3 timmars ångbåtsfärd från sistnämnda brygga och Mariefred till Stockholm, har en areal av 344.332 hektar, varav 2.885 hektar tomter, 82.101 hektar åker, 9.043 hektar äng, 245.995 hektar hag- och skogsmark samt 4.308 hektar impediment.

Åkerjorden utgöres mestadels av lerjord samt närmare sjön Mälaren av lermylla av god beskaffenhet. Ägorna ligga spridda, en del på långt håll från huvudgården och från varandra.

Husen vid huvudgården befinna sig i synnerligen gott stånd.

Å egendomen finnes en lägenhet, benämnd Bodal, bebyggd med enskild person, Gustaf Herman Carlsson, tillhörig åbyggnad.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att ett för sig liggande utskifte om cirka 12.5 hektar åker, motsvarande å kartan ägofigurerna 103—124, skulle på grund av sin belägenhet kunna frångå. Utskiftet bestode emellertid av synnerligen styv lerjord. Då emellertid byggnaderna vid huvudgården vore goda och fullt tillräckliga för hela arealen, hade någon styckning ansetts icke böra ifrågakomma, utan förordades, att hela egendomen upplätes på nytt arrende.

Uppskattningsmännen hava meddelat, att ägaren till åbyggnaden vid lägenheten Bodal anmält, att han önskade förvärva lämpligt jordområde till densamma, och hava uppskattningsmännen föreslagit, att ett område om 4.454 hektar, varav 3.007 hektar tomt och åker, 0.22 hektar äng, 1.222 hektar avrösningsjord och 0.005 hektar impediment och vilket område å kartan utmärkts med streckad linje och litt. B, måtte hembjudas förutnämnde Carlsson. Lägenheten Bodal hade åsatts ett saluvärde av 3,000 kronor, varav 1,291 kronor för växande skog, samt ett arrendevärde av 80 kronor. Väg borde förbehållas kronan för transport av skogsprodukter från ägofiguren nr 239. Vidare hava uppskattningsmännen föreslagit, att den å egendomen befintliga kvarnen med område, kallad Mjölntorpet, måtte försälas, då mäldlaget nu till följd av förefintligheten av elektrisk kvarn vid Stallarholmen samt allt flera gröpkvarnar å egendomarna betydligt minskats. Tillsynen å kvarnmaskineriet krävde en man, som hade eget intresse att bevaka och ägde teknisk insikt och praktik. Kvarnen borde försälas med lämpligt

område, å kartan betecknat med litt. A. Området, som innehölle en areal av 5,998 hektar, varav 4,206 hektar tomt och åker, 0,87 hektar äng, 0,81 hektar avrösningsjord och 0,112 hektar impediment och å kartan utmärkts med streckad linje, borde hembjudas nuvarande arrendatorn av kvarnen, Carl Frölund, som sedan år 1920 arrenderat densamma. Mjölنartorpet hade åsatts ett saluvärde av 15,300 kronor, varav kvarnens industrivärde 10,000 kronor och för växande skog 2,144 kronor, samt ett arrendevärde av 750 kronor.

Egendomen i övrigt borde enligt uppskattningsmännen bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas.

Vederbörande *distriktslantmätare* har förklarat, att ur jorddelningslagens synpunkt hinder icke torde möta för avskiljande av ifrågavarande områden.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag liksom ej heller *överjägmästaren*, vilken dock framhållit, att blivande köpare av området till Bodal borde åläggas att omedelbart efter tillträdet uppsätta fredande stängsel i rågången mot skogen.

Med utlåtande den 11 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen förordade försäljning av de båda lägenheterna Bodal och Mjölنartorpet med därtill föreslagna områden, dock under villkor att köpare av någondera lägenheten skulle åläggas att för sitt område uppsätta hägnad i rågången mot den i kronans ägo kvarvarande skogsmarken. Mot uppskattningsmännens förslag i övrigt hade styrelsen intet att erinra.

Till följd av särskilda remisser hava därefter utlåtanden avgivits den 27 april 1929 av vattenfallsstyrelsen, såvitt anginge förslaget om försäljning av Mjölنartorpet, samt den 24 januari 1930 av domänstyrelsen ånyo, därvid domänstyrelsen jämväl överlämnat ett av uppskattningsmännen den 12 november 1929 verkställt tillägg till 1928 års uppskattningsinstrument ävensom yttrande av vederbörande överlantmätare.

Vattenfallsstyrelsen har för sin del intet haft att erinra mot försäljningen av det till lägenheten Mjölنartorpet hörande vattenfallet och har uppskattat värdet av vattenkraften till omkring 1,000 kronor.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att det framlagda försäljningsförslaget helt vore dikterat av önskan att förenkla kronoegendomens skötsel och göra arrendet av densamma mindre beroende av risker, som medföljde ett arrende, däri industri inginge. Särskilda villkor om användningen av saluområdena eller förbehåll om återköpsrätt borde icke föreskrivas, så mycket mindre som dylikt villkor eller förbehåll måste befaras borttaga den sporre till förkovran, som just skulle ligga i det egna hemmet. Skulle emellertid förbehåll göras, borde saluvärdet å lägenheten Bodal nedsättas till 2,500 kronor och å lägenheten Mjölنartorpet till 12,500 kronor.

Överlantmätaren har ansett lämpligast, att de båda fastigheterna 5½ mantal Rävsnäs nr 1 och Rävsnäs nr 2, en kvarn, mellan vilka några gränser icke kunnat å tillgängliga kartor utrönas, före avstyckningen sammanlades enligt lagen om sammanläggning av fastigheter å landet. I annat fall komme kronan att även efter avstyckningen stå såsom ägare av Rävsnäs

nr 2, en kvarn, ehuru denna komme att i sin helhet eller till största delen ingå i de till försäljning ifrågasatta områdena, vilket syntes oegentligt. Något laga hinder för avstyckning av lägenheten Bodal såsom bostadslägenhet torde icke föreligga. Lägenheten Mjölntorpet innehölle förutom tomter och skogsmark, 3.548 hektar åker och 0.87 hektar äng. Enär å denna areal med ganska stor säkerhet kunde födas tre kor, måste lägenheten enligt överlantmätarens uppfattning betraktas såsom jordbrukslägenhet, och borde därför, på grund av stadgandena i 19 kap. 3 § tredje och fjärde styckena av jorddelningslagen, skogsmark tilldelas lägenheten. Sedan domänintendenten i skrivelse till överlantmätaren upplyst, att skogen intill lägenheten huvudsakligen utgjordes av unga ekar med mera, vilka icke borde tilläggas en dylik lägenhet, funne överlantmätaren berättigad anledning föreligga till antagande, att tillgång till för jordbruksändamål erforderlig skog, som lämpligen kunde tilläggas lägenheten, saknades. I betraktande härav och av omständigheterna i övrigt ansåge överlantmätaren laga hinder ur jorddelningslagens synpunkt för avstyckning av lägenheten Mjölntorpet icke föreligga.

Domänstyrelsen, som upplyst att styrelsen gått i författning om den av överlantmätaren förordade sammanläggningen, har likaledes förklarat sig anse, att lägenheten Mjölntorpet borde betraktas såsom jordbrukslägenhet, samt föreslagit, att lägenheten Bodal såsom bostadslägenhet måtte jämlikt 10 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt erbjudas Gustaf Herman Carlsson samt lägenheten Mjölntorpet jämlikt 9 § andra stycket i förordningen med hembuds rätt erbjudas Carl Frölund. I likhet med uppskattningsmännen har styrelsen ansett anledning icke föreligga att föreskriva särskilda villkor angående lägenheternas användning eller om återköps rätt.

Med särskilda skrivelser har därefter domänstyrelsen överlämnat skrifter i ärendet från Carlsson och Frölund. Vad angår Frölund har han förklarat sig villig att inköpa lägenheten Mjölntorpet, men har han ansett, att köpeskillingen borde bestämmas till 15,000 kronor.

*Departementss-
chefen.*

Med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen anser jag mig böra tillstyrka försäljning av lägenheten Mjölntorpet, och synes därvid återköps rätt icke böra föreskrivas. Då emellertid lägenheten icke endast lärer vara att betrakta såsom jordbrukslägenhet utan därjämte, med hänsyn till det höga industrivärdet av kvarnen, synes hava karaktär av industrilägenhet, samt vid sådant förhållande försäljning med hembuds rätt icke torde kunna äga rum utan riksdagens medverkan, lärer ärendet i denna del böra underställas riksdagens prövning.

I fråga om den till försäljning jämväl ifrågasatta lägenheten Bodal, synes densamma vara av beskaffenhet att kunna disponeras av Kungl. Maj:t. Till ärendet i denna del torde jag därför framdeles få återkomma, då riksdagens beslut beträffande lägenheten Mjölntorpet föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 5 $\frac{1}{2}$ mantal Rävsnäs kungsgård nr 1 jämte Rävsnäs nr 2, en kvarn, blivit jämlikt lagen om sammanläggning av fastigheter å landet sammanlagda till en fastighet, lägenheten Mjölhartorpet må med ovan angivna areal av 5.998 hektar och ett saluvärde av 15,300 kronor försäljas, därvid de i förenämnda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) intagna bestämmelserna rörande försäljning av jordbrukslägenhet skola tillämpas, med rätt för Carl Frölund till hembud å lägenheten samt under villkor i övrigt, att lägenheten må tillträdas den 14 mars 1931 och att köpare skall vara skyldig att uppsätta hägnad i rågången mot den i kronans ägo kvarvarande skogsmarken till hemmanet.

5:o.

Kronoegendomen 1 mantal Stora Ljuna nr 1 Mellangården i Hogstads socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 885 kronor.

*Stora Ljuna
nr 1 Mellan-
gården i
Östergötlands
län.*

Egendomen har under år 1927 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga samt under 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Joh. Er. Linder år 1907 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från närmaste stad, Mjölby, och 4 kilometer från närmaste järnvägsstation, Hogstad, har en areal av 67.967 hektar, varav 26.592 hektar tomt, åker och dylikt, 1.181 hektar äng och odlingsmark, 38.898 hektar avrösningsjord och 1.296 hektar impediment. I denna areal ingår ett vid ett den 2 oktober 1917 fastställt laga skifte å Gettorp eller Hogstadsmarken utbrutet område om 3.778 hektar avrösningsjord, Gettorp 1³.

Egendomens åkerjord består av ler- och sandmylla samt klapperstensjord på ler-, grus- och dybotten. Den är mycket bemängd med jordsten.

Abyggnaderna äro i mycket gott stånd.

Egendomen har andel i häradsallmänning, och värderas utdelningen därifrån till 50 kronor om året.

Taxeringsvärdet å egendomen har upptagits till 33,900 kronor, varav 4,600 kronor skogsvärde.

Kronojordstyckningssakkunniga hava meddelat, att vid besiktningstillfället innehavaren av en egendomen tidigare fränsäld lägenhet om 0.255 hektar anhållit att få av egendomens åkerjord förvärva ytterligare omkring 1 hektar. Då hinder häremot icke syntes föreligga, hava de sakkunniga förordat en upplåtelse av området för ändamålet i fråga. Beträffande egendomen i övrigt hade denna tillräckliga och goda hus och borde därför bibehållas och ånyo utarrenderas.

Uppskattningsmännen hava — i anslutning till de sakkunnigas förslag

och efter det Teodor Johanson såsom innehavare av berörda lägenhet, benämnd Hjort eller Annelund, skriftligen hos domänintendenten anhållit att få förvärva ett område om cirka 1 hektar åker och 1 hektar hagmark, som gränsade intill nyssnämnda lägenhet — värderat ett med litt. A å ovannämnda karta betecknat område, omfattande ägofigurerna 1, av 2, av 3, av 4, av 5, 9 och av 60 med en areal av 1.354 hektar, varav 0.922 hektar tomt och åker, 0.09 hektar äng, 0.34 hektar skogsmark och 0.002 hektar impediment. I denna areal ingår icke ett inom området beläget grustag. Saluvärdet för området har uppskattats till 580 kronor och arrendevärdet till 30 kronor. Lägenheten borde hembjudas Johanson, som vore arbetsam, nykter och skötsam. Kronoegendomen borde förbehållas fri väg till berörda grustag.

Egendomen i övrigt har arrendevärderats till 1,365 kronor.

Länsstyrelsen har förklarat sig ej hava något att i ärendet erinra.

T. f. revirförvaltaren har framhållit, att det ur skoglig förvaltnings synpunkt vore önskligt, att gården på grund av utmarkens obetydliga areal försåldes. Med anledning härav har överjägmästaren förklarat, att såväl han som ordinarie revirförvaltaren vore av motsatt åsikt. Vid egendomen funnes mycken skog, som ur skogvårdssynpunkt ovillkorligen borde uttagas före en eventuell försäljning. I särskild skrivelse till domänstyrelsen hade överjägmästaren hemställt om ett uttag redan år 1929 av 500 kubikmeter, och på denna genomhuggning borde efter några år följa ytterligare en genomhuggning. Beträffande den till försäljning föreslagna lotten litt. A har överjägmästaren ej ansett sig böra avstyrka denna försäljning men framhållit, att betesmarken, del av ägofigur 60, som röjts och gödslats av huvudgårdens arrendator, vore väl behövlig för huvudgården samt att åkrarna, ägofigurerna 2 och 5, ävenledes hade kunnat anslås till betesproduktion, därest, såsom överjägmästaren ifrågasatt, det egentliga skogsbetet komme att avlysas.

Med skrivelse den 17 maj 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen förordade områdets försäljning till Johanson och hade intet att erinra mot saluvärdet, vilket uppskattats med beräkning, att med området ej skulle följa rätt till delaktighet i häradsallmännen. Lägenheten Hjort eller Annelund vore, även efter den ifrågasatta utökningen, att betrakta såsom bostadslägenhet.

Därefter har domänstyrelsen, till följd av remiss den 6 december 1929 avgivit förnyat utlåtande i ärendet samt därvid tillika överlämnat yttrande av uppskattningsmännen.

Uppskattningsmännen, som inhämtat yttrande av *överlantmätaren* i länet, enligt vilket hinder för avstyckning av ifrågavarande område icke mötte ur jorddelningslagens synpunkt, hava meddelat, att de icke kunde förorda, att försäljningen av området förbundes med villkor om sättet för områdets användning eller om rätt för kronan till återköp samt att, därest dylikt förbehåll om återköp ändock komme att göras, saluvärdet borde sänkas till 520 kronor.

I det förnyade utlåtandet föreslår *domänstyrelsen*, som intet haft att erinra i anledning av uppskattningsmännens yttrande, att Kungl. Maj:t måtte, med stöd av den befogenhet, som Kungl. Maj:t i 11 § av förord-

ningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. tillagts beträffande bostadslägenhet i annat avseende, medgiva försäljning av ifrågavarande med litt. A betecknade område med hembuds rätt enligt sagda paragraf för Johanson.

I likhet med myndigheterna anser jag ifrågavarande med litt. A betecknade område böra med äganderätt överlåtas å Johanson till pris motsvarande dess uppskattade saluvärde. Något förhållande av beskaffenhet att böra föranleda till uppställande vid överlåtelsen av villkor om återköps rätt för kronan synes ej föreligga. Departements-
chefen.

Då Johanssons lägenhet även efter en utökning med området i fråga fortfarande lär vara att anse såsom bostadslägenhet samt vid sådant förhållande, med hänsyn till lydelsen av 11 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., hembud i förevarande fall icke synes kunna äga rum, torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område, å ovan omnämnda karta betecknat med litt. A och omfattande en areal av 1.354 hektar, må från kronoegendomen 1 mantal Stora Ljuna nr 1 Mellangården i Hogstads socken av Östergötlands län försälas till Teodor Johanson mot en köpeskilling av 580 kronor och med tillträdesdag den 14 mars 1931,

under villkor att förbehåll göres om rätt för kronoegendomen i övrigt till väg över området till ett inom dess gränser beläget grustag,

samt med bestämmelse, att i övrigt skola rörande försäljningen i tillämpliga delar lända till efterrättelse föreskrifterna i 21—32 §§ i förenämnda förordning samt 21—26 §§ i kungörelsen den 6 juni 1929 (nr 179) med tillämpningsföreskrifter till samma förordning.

6:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Östra Höreda nr 4 Kronogård i Lekeryds socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot årligt arrende av 1,100 kronor. Östra Höreda
nr 4 Krono-
gård i Jön-
köpings län.

Under år 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga ävensom varit föremål för uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lant-

mätaren Yngve Ostwald år 1907 över inägorna samt yttergränserna omkring utmarken till egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Forserums järnvägsstation, innehåller 18.⁸¹ hektar tomt och åker, 3.⁴⁵⁴ hektar äng, 87.⁵⁶⁹ hektar avrösningsjord och 0.⁹⁰⁵ hektar impediment. I denna areal är icke inräknad den egendomen fransålda lägenheten Lenslund om 0.⁴⁹⁷ hektar.

Boninghuset är dåligt och behöver snart nybyggas. Övriga hus äro tillräckliga för behovet men knappt medelgodas.

Akerjorden är förlagd i två på något över 1 kilometer från varandra belägna skiften, hemskiftet och utskiftet. Jorden i hemskiftet utgöres till största delen av fastmarksåker, varav omkring 6.5 hektar sand- och grusjord. Utskiftet består nästan uteslutande av mossjord. Härutöver hör till egendomen ett tredje skifte, som innehåller enbart skogsmark.

Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 13 oktober 1922 har Stenkvill-Klinte kraftaktiebolag medgivits rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till byggnadernas sämre beskaffenhet föreslagit försäljning av egendomens jordbruk jämte lämplig areal skogsmark. Egendomen syntes de sakkunniga inbjuda till styckning i två jordbrukslotter, hemskiftet om cirka 11 hektar åker med befintliga byggnader och utskiftet om cirka 7 hektar åker, bebyggt med en lada. Lotterna borde tilldelas någon skogsmark.

På grund av boningshusets bristfällighet och då någon värdeökning ej vore att påräkna, hava jämväl *uppskattningsmännen* förordat försäljning av egendomens inägor med lämplig tilldelning av skogs- och betesmark. Då skörderesultatet å mossjord, varav utskiftet huvudsakligen bestode, vore i mycket högre grad beroende av lämplig väderlek under växttiden än å fastmarksjord, samt plantering av höstsäd och potatis vore synnerligen vanskelig å dylik jord, vore utskiftet enligt uppskattningsmännens mening ej lämpligt att ensamt bilda en brukningsdel. Däremot vore det en betydlig fördel att till grusjord även hörde en del mossjord. Om därför mossodlingen legat närmare intill hemskiftet, borde en uppdelning i två lotter med fördel kunnat ske. Då så ej vore förhållandet, förordade uppskattningsmännen, att egendomens inägor jämte vissa områden skogs- och betesmark måtte upplåtas som en lott.

Skogsmarken vore visserligen ej av större omfattning men bestode av god mark i gynnsamt läge. Skogen i hemskiftet utgjordes till största delen av vacker mogen tall. Enligt uppgift av jägmästaren hade rotvärdet vid utstämpling uppgått till omkring 12 kronor per kubikmeter, men vid försäljning av beställningsvirke till 22 kronor per kubikmeter. Skogen å den del av utskiftet, som enligt i det följande framställt förslag icke ifrågasatts till försäljning, bestode till största delen av vacker medelålders gran i jämnt bestånd.

Värdering har verkställts av egendomens jordbruk i två lotter i huvudsaklig anslutning till kronojordstyckningssakkunnigas förslag, ävensom i en lott. Lotterna äro beskrivna i en av extra lantmätaren Oskar Arvidsson den 25 februari 1928 lämnad arealuppgift. Värderingen har följande utseende, varvid iakttagits en av överjägmästaren föreslagen reducering av barrskogens värden, vid lotten litt. A med 350 kronor och vid lotten litt. B med 212 kronor.

litt. A, huvudgården; ägofigurer å kartan 1—36, 41—70, av 71, 72—75, av 76, av 77, 78—103, av 104, av 105, av 106, av 114; areal 31.942 hektar, därav 0.263 hektar tomt, 9.933 hektar åker, 3.124 hektar äng, 18.183 hektar betes- och skogsmark samt 0.419 hektar impediment; saluvärde 17,775 kronor, därav 6,110 kronor för växande skog; arrendevärde 470 kronor; åborättsavgäld 9 hektoliter råg och 50 kilogram smör samt köpeskillning för kronans åbyggnad 6,500 kronor;

litt B; ägofigurer 115—158, av 114; areal 17.527 hektar, därav 8.413 hektar åker, 0.871 hektar äng, 7.738 hektar betes- och skogsmark samt 0.485 hektar impediment; saluvärde 8,595 kronor, därav 3,678 kronor för växande skog; arrendevärde 220 kronor; åborättsavgäld 7 hektoliter råg och 30 kilogram smör samt köpeskillning för en lada 100 kronor;

litt. A + B; areal 49.469 hektar, därav 0.263 hektar tomt, 18.366 hektar åker, 3.995 hektar äng, 25.941 hektar betes- och skogsmark samt 0.904 hektar impediment; saluvärde 26,000 kronor, därav 9,788 kronor för växande skog; arrendevärde 690 kronor; åborättsavgäld 16 hektoliter råg och 80 kilogram smör samt köpeskillning för kronans åbyggnad 6,500 kronor.

Åborättsavgälderna hade beräknats för en första avgäldstid om 20 år, att utgå efter senast bestämda medelmarkegångspris. Åbo borde äga rätt till husbehovvirke med årligen 15 kubikmeter vid lotten *litt. A*, 10 kubikmeter vid lotten *litt. B* och 25 kubikmeter vid lotterna *A* och *B* som en fastighet, allt fast mått, samt dessutom virke till nybyggnader i mån av tillgång.

Lotterna borde enligt uppskattningsmännens mening upplåtas med äganderätt.

Det å kartan med ägofiguren nr 81 utmärkta, inom lotten *litt. A* belägna området utgöres av en hög rullstensrygg, beväxt med små tallar och enbuskar. Inom området är beläget ett för skifteslaget samfällt grustag. På backens krön finnes en grupp forngravar. Vid blivande skiftesförrättning borde åtgärder vidtagas för gravarnas fredande och bevarande. Skulle det anses lämpligt att området bibehölls i kronans ägo, borde lottens saluvärde minskas med 150 kronor.

Nuvarande arrendatorn Knut Lago har erhållit bruksrätten till egendomen å sig upplåten den 23 mars 1923. Då arrendatorn brutit mycket sten och brukat jorden väl, hava uppskattningsmännen förordat hembuds rätt för honom vid en eventuell förnyad utarrendering. Sedan arrendatorn erhållit kännedom om de lotterna åsatta saluvärden — före den vidtagna reduceringen av barrskogens värden — har han förklarat sig icke önska förvärva någon del av egendomen. Däremot torde han enligt uppskattningsmännens mening önska fortfarande arrendera egendomen, om arrendet bestämdes i enlighet med uppskattningsmännens förslag. Uppskattningsmännen förordade, att lotterna för försäljning utbjödes å offentlig auktion.

Länsstyrelsen har yttrat, att då lotten *litt. B* saknade byggnader, syntes förslaget rörande försäljning av båda lotterna gemensamt vara att föredraga. Uppskattningsmännens förslag om undantagande från försäljningen av det område, som å kartan betecknats med ägofiguren nr 81, på grund av där befintliga fornminnen funne länsstyrelsen värt beaktande. I övrigt hade länsstyrelsen icke något att i ärendet erinra.

I likhet med uppskattningsmännen har överjägmästaren ansett egendo-

mens inägor böra upplåtas i en lott. Ägofiguren nr 81 borde av anförda skäl undantagas från försäljningen. I övrigt föranledde förslaget icke någon erinran från överjägmästarens sida.

Överlantmätaren har anfört: Enligt uppskattningsmännens mening vore lotten litt. B icke lämplig att ensam bilda en brukningsdel, då denna med hänsyn till jordens sammansättning icke kunde ändamålsenligt användas som särskild jordbruksfastighet. Med hänsyn till bestämmelsen i 19 kapitlet 3 § första stycket jorddelningslagen mötte därför hinder för avstyckning av denna lott. Ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskrev som villkor för att avstyckning finge ske, torde ej vara något att erinra mot avstyckning av lotterna litt. A och B som en fastighet, vilken vid avstyckningen borde utgöra stamfastighet.

Vetenskapsakademien har med anledning av förekomsten av fornminnen vid egendomen såsom eget utlåtande överlämnat ett yttrande av sin naturskyddskommitté, som anfört, att området i fråga till följd av sin litenhet ej vore av nämnvärd betydelse såsom naturminnesmärke i egentlig mening, men att det på grund av förekomsten av forngravar väl torde böra fridlysas enligt fornminneslagen.

Riksantikvarien har framhållit, att alla fasta fornlämningar, således även ett forntida gravfält av nu ifrågavarande art, vore fridlysta redan genom förordningen den 29 november 1867 rörande forntida minnesmärkens fredande och bevarande, varför i vanliga fall icke erfordrades någon särskild fridlysningsresolution. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien kunde dock hos vederbörande länsstyrelse anhålla om sådan särskild fridlysning, om behovet påkallade dylik extra säkerhetsåtgärd. Riksantikvarien erfore emellertid med tillfredsställelse styrelsens avsikt att undantaga ifrågavarande fornlämningsområde från avstyckning, enär sådan åtgärd mer än andra bidroge till detsamma bevarande. Riksantikvarien tillstyrkte därför, att området i fråga vid avstyckningen undantoges såsom impediment och å kartan utmärktes som fornlämningsområde och såsom sådant tydligt angäves å till respektive kartor hörande beskrifningar samt i köpekontrakten.

Med utlåtande den 3 maj 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen förordade försäljning av lotterna litt. A och B som en fastighet med ett saluvärde av 26,000 kronor, och borde den sålunda till upplåtelse ifrågasatta lotten utbjudas å offentlig auktion till den högstbjudande. Vid det förhållande att, såsom riksantikvarien framhållit, det forntida gravfältet inom det å kartan med ägofiguren nr 81 utmärkta området vore fridlyst jämlikt förordningen den 29 november 1867, syntes några ytterligare åtgärder för områdets fredande icke vara påkallade.

Till följd av remiss har domänstyrelsen inkommit med förnyat utlåtande den 13 december 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av veder-

börande uppskattningsmän ävensom skrivelse från riksantikvarien med därvid fogade tre kopior av fornminneskartor.

Uppskattningsmännen hava i sitt yttrande föreslagit att, därest köpeskillingen för lotten A + B, vilken tidigare beräknats skola erläggas under loppet av sex år med räntefrihet under nämnda tid, i stället skulle erläggas på sätt i 21 § och 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. stadgades, köpeskillingen borde nedsättas till i runt tal 23,100 kronor. Skulle antagligt anbud icke kunna erhållas vid utbud av lotterna gemensamt, borde försök göres att enligt 11 § i nämnda förordning försälja lotten litt. B till närboende och lotten litt. A särskilt. Då egendomen vore avlägset belägen från samhälle och tomtspekulation därför icke kunde tänkas ifrågakomma samt då fastigheten torde komma att försäljas å offentlig auktion, syntes särskilda villkor om användningen samt återköpsrätt för kronan icke böra förbehållas. Skulle likväl dylikt förbehåll göras, borde saluvärdet minskas med 15 procent.

I sitt förnyade utlåtande föreslår *domänstyrelsen*, att lotten litt. A + B, som vore väl stor för att kunna upplåtas såsom egnahemslägenhet, borde utbudas till salu under hand mot en köpeskillning, som skäligen borde upptagas till 24,000 kronor. Den av uppskattningsmännen föreslagna sänkningen av saluvärdet borde nämligen ej avse skogsvärdet, enär detta beräknats med vissa angivna à-pris, och vid dessas bestämmande betalningssättet icke kunde antagas hava inverkat. Mot uppskattningsmännens yttrande i övrigt hade styrelsen intet att erinra.

Jag ansluter mig till domänstyrelsens nu framlagda förslag om försäljning av lotterna litt. A och B gemensamt och utan förbehåll om återköpsrätt. Saluvärdet torde böra bestämmas till 24,000 kronor. För ärendets avgörande synes riksdagens medverkan vara erforderlig.

*Departements-
chefen.*

Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1931 av den i kronans ägo kvarvarande delen av egendomen torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lotterna litt. A och B av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Östra Höreda nr 4 Kronogård i Lekeryds socken av Jönköpings län må såsom en fastighet försäljas enligt ovannämnda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) och därvid jämlikt 15 § i förordningen utbudas till salu under hand mot en köpeskillning, som ej må understiga 24,000 kronor, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931 samt med iakttagande, att fastigheten överlätas i det skick, vari den på grund av bestämmeelserna i nu om egendomen gällande arrende-

kontrakt skall av arrendatorn avlämnas, och med skyldighet för köparen att respektera den Stenkvill-Klinte kraftaktiebolag meddelade rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

7:o.

Lundås nr 1
i Jönköpings
län. Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Lundås nr 1 i Stenbergas socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 475 kronor.

Under år 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga, och har egendomen under år 1928 varit föremål för arrende- och saluvärdering. Av de sakkunnigas utlåtande, värderingsinstrumentet ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren Oskar Arvidsson år 1928 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Virserums järnvägsstation, har en areal av 123,436 hektar, därav 12,287 hektar tomt och åker, 9,888 hektar äng och 101,291 hektar avrösningsjord.

Byggnaderna äro tillräckliga och nybyggnad erfordras ej under den närmaste tiden.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att egendomen hade en stor skogsmarksareal och vore försedd med tillräckliga hus samt att de sakkunniga därför icke ansett sig böra ifrågasätta försäljning av egendomen eller någon del därav utan föresloge, att egendomen måtte bibehållas och ånyo utarrenderas. I särskilt yttrande har en av de sakkunniga, Elof B. Andersson, ansett, att det lilla, ganska obetydliga jordbruket borde försäljas med hembuds rätt för arrendatorn, C. A. Carlsson, som önskade förvärva gården, att i köpet borde såvitt möjligt ingå all till egendomen hörande åker och äng samt 15 å 20 hektar skogsmark samt att den övriga skogsmarken borde av kronan behållas.

Hos *uppskattningsmännen* hade arrendatorn Carlsson gjort framställning att få med äganderätt förvärva egendomens inägor med lämpligt område skogs- och betesmark. Dessutom hade ägaren till den från egendomen förut avsöndrade lägenheten Blejden, K. J. A. Holmgren, hemställt att få av egendomen förvärva en beteshage, som vore belägen norr om allmänna vägen intill hans lägenhet.

Då inägorna vore så belägna, att desamma jämte lämpligt område skogs- och betesmark utan större olägenhet kunde fränskiljas egendomen, hava uppskattningsmännen tillstyrkt arrendatorns framställning. Till upplåtelse hava sålunda förordats dels de områden, som vore belägna söder och öster om den genom ägorna löpande allmänna vägen, med undantag av den mark, som vore belägen väster om en å kartan streckad röd linje, dels ock de inägoområden med någon skogsmark, som vore belägna i mitten av ägoskiftet och å kartan vore skilda från ägorna i övrigt medelst streckad röd linje. Då arrendatorn brukat egendomen under 42 år och hade vuxna barn, som önskade övertaga jordbruket efter honom, borde hembuds rätt vid försäljningen tillerkännas arrendatorn.

Uppskattningsmännen hava icke ansett lämpligt fränskilja den med

lägenhetsägaren Holmgrens ansökning avsedda beteshagen, vilken å kartan utgjordes av ägotiguren nr 146 och delar av ägotfigurerna nr 147 och 148, då skogsmarksområdet härigenom komme att uppstyckas i två delar. Lägenheten Blejden hade emellertid behov av förstärkning av sin skogsmarksareal, och förordade uppskattningsmännen därför upplåtelse till Holmgren av det område, som vore beläget söder om allmänna vägen och å kartan i öster begränsades av en streckad röd linje. Holmgren borde vid försäljningen erhålla hembuds rätt till området.

Innehavare av huvudgården och av ägolotten Pinnarp 1^a borde tillförsäkras rätt att fritt använda utfartsvägen över egendomens mark till allmänna vägen.

Ifrågavarande två områden hava saluvärderats sålunda:

1) *huvudgården*

ägotfigurer å kartan 1—95, av 96, av 98, av 99, 100—145, av 146, av 147, av 148 och av 149; areal 48.29 hektar, därav 11.885 hektar tomt och åker, 8.672 hektar äng och 27.733 hektar avrösningsjord; saluvärde 29,300 kronor, därav 17,060 kronor för växande skog; arrendevärde 500 kronor;

2) *område, föreslaget att försälas till K. J. A. Holmgren,*

ägotfigur å kartan av 96; areal 1.635 hektar skogsmark; saluvärde 800 kronor, därav 555 kronor för växande skog.

För upplåtelse av huvudgårdslotten såsom åbolägenhet med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut inlösa lotten hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år och en avgäld av 10 hektoliter råg och 40 kilogram smör, och har åbon ansetts böra tillförsäkras rätt till husbehovsvirke av 20 kubikmeter fast mått till reparationer, vedbrand, stängsel och slöjd samt dessutom virke till nybyggnader i mån av tillgång. Köpeskillingen för å lotten befintliga kronan tillhöriga byggnader har beräknats till 6,000 kronor. Vid upplåtelse av lotten såsom åbolägenhet utan rätt för åbon att inlösa lotten hans årliga avgälden föreslagits att utgå efter enahanda grunder, som ovan angivits, och värdet å byggnaderna uppskattats till 4,800 kronor. Därest egendomen skulle upplåtas under åborätt till annan än den nuvarande arrendatorn, borde förbehåll göras därom att arrendatorn tillhöriga byggnader ej inginge i försäljningen.

Sedan egendomens arrendator ävensom Holmgren erhållit kännedom om förestående värdering, hava de var för sig uttalat önskan att få förvärva områdena med äganderätt enligt värderingen i fråga samt att likviden måtte få uppdelas på sex år utan skyldighet till räntegottgörelse. Till vad sålunda hemställets hava uppskattningsmännen förordat bifall.

Egendomens utmark i övrigt, vilken gränsade till kronoegendomen Bo och vore bevuxen med värdefull skog, hava uppskattningsmännen ansett böra bibehållas i kronans ägo.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra i anledning av föreliggande förslag. *Överjägmästaren* har ansett, att den till bibehållande avsedda skogsmarken borde förvaltas såsom kronopark.

Överlantmätaren har uttalat, att under förutsättning att nödig väg mellan de till försäljning föreslagna skiftena vid avstyckningen undantoges till gemensamt behov för avstyckade ägolotten och stamhemmanet, hinder för avstyckning ej torde förefinnas. Det syntes överlantmätaren emellertid lämpligare, att icke huvudgården utan den skogsmark, kronan skulle behålla, avstyckades; hemmanets andel i samfälligheter, i detta fall endast

fiske i gölar, skulle då kvarstå till stamhemmanet. — Den till ägaren av lägenheten Lundås 1^a förbehållna skogsmarken om 1.535 hektar borde avstyckas i och för sammanläggning.

Med utlåtande den 21 augusti 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning under biträdande av förslaget angående egendomens disposition.

På given anledning har därefter domänstyrelsen föranstaltat om förslagets omarbetande i anslutning till de år 1929 stadgade grunder angående försäljning av kronoegendom samt med förnyat utlåtande den 27 december 1929 överlämnat i samband därmed införskaffad utredning. Av handlingarna inhämtas följande.

Domänintendenten har — med hänsyn till den ränteförlust, som skulle drabba köpare genom köpeskillingens erläggande, jämlikt 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., medelst årliga avbetalningar under högst tio år med ränta å oguldet belopp efter 5 procent om året, i stället för, såsom förut föreslagits, genom inbetalning under sex år utan räntegottgörelse — föreslagit nedsättning av köpeskillingarna för huvudgårdslotten till 25,640 kronor och för skogsmarkslotten till 700 kronor. Vidare har domänintendenten, liksom även uppskattningsmännen, ansett att särskilda villkor om lotternas användning och om återköpsrätt för kronan ej borde förbehållas. Huvudgården hade nämligen innehafts av den blivande köparen i fyrtiotvå år och denne hade vuxna barn, som önskade övertaga gården efter honom. Egendomen vore dessutom belägen långt från tätbebyggda orter. Skogsmarksområdet vore ej avsett att bebyggas och komme säkerligen icke att bli utsatt för tomtspekulation. Därest likväl förbehåll rörande områdenas användning och återköpsrätt stadgades, föresloges att saluvärdet minskades med 15 procent.

Sedan *domänstyrelsen* för sin del beräknat saluvärderna för lotterna till 26,025 kronor för huvudgården och 710 kronor för skogsmarksområdet, hava *Carlsson* och *Holmgren* förklarat sig godkänna dessa värden och de senast föreslagna betalningsvillkoren.

Rörande den *Holmgren* redan nu tillhöriga lägenheten, Lundås 1^a, har domänstyrelsen upplyst, att lägenheten innehåller en areal av endast 1.488 hektar. Domänintendenten har framhållit, att då lägenheten även efter en utökning med ifrågavarande skogsmarksområde icke kunde föda mer än en ko och möjligen ett ungdjur, densamma fortfarande borde betraktas såsom bostadslägenhet.

För egen del har *domänstyrelsen* i sitt förnyade utlåtande hemställt om förordnande, att ovannämnda två lotter, huvudgården och skogsmarksområdet, skulle försäljas, den förra med hembuds rätt enligt 9 § 1 stycket i förenämnda förordning den 6 juni 1929 för *Carlsson* och skogsmarkslotten med hembuds rätt enligt 11 § i förordningen för *Holmgren*.

Departements-
chef:n.

Jag biträder förslaget om försäljning av kronoegendomens huvudgård med en areal av 48.29 hektar med hembuds rätt för *Carlsson* samt om över-

låtelse med äganderätt av skogsmarksområdet, med areal av 1.635 hektar, till Holmgren, därvid köpeskillingen för sistberörda område torde böra bestämmas till det av domänstyrelsen uppskattade saluvärdet. Egendomens delning synes, på sätt överlantmätaren funnit, böra ske på det sätt, att den för kronan återstående skogsmarken ävensom skogsmarksområdet om 1.635 hektar avstyckas från egendomen i övrigt. Förbehåll om återköpsrätt för kronan synes icke böra göras.

Då upplyst är, att Holmgrens lägenhet även efter en utökning med området om 1.635 hektar är att anse såsom bostadslägenhet, samt vid sådant förhållande, med hänsyn till lydelsen av 11 § i förenämnda förordning, hembud av området till Holmgren icke torde kunna ske, torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Till frågan om dispositionen av den efter försäljningen i kronans hand kvarvarande delen av egendomen torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Lundås nr 1 i Stenbergas socken av Jönköpings län må, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931,

dels jämlikt bestämmelserna i ovanberörda förordning försäljas egendomens huvudgård med areal av 48.29 hektar och ett saluvärde av 26,025 kronor, att erläggas enligt 21 § och 22 § B) i förordningen, med hembudsrätt enligt 9 § första stycket för nuvarande arrendatorn C. A. Carlsson, varvid förbehåll skall göras därom, att nödig väg mellan de till huvudgården hörande skiftena över den hos kronan kvarblivande marken undantages såsom samfärd på sätt överlantmätaren ifrågasatt samt att ägaren av ägolotten Pinnarp 1^a bibehålles vid den rätt han för närvarande må äga att fritt använda utfartsväg över egendomen Lundås nr 1 till allmänna vägen,

dels ock till K. J. A. Holmgren försäljas, i och för sammanläggning med hans lägenhet Lundås 1^a, förberörda område om 1.635 hektar skogsmark för ett pris av 710 kronor, å vilken försäljning bestämmelserna i 21—32 §§ i förenämnda förordning och 21—26 §§ i kungörelsen den 6 juni 1929 med tillämpningsföreskrifter till samma förordning skola i tillämpliga delar äga giltighet;

skolande delningen av egendomen ske på det sätt, att den efter försäljningarna hos kronan kvarblivande delen av egendom ävensom skogsmarksområdet om 1.635 hektar avstyckas från egendomen i övrigt.

8:o.

Kronoparken
Björkönen i
Kronobergs
län.

Jämlikt brev den 9 juni 1922 och beslut den 23 mars 1923 förordnade Kungl. Maj:t, att det kronoegendomarna indragna piparebostället $\frac{1}{4}$ mantal Björkönen nr 1 och indragna trumslagarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Björkönen nr 1 i Odensjö socken av Kronobergs län gemensamt tillhörande så kallade kvarnfallet jämte kvarn samt den förra egendomen tillhörande andel i det så kallade sågfallet jämte å samma egendom uppmätt utmålsområde om 0.6430 hektar ävensom till båda förenämnda vattenfall hörande vattenrätt i Yasjöbäcken eller Björkönen skulle för en köpeskilling av 2,500 kronor från kronoparken Björkönen försäljas till N. E. Carlsson, Yås, A. Swenson, Berg, Albin Svensson, Saxnäs, och J. A. Johansson, Bökona, att tillträdas vid köpets avslutande. Sedermera har aktiebolaget Yafors vattenverk förvärvat ifrågavarande vattenfall och utmålsområde.

I en till domänstyrelsen den 14 december 1929 inkommen, sedermera kompletterad ansökning har nu bolaget anhållit att få inköpa ett område om 0.4130 hektar, beläget intill ovannämnda utmålsområde.

I skrivelse den 4 mars 1930 har *domänstyrelsen*, med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Nils Olsson år 1924 upprättad och år 1926 kompletterad karta över visst område av kronoparken Björkönen, ävensom av vederbörande jägmästare och överjägmästare avgivna yttranden, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del meddelat följande.

Bolaget önskade förvärva de å omförmälda karta med a, b och c betecknade områdena, utgörande tillsammans 0.4130 hektar. Områdena a och c vore bevuxna med 40-årig skog och området b utgjordes av kal betesmark. Områdena a och b tillhörde inägoområdet till förra trumslagarebostället Björkönen, för vilket arrendetiden utginge den 14 mars 1932. Vederbörande arrendatorer hade emellertid förklarat sig ej hava något att erinra mot områdenas försäljning till bolaget. Området c tillhörde förra piparebostället Björkönen.

Saluvärdet hade av domänstyrelsen uppskattats till 450 kronor, vilket pris bolaget förklarat sig villigt betala.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hade tillstyrkt försäljningen.

Jämväl *styrelsen* förordade försäljningen, enär ett avhändande av området till ifrågavarande pris icke skulle medföra någon olägenhet för kronan.

Departements-
chefen.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande å distriktslantmätaren Nils Olssons år 1924 upprättade och år 1926 kompletterade karta med a, b och c betecknade områden om 0.4130 hektar av kronoegendomarna indragna piparebostället $\frac{1}{4}$ mantal Björkönen nr 1 (1^a) och indragna trumslagarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Björkönen nr 1 (1^a) i Odensjö socken av Krono-

bergs län må mot en köpeskilling av 450 kronor försälas till aktiebolaget Yafors vattenverk att tillträdas vid köpets avslutande, då köpeskillingen erlägges, samt under villkor i övrigt, att köparen bekostar avstyckning och de med lagfart å fånget förenade utgifterna, att köparen i gränsen mellan områdena, å ena, och kronans angränsande mark, å andra sidan, uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel, samt att den genom områdena gående vägen skall vara för allmänt begagnande upplåten; åliggande det domänstyrelsen att med bolaget upprätta avtal om försäljningen.

9:o.

Den i Ålems socken av Kalmar län belägna kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Vitemåla nr 1 är för statsverkets räkning utarrenderad för tiden från den 14 mars 1927 till den 14 mars 1937 mot en årlig avgift av 1,250 kronor. I arrendet ingår ej den å en över egendomen upprättad, av distriktslantmätaren O. E. Johansson år 1923 kompletterad karta med ägofigurerna nr 104, 105 och 106, a, b, betecknade lägenhet om 0.28 hektar, vilken lägenhet försålts jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 23 mars 1906.

Vitemåla nr 1
i Kalmar län.

Egendomens nuvarande arrendator Emil Karlsson har innehaft arrenderätten till egendomen sedan år 1914.

Med skrivelse den 6 november 1928 överlämnade länsstyrelsen i länet till domänstyrelsen en ansökning av Karlsson, däri denne anhöll att få vid egendomen uppföra nytt svinhus enligt ansökningen bilagda byggnadshandlingar mot ersättning av 1,634 kronor 72 öre och mot erhållande av utsyning å egendomens skog av erforderlig mängd rotstående skog för 745 kubikfot sågat virke. Alternativt förklarade sig Karlsson, därest hans berörda ansökning icke skulle bifallas, villig att till skäligt pris inköpa egendomen.

Av den utav länsstyrelsen med nämnda skrivelse överlämnade utredningen framgick följande.

Domänintendenten framhöll, att samtliga byggnader å egendomen, utom stallbyggnaden, vore gamla och mindre tidsenliga och att utmarksarealen icke vore större än som kunde anses skäligt för en egendom, som den ifrågavarande, vadan det möjligen ur ekonomisk synpunkt och lämplighetssynpunkt kunde tänkas vara för kronan förmånligast att försälja egendomen hellre än att bygga.

Länsstyrelsen förklarade sig intet hava att erinra mot vad domänintendenten anfört.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka på begäran av domänintendenten besiktigat egendomen under år 1928, uttalade, att på grund av särskilt ladugårdens och logens mindre tillfredsställande beskaffenhet samt ifrågasatt nybyggnad av svinhus och behövlig nybyggnad av stathus

egendomen knappast torde med ekonomisk fördel för framtiden kunna bibehållas såsom arrendeföremål i kronans hand. Härtill komme, att ett åkerskifte om nära 7 hektar skulle kunna försälgas för sig med behöfligt tillägg av betes- och skogsmark. På grund härav och då arrendatorn vid besiktningstillfället förklarar sig önska inköpa egendomen redan under nu löpande arrendeperiod, med avstående av nyssberörda utskifte, tillstyrkte de sakkunniga försäljning av egendomen i två lotter, möjligen endast i en lott.

Överjägmästaren framhöll, att skogsmarken till egendomen enligt skogshushållningsplanen uppginge till endast 29.⁴⁰ hektar, att emellertid ståndskogen vore medelålders och i bästa växtkraft och synnerligen vacker samt kunde med kraftigare avverkningar än nu gällande plan föreskrevet bliva utmärkt, ävensom att i närheten av Vitemåla kronodomän låge skogarna till kronoegendomarna Nävra om cirka 81 hektar och Lättorp om cirka 37 hektar, varför skötseln av skogen till Vitemåla ej behövde medföra särskilda svårigheter eller kostnader. Med hänsyn härtill vore det enligt överjägmästarens mening önskvärt, att denna skog bibehölles i kronans ägo. Därest emellertid inägorna till kronoegendomen borde försälgas, följde därav med nödvändighet, att även skogen skulle säljas, enär den skogsmark, som skulle återstå till kronopark, sedan försäljningslotten fått nödig utmark, bleve för obetydlig.

Med avseende å vad i ärendet förekommit föranstaltade domänstyrelsen om förrättning för upprättande av förslag till egendomens försäljning dels i två lotter och dels i en lott. Av instrument över denna förrättning, vilken ägt rum under år 1929 i närvaro av arrendatorn Karlsson och ombud för Ålems kommun, samt av de till förrättningen hörande handlingar, däribland ovanberörda karta med beskrifningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Haraldsmåla järnvägsstation och 15 kilometer från Mönsterås köping, innehåller en areal av 71.77 hektar, varav 36.985 hektar tomt och åker, 2.22 hektar äng, 31.182 hektar avrösningsjord och 1.383 hektar impediment.

Trädgården är tillräcklig för gårdens behov; åkerjorden, som består dels av lerblandad sandmylla, dels av ren sandjord och mossartad kärrjord, är av medelgod beskaffenhet; betesmarken i skogen lämnar bete endast för ungefär halva djurbesättningen; skogen består av barrskog och lövskog.

Egendomen har del i ett med angränsande egendomar gemensamt företag för upprensning av en kanal, och har odlingslån erhållits för rätning och fördjupning av en annan kanal.

Egendomens byggnader äro med undantag av stallbyggnaden och gödselhuset samt vedboden mycket gamla och otidsenliga men dock ej sämre än att de kunna användas en tid framåt utan nybyggnad, i synnerhet om arealen genom avstyckning minskas.

Egendomen är elektrifierad för lyse och kraft.

Taxeringsvärdet är 40,800 kronor, därav 7,500 kronor för skogen.

Uppskattningsnämnden har ansett att, såsom de sakkunniga framhållit, egendomen lämpade sig för uppstyckning i två salulotter, den ena omfattande en fullbyggd huvudgård, belägen väster om de å kartan uppdragna linjerna A—B—C—D, och den andra obebyggd, belägen öster om

sagda linjer, detta dock under förutsättning att den sistnämnda lotten kunde finna köpare på villkor att inom viss tid hava uppfört erforderliga byggnader å lotten. Denna lott bleve emellertid med byggnadsskyldigheten ganska dyr och skulle utan sådan skyldighet kunna betinga ett betydligt högre pris, exempelvis genom försäljning till granne.

Vad huvudlotten beträffar har uppskattningsnämnden ansett ingen anledning föreligga att göra förbehåll angående dess användning eller om återköpsrätt för kronan. I fråga om den obebyggda lotten däremot har förordats det förbehåll, att densamma skall användas såsom ett särskilt jordbruk med återköpsrätt för kronan. För den händelse det visade sig, att köpare till denna lott icke anmälde sig, har densamma ansetts böra försäljas tillsammans med huvudgården.

Enligt uppskattningsnämndens förslag omfattar

den obebyggda lotten den del av egendomen, som å kartan är begränsad av linjerna A—B—C—D—E—F—G—H—A och består av ägofigurerna nr av 88, 92—103, 108—110, 111 b och 133—146 med areal av 18.503 hektar, därav 6.602 hektar åker, 0.265 hektar äng samt 11.636 hektar skogsmark och annan avrösningsjord, med ett saluvärde av 7,885 kronor, varav 4,296 kronor för växande skog, och ett arrendevärde av 265 kronor. Särskilt har anmärkts, att i denna lott icke inginge ägofiguren 107, del av byväg.

Huvudlotten omfattade egendomen i övrigt, med undantag av den förut försålda lägenheten, med en areal av 30.383 hektar tomt och åker, 1.955 hektar äng och 19.546 hektar avrösningsjord; saluvärde 33,550 kronor, varav 4,355 kronor 50 öre för växande skog; arrendevärde 995 kronor.

För försäljning av egendomen i en lott har beräknats ett saluvärde av 42,400 kronor, därav 8,651 kronor 50 öre för växande skog.

Under antagande av förbehåll om fastighetens användning samt om återköpsrätt har saluvärdet av nämnden ansetts böra minskas med 20 procent.

Med hänsyn till den stora nybyggnadsskyldighet, som vidlådde köpet av den obebyggda lotten, hava för upplåtelse av densamma under åborätt föreslagits följande villkor, nämligen en avgäldstid av 20 år, en årlig avgäld av 240 kronor, motsvarande 13 hektoliter råg, 2 kilogram smör och 1 kilogram fläsk, samt rätt för åbon att erhålla erforderligt virke till nybyggnad samt årlig utsyning av 6 kubikmeter hägnadsvirke och, sedan boningshus blivit uppfört, av 4 kubikmeter till vedbrand ävensom rätt att vid avgäldstidens slut inlösa lägenheten.

Sådana större grundförbättrings- och nybyggnadsarbeten, som kunde föranleda särskilda avdrag å saluvärderna, hade enligt nämnden icke kunnat påvisas.

Arrendatorn har ansetts på grund av det förtjänstfulla sätt, varpå han under sin arrendetid hävdade egendomen, böra vid försäljning av huvudgården, eventuellt hela egendomen, erhålla hembud å densamma till det åsatta saluvärdet under äganderätt.

Underrättad om detta förslag har arrendatorn Karlsson meddelat, att han ansåge sig kunna inköpa huvudgården eller, om så ifrågakomme, egendomen i dess helhet.

Överlantmätaren i länet har förklarat, att såvitt kunde bedömas av handlingarna i ärendet hinder för egendomens styckning enligt det föreliggande förslaget icke torde föreligga, ehuru väl omfånget av den till vardera lotten föreslagna skogsmarken syntes vara i knappaste laget.

Överjgmästaren har funnit att, därest egendomen skulle styckas och

försäljas, intet syntes var att erinra mot vare sig skiftesläggningen eller angivna värden, samt uttalat, att med hänsyn till det relativt stora värdet av skog å den obebyggda lotten denna torde bliva begärlig och att nödigt bygnadsvirke kunde erhållas å skogen, varför lotten färdigbyggd borde bliva relativt billig.

Med utlåtande den 24 januari 1930 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

Med avseende å befintliga byggnadsförhållanden vid ifrågavarande egendom ansåge jämväl styrelsen det vara mest fördelaktigt för kronan att nu, då tillfälle därtill erbjöde sig, avyttra egendomen, om möjligt i de två härför föreslagna lotterna, huvudgården och en obebyggd del, den senare såsom jordbruksegnahemslägenhet med förbehåll om viss användning och återköpsrätt samt med ett saluvärde av 6,310 kronor. Med hänsyn till uttalat tvivel därom, att den sistnämnda lotten skulle till avsett pris kunna vinna köpare, syntes denna lott böra utbjudas först och således i avvaktan på resultatet härav med hembud av huvudgården till arrendatorn böra anstå. Därest ej upplåtelse av den obebyggda lotten komme till stånd, borde egendomen såsom en lott hembjudas arrendatorn.

*Departements-
chefen.*

Av skäl som i ärendet anförts anser även jag lämpligast, att egendomen försäljes, och har jag intet att erinra mot uppskattningsnämndens av domänstyrelsen förordade förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$, mantal Vitemåla nr 1 i Ålems socken av Kalmar län må, sedan egendomens nuvarande arrendator Emil Karlsson avgivit skriftlig, av vittnen styrkt förklaring, att han är villig att, mot hembuds rätt på sätt nedan sägs, avstå arrenderätten till egendomen från den 14 mars 1931, försäljas jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

antingen i förutberörda två lotter var för sig, den obebyggda lotten med en areal av 18.503 hektar och ett saluvärde av 6,310 kronor enligt 13 § i förordningen med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931 och under förbehåll om skyldighet för köparen att använda lotten såsom självständigt jordbruk och om rätt för kronan att under en tid av tio år från tillträdet köpa lotten åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom, samt, sedan försäljning skett av nämnda lott, egendomen i övrigt eller huvudgården med ett saluvärde av 33,550 kronor, enligt 21 § och 22 § B) i förordningen, med hembuds rätt enligt 9 § första stycket för ovannämnde Karlsson och med tillträdesrätt för köpare å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer,

eller ock, därest försäljning av den obebyggda lotten enligt förberörda beslut ej kommer till stånd, såsom en lott med ett saluvärde av 42,400 kronor jämlikt 21 § och 22 § B) i samma förordning samt med hembuds rätt och tillträdes rätt på sätt om huvudgården sagts;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att lotterna överlätas i det skick de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas samt att Finsjö kraftaktiebolag bibehålles vid bolaget jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 7 oktober 1921 medgiven rätt att hava kraftledningar framdragna över egendomen.

10:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Glabo nr 1 med Lilla Saltvik nr 3 och 5 om tillhopa $\frac{1}{4}$ mantal i Döderhults socken av Kalmar län har utarrenderats till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 2,370 kronor.

*Glabo nr 1
med Lilla
Saltvik nr 3
och 5 i Kalmar
län.*

Under åren 1926 och 1927 hava uppskattningsförrättningar hållits å egendomen, och hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1926 besiktigat densamma. Av handlingarna i ärendet, därbland två av distriktslantmätaren Erik Hähnel år 1926 upprättade kartor med beskrifningar, den ena kartan över hemmanet Glabo och den andra över Lilla Saltvik, inhämtas bland annat följande:

Egendomen är belägen vid Kalmarsund, 8 km. från Oskarshamn, och innehåller enligt Hähnels beskrifningar den 16 oktober 1926, med undantag för vissa vägområden, Glabo 59.018 hektar tomt och åker, 9.01 hektar äng och odlingsmark, 422.392 hektar avrösningsjord och 55.193 hektar impediment samt Saltvik 20.184 hektar tomt och åker, 3.135 hektar äng och odlingsmark, 183.797 hektar avrösningsjord och 1.323 hektar impediment. I denna areal äro icke inräknade tidigare från egendomen försålda lägenheter.

Jorden har en mycket spridd belägenhet.

Byggnaderna vid Glabo huvudgård äro goda och fullt tillräckliga. Av husen vid utgården Lilla Saltvik är ladugården i gott skick; eljest äro byggnaderna här äldre men ännu användbara; svinhuset är dock dåligt. Vid en eventuell ny utarrendering av egendomen har föreslagits påläggning av tegeltak å ladugård, stall och loge, magasin och svinhus vid Glabo huvudgård och å ladugården vid Lilla Saltvik, för vilka arbeten kostnaden beräknats till sammanlagt 4,333 kronor.

Vid uppskattningsförrättningen 1926 hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning från egendomen av förutom åtskilliga bostadstomter de i egendomens utkanter belägna torpen Sandmon, Nederåsa, Nymålen och Skrabbhorvan. För Nymålen föreslogs därvid en areal av 3.168 hektar åker, 0.884 hektar äng och 21.595 hektar avrösningsjord. Torpen Änkefällan, Lohorva och Odlingsmossen ansågos erforderliga för skogsstatens behov. Med hänsyn till närbelägenheten till Oskarshamn, goda bygg-

nader och vackert läge funno uppskattningsmännen icke anledning föreslå försäljning av Glabo huvudgård.

Kronojordstyckningssakkunniga hava förordat berörda försäljningsförslag med den jämkning att torpet Nymålen utökades med 2 hektar åker och 1 hektar avrösningsjord. De sakkunniga föreslogo därjämte att, då arrendatorn av Glabo huvudgård önskade förvärva denna och särskild anledning att bibehålla huvudgården i statens ägo ej syntes föreligga, huvudgården måtte försälas med omkring 25 hektar åker och 50 hektar avrösningsjord. Huvudgården till Lilla Saltvik, varav i en nära framtid ytterligare mark torde komma att bli en erforderlig för bostadstomter, borde ånyo utarrenderas.

I avgivna yttranden hava vederbörande *skogsstatstjänstemän*, för att i möjligaste mån underlätta de ifrågasatta försäljningarna, föreslagit viss begränsning av den torpen tilldelade avrösningsjorden samt å kartan åskådliggjort det i förhållande till de sakkunnigas förslag något snävare område, som enligt skogsstatstjänstemännens mening lämpligen borde tillhöra huvudgården Glabo.

I anslutning till skogsstatstjänstemännens synpunkter har på domänstyrelsens föranstaltande uppgjorts nytt förslag till försäljning av områden från egendomen, varvid jämväl på grund av inkomna ansökningar och förhållandena i övrigt nya områden saluvärderats och jämkningar vidtagits i uppskattningsmännens ursprungliga förslag. Skogsvärdena hava upptagits med en av överjägmästaren i förhållande till vissa av jägmästaren verkställda beräkningar föreslagen reducering. Jordbrukslotterna äro å kartorna utmärkta med gröna gränslinjer, och är beskrivningen av ägofigurerna uppgjort efter distriktslantmätaren Hähnel's beskrivningar den 28 december 1927. Tomtområdena äro å kartan angivna med röda gränslinjer. Då de av lantmätaren för bostadstomterna använda beteckningarna delvis äro lika för skilda områden, hava tomterna upptagits i ordningsföljd från öster till väster, varvid tomterna å kartan erhållit särskild nummerbeteckning i rött. Till försäljning förordas sålunda:

1) *Glabo huvudgård*,

ägofigurer nr 7—20, av 21, 22—26, av 27, av 28, 29, av 31, 32—73, av 74, 135—156, av 157, 158—163, av 164, av 165, 190—199, av 200, av 201; areal 22.08 hektar tomt och åker, 3.18 hektar äng och odlingsmark, 46.616 hektar avrösningsjord och 0.218 hektar impediment; saluvärde 57,200 kronor, därav 30,118 kronor för växande skog; arrendevärde 1,150 kronor.

Den 27 juli 1928 har Kungl. Maj:t medgivit, att den mark av egendomen, som erfordrades för omläggning och förbättring av den s. k. Strandavägen mellan Oskarshamns stadsgräns och Misterhults sockengräns, i huvudsaklig överensstämmelse med vad angivits med heldragen röd linje å en i ärendet företedd karts-kiss, finge under vissa angivna villkor tillsvi-dare och så länge marken användes för sagda ändamål utan ersättning till kronan upplåtas till vägstyrelsen i Stranda härads väghållningsdistrikt. Såväl jägmästaren som domänintendenten hava ansett, att ifrågavarande nya väg borde utgöra Glabo huvudgårds gräns i väster. Härigenom skulle den ovan för försäljningslotten angivna arealen något ändras och kunde jämkningen icke exakt angivas, förr än den nya vägen definitivt utlagts. Förändringen hade emellertid icke ansetts kunna inverka på det föreslagna saluvärdet.

Tidigare har Kungl. Maj:t den 15 maj 1925 medgivit, att den mark,

som för omläggning av den s. k. Skallerbron jämte tillfartsvägar på gränsen mellan Oskarshamns stads område och Stranda härads väghållningsdistrikt erfordrades av egendomen, finge tillsvidare och så länge marken användes för ändamålet utan ersättning och under vissa angivna villkor upplåtas till sagda härads vägstyrelse.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1923 har vederbörande arrendator, Elov Karlsson, medgivits söka och vinna delaktighet i odlingslån för utförande av ett egendomen berörande dikningsföretag med skyldighet för honom att gälda såväl de under återstående arrendetid å egendomen belöpande annuiteterna å lånet som ock vid arrendetidens slut då ännu ogulden andel av samma lån. Vidare har arrendatorn enligt beslut av Kungl. Maj:t den 31 december 1924 medgivits söka och vinna delaktighet i odlingslån för utförande av ett egendomen berörande vattenavledningsföretag med skyldighet för arrendatorn att gälda de under återstående arrendetiden å egendomen belöpande annuiteterna å lånet.

Hos domänstyrelsen har Karlsson anhållit, att vid försäljning av huvudgården erhålla företräde att inköpa densamma. Uppskattningsmännen hava förordat, att Karlsson, vilken sedan år 1921 icke blott hävdadt och brukat egendomen väl utan även med egna uppoffringar verkställt förbättringar å byggnader och ådragit sig utgifter för egendomens torrläggning, måtte medgivas hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning. Blivande köpare borde åläggas svara för de å egendomen efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å odlingslån för det egendomen berörande vattenavledningsföretaget.

2) torpet *Sandmon* (del av Glabo),

ägofigurer nr 313—332, av 333, 334—335, av 336, 337, av 338, 339—346, av 347, 349—387 och av 631; areal 4,023 hektar tomt och åker, 0,265 hektar äng och odlingsmark, 17,9 hektar avrösningsjord och 0,008 hektar impediment; saluvärde 10,500 kronor, därav 6,902 kronor för växande skog; arrendevärde 170 kronor.

Torpet har föreslagits till hembud åt innehavaren Oskar Nord, vilken övertagit torpet efter sin fader och själv innehaft detsamma i 38 år.

3) torpet *Nederåsa* (del av Glabo),

ägofigurer nr av 200, av 201, 202—208, 211—248, av 249, 250—261, av 262, av 263, 264—274 och av 631; areal 6,018 hektar tomt och åker, 1,001 hektar äng och odlingsmark, 13,389 hektar avrösningsjord och 0,202 hektar impediment; saluvärde 9,900 kronor, därav 4,606 kronor för växande skog; arrendevärde 285 kronor.

Torpet har föreslagits till hembud åt Karl Oskar Karlsson, som innehaft detsamma sedan 1910.

Den 6 maj 1910 har domänstyrelsen bifallit en av Samuel Aug. Svensson å Skrikebo byamäns vägnar gjord ansökning om tillstånd att över egendomen få framdraga ny utfartsväg för Skrikebo by. Denna utfartsväg genomlöper försäljningslotten *Nederåsa*.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 februari 1927 har medgivits, att den mark av omkring 600 kvadratmeter, som för omläggning av den från Baggetorps kvarn till Skrikebo—Glaboåsa ledande enskilda vägen vid dess förening med allmänna landsvägen å den s. k. Glaboåsen erfordrades av egendomen, finge tillsvidare och så länge marken användes för ändamålet upplåtas till P. A. Pettersson, Döderhult, m. fl. mot en ersättning av 30 kronor till domänfonden och vissa villkor i övrigt.

De i Kungl. Maj:ts förut berörda beslut den 15 maj 1925 och den 27 juli 1928 omförmälda vägarna berörde även torpet *Nederåsa*.

Med anledning av ansökning av Stranda härads vägstyrelse om kostnadsfri grustäkt vid egendomen har domänintendenten i avgivet yttrande föreslagit, att vid försäljningen av torpet Nederåsa grushämningsrätten å ett å en av distriktslantmätaren Hähnel år 1927 upprättad karta närmare utmärkt område om 0.202 hektar, vilket å kartan över Glabo be-tecknats med grön streckning, borde undantagas och förbehållas vägstyrelsen. Rätten till grustäkt borde enligt domänintendentens förmenande lösas till skäligt pris, minst 200 kronor. Efter det gruset bortförts, borde marken tillfalla torpet. Såsom villkor borde vidare föreskrivas, att grustagets gränser inhägnades av vägstyrelsen, att grushämtningen företoges med ordning, så att botten av grustaget efter avslutad hämtning hölles jämn och att skada icke på något sätt tillfogades torpet. Det torpet åsatta saluvärdet, 9,900 kronor, vore uppskattat med hänsyn till att sådant förbehåll angående grustäkten gjordes, varvid nedsättningen i saluvärdet härför beräknats med 100 kronor. — Innehavaren av torpet hade som ytterligare villkor för grusupplåtelsen föreslagit åläggande för vägstyrelsen att deltaga i underhållet av utfartsvägen förbi och från grustaget till Strandavägen. I fråga om värdet å grustaget har överjägmästaren ansett sig ej kunna mera noggrant uppskatta detsamma förrän efter uppmätning av kubikinnehållet, men enligt det minne överjägmästaren hade av grustagets mäktighet ansåge överjägmästaren, att värdet säkerligen vore minst 500 kronor och att det ej torde vara osannolikt att värdet närmade sig 1,000 kronor.

I en till domänstyrelsen ingiven ansökning hava vidare Emanuel Svensson m. fl. åboar i Skrikebo och Stensjö framhållit, att deras utfartsväg till sockenkyrkan och närmaste stad, Oskarshamn, vore förlagd över ägorna till kronoegendomen samt hemställt, att ett grustag å torpet Nederåsa, som av vederbörande jägmästare uppgivits motsvara det å 1907 års skogsindelningsskarta med avd. IV:27 utmärkta området, måtte å dem överlätas med nyttjanderätt eller ock att ett nytt grustag för underhåll av utfartsvägen i fråga måtte till dem upplåtas. Jägmästaren har upplyst, att omförmälda utfartsväg, den s. k. Skrikebovägen, genomlöpte inägor till torpen Sandmon och Nederåsa samt slutade i allmänna vägen vid avd. IV:30 å skogsindelningsskartan, vilken avdelning också vore ett grustag, beläget å Nederåsa. Enligt jägmästarens förmenande borde kronan tillförsäkras nyttjanderätt till grustaget å avd. IV:30, då intet grus eljest kunde erhållas å egendomen för grusning av skogsvägar. Inom försäljningslotten skulle ju också till vederbörande vägstyrelse upplåtas förut berörda grustag om 0.202 hektar. Då vägen ej vore av allmän betydelse samt sökandena ej haft nyttjanderätt till grustaget, avd. IV:27, och då upplåtelsen skulle innebära ett avsevärt intrång på äganderätten, vilket lottens innehavare bestämt motsatt sig, har jägmästaren avstyrkt ansökningen. I denna hemställan hava överjägmästaren och domänintendenten instämt. Domänintendenten har i samband därmed med anledning av begäran från spekulanten å Glabo huvudgård, till vilken fastighet komme att höra en icke obetydlig sträcka vägunderhåll, föreslagit såsom önskvärt och lämpligt, att förbehåll om grustäkt å avd. IV:30 även måtte göras till förmån för Glabo huvudgård.

Vid upplåtelsen borde vidare förbehåll göras om rätt för Karl Emil Svensson att under sin livstid avgiftsfritt disponera å försäljningslotten befintliga, av honom nu innehavda stuga och uthus jämte tomten där omkring.

4) torpet *Nymålen* (del av Glabo och Lilla Saltvik),

ågofigurer: av Glabo nr av 157, av 166, 167—176, av 177, 178, av 179, 180—

189, av Lilla Saltvik nr 166, av 167, av 182, 253—306, av 307, 308—313, av 314 och av 323; areal 5.155 hektar tomt och åker, 0.884 hektar äng och odlingsmark, 18.326 hektar avrösningsjord och 0.003 hektar impediment; saluvärde 11,500 kronor, därav 6,568 kronor för växande skog; arrendevärde 275 kronor.

Torpet har föreslagits till hembud åt Erik Karlsson, som innehaft detsamma sedan 1926.

5) torpet *Skrabbhorvan* (del av Lilla Saltvik),

ägofigurer nr av 182, av 183, 184, av 185, 186—192, av 193, 194—252, av 314, 315—317 och av 323; areal 4.74 hektar tomt och åker, 0.075 hektar äng och odlingsmark, 19.037 hektar avrösningsjord och 0.015 hektar impediment; saluvärde 12,400 kronor, därav 7,826 kronor för växande skog; arrendevärde 220 kronor.

Torpet har föreslagits till hembud åt Karl Albin Nilsson, som innehaft detsamma i 10 år.

6) lägenheten *Fallebo kvarn* (del av Glabo, å kartan benämnd Glabo kvarn),

ägofigurer nr av 74, 75—76; areal 0.188 hektar tomt och åker samt 0.052 hektar avrösningsjord; saluvärde 190 kronor och arrendevärde 15 kronor.

Lägenheten har föreslagits till hembud åt Per August Nilsson, som äger å lägenheten uppförd stuga med uthus.

7) en *skolhusplan*,

å en av t. f. distriktslantmätaren Olof Dahm år 1927 upprättad specialkarta utmärkt med röd kantfärg och belägen på ägofigur nr 116 å kartan över Saltvik; areal 0.4434 hektar; saluvärde 1,775 kronor och arrendevärde 50 kronor.

Området har föreslagits till hembud åt Döderhults församling. Församlingens skolråd hade anhängit, att området ifråga måtte av församlingen få disponeras med nyttjanderätt, så länge området användes till skolplan. Såsom villkor för en dylik upplåtelse har domänintendenten föreslagit skyldighet för församlingen att på egen bekostnad uppföra stängsel omkring området. Jägmästaren, med vilken överjägmästaren instämt, har förklarat, att han för sin del icke hade något att erinra mot en upplåtelse av området med nyttjanderätt under minst 20 år och mot en årlig avgäld av högst 50 kronor. Området vore icke behövt för upplagsplats, om den vid uppskattningsförrättningen till försäljning ifrågasatta tomten nr XVII k bibehölles i kronans ägo.

För upplåtelse av torpen såsom *åbolägenheter* med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området har föreslagits en avgäldstid av 20 år med en avgäld av: för Sandmon 2 hektoliter råg, 2 kilogram smör och 1 kilogram fläsk, för Nederåsa 4 hektoliter råg, 1 kilogram smör och 4 kilogram fläsk, för Nymålen 2 hektoliter råg, 3 kilogram smör och 1 kilogram fläsk samt för Skrabbhorvan 4 hektoliter råg och 3 kilogram smör. Köpeskillingen för befintliga, kronan tillhöriga byggnader har beräknats till respektive 3,480 kronor, 4,200 kronor, 4,200 kronor och 3,900 kronor. Åbon å ett vart av torpen borde tillika äga rätt till utsyning av virke å området till stängsel och vedbrand av 5 kubikmeter.

Lägenheten Fallebo kvarn borde tillförsäkras utfartsväg över skogsmarken till Glabo och försäljningslotten Glabo huvudgård fram till Saltviksvägen och allmänna landsvägen. Samma utfartsväg över Glabo huvudgård borde vidare förbehållas kronan för virkestransporter, varjämte kronan borde tillförsäkras nyttjanderätt till hela Saltviksvägen ävensom nu

å torpen befintliga utfartsvägar. Torpet Nymålen borde tillförsäkras utfartsväg över Glabo huvudgård fram till Saltviksvägen och allmänna landsvägen.

8) följande tomtområden (del av Lilla Saltvik)

Av domänstyrelsen åsatt beteckning å kartan (röda siffror)	Av lantmätaren åsatt beteckning å kartan	Areal i hektar	Uppgifter angående byggnader	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor	Innehavare
1	XIX b	0.304	Obebyggd	1,216	35	—
2	XIX a	0.22	»	880	30	—
3	XXII	0.35	»	2,275	60	—
4	XXIII	0.27	»	2,025	55	—
5	XXIV	0.808	»	2,272	60	—
6	XXV ¹	0.26	»	1,950	55	—
7	XXVI	0.83	»	1,650	48	—
8	XXVII	0.173	»	865	26	—
9	XXIX	0.17	»	1,190	36	—
10	XXX	0.207	»	1,449	40	—
11	XXXI	0.212	»	1,590	45	—
12	XXXII	0.222	»	1,110	30	—
13	XXXIII	0.25	»	1,500	43	—
14	XVIII a	0.522	»	2,610	75	—
15	XVIII	0.15	Bebyggd	750	25	Axel Johansson
16	XVII m	0.23	Obebyggd	1,150	35	—
17	XVII f XVII g	0.068	»	136	10	—
18	XVII i		»	920	40	—
19	XVII a	0.635	Bebyggd	3,175	100	Direktören G. Skeppstedt, Saltviks slip
20	XVII h	0.15	Obebyggd	750	35	—
21	XX	0.185	Bebyggd	1,110	35	E. Johansson
22	XXI	0.165	»	990	30	P. J. Pettersson
23	XXI a	0.076	»	456	20	Saltviks Koop. Handelsförening
24	XXI b ²	0.112	»	675	25	Saltviks missionsförening
25	XVII l ³	0.1607	Obebyggd	965	30	Karl Andersson
26	XVII e	0.114	»	456	30	—
27	XVII d	0.117	»	410	25	—
28	XVII c	0.146	Bebyggd	438	25	Direktören G. Skeppstedt, Saltviks slip
29	XVII b	0.204	»	204	15	D:o

¹ I tomtens areal ingår icke den utanför tomtens belägna, genom en vik från tomtens skilda berghällen, vilken ansetts böra bibehållas i kronans ägo.

² Jämte den utmed tomtens nordöstra gräns å kartan utmärkta vägen om 4 meters bredd av den icke med nr betecknade tomt, som icke ansetts lämplig att upplåta till bostadstomt och avsetts att för vägändamål bibehållas i kronans ägo.

³ Jämte en remsa om 5 meters bredd vid tomtens västra gräns av tomtens XVII k, som i övrigt avsetts att bibehållas i kronans ägo.

Innehavarna av de bebyggda bostadstomterna ägde husen å dessa och borde tillerkännas hembuds rätt vid försäljningen. Förenämnde Karl Andersson har arrenderat tomten XVII 1 (25) sedan år 1925 och redan utfört en del arbeten för tomtens bebyggande och planering. Andersson borde därför medgivas hembud till tomten i fråga med därtill förordat tillägg. Övriga tomter borde försäljas å offentlig auktion eller under hand genom jägmästarens försorg. Rätten till jakt och fiske å tomterna borde undantagas vid försäljningen och förbehållas skogsstaten. De utmed Kalmar sund belägna tomterna nr 3—15 (de röda siffrorna) borde tillförsäkras fri mark till en 4 meter bred väg utmed tomternas norra gräns.

Ursprungligen har även ifrågasatts försäljning av tomten nr XIX å kartan. Då emellertid å tomten finnes en god brunn, som är erforderlig för de tidigare avsöndrade lägenheterna nr I och II i Kvarnviken och eventuellt torde komma att bli erforderlig för andra tomter, som ifrågasatts till upplåtelse, har föreslagits, att tomten måtte bibehållas i kronans ägo tills vidare, varvid jägmästaren borde bli i tillfälle ombesörja tomtens utarrendering på ändamålsenligaste sätt.

Tomten XXVIII vore nödig till båtplan och sjögata, och erfordrades området n och ägofiguren nr 71 till upplagsplats för virke. Dessa områden ävensom tomten XVII borde bibehållas i statens ägo.

Vad som härefter återstode av egendomen Glabo med Lilla Saltvik borde avsättas till kronopark, benämnd Glabo.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i ärendet.

Med utlåtande den 21 december 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. För egen del anförde därvid styrelsen.

Styrelsen förordade förslaget till egendomens disposition. Vad den av Stranda härads vägstyrelse gjorda framställningen anginge, syntes rätten att utnyttja det å området om 0.202 hektar av torpet Nederåsa befintliga grustaget i samband med fränstyckningen av torpet böra försäljas till vägstyrelsen mot den ersättning till domänfonden, som domänstyrelsen efter närmare utredning angående grustäktens värde komme att fastställa. Området i fråga syntes av lantmätarens ägobeskrivning att döma icke vara inräknat i arealen för torpet. I likhet med ortsmyndigheterna och på av dem anförda skäl avstyrkte styrelsen rätt till grustäkt å Nederåsa för åboarna i Skrikebo och Stensjö. Styrelsen funne vidare med hänsyn till den föreliggande knappheten å grus i trakten anledning icke föreligga att såsom domänintendenten ifrågasatt förbehålla köparen av Glabo huvudgård rätt att jämte kronan utnyttja det å egendomskartan med ägofigurer nr 209 och 210 utmärkta grustaget (i huvudsak motsvarande ovan berörda avd. IV: 30 å skogsindelningsskartan). Någon nedläggning i saluvärdet för torpet Nederåsa med anledning av förbehållet för kronan om grustäkt å angivna område syntes icke erforderlig.

Beträffande den till upplåtelse ifrågasatta skolplanen syntes det styrelsen lämpligast och mest praktiskt för framtiden att i samband med övriga försäljningar planen nu av Döderhults församling förvärvades med äganderätt.

Vad de för torpen beräknade åborättsavgälderna anginge syntes dessa styrelsen vara väl lägt upptagna. Då emellertid förslaget ginge ut på försäljning av torpen, vilket styrelsen även förordade, hade styrelsen icke funnit anledning återremittera ärendet för komplettering härutinnan. En-

ligt styrelsens mening hade jordbrukslotterna erhållit för deras nyttjande såsom jordbruk fullt erforderlig skog. Vid den avstyckningsförrättning, som komme att hållas å egendomen för skiljande av de olika lotterna från varandra, torde komma att tillses, att lotterna tillförsäkrades erforderliga vägar på sätt uppskattningsmännen föreslagit.

Vid försäljningen av de utmed Kalmarsund belägna, till upplåtelse ifrågasatta tomterna, borde rätten till fiske undantagas, och borde rätten i vattenområde icke medfölja i annan mån än den 1 kap. 3 § vattenlagen tillerkände strandfastighet.

Innehavarna av torpen, lägenheten Fallebo kvarn och de med boningshus försedda bostadstomterna syntes äga rätt till hembud vid försäljningarna. Sådan rätt borde även medgivas Karl Andersson till tomten XVII 1 med förordat tillägg.

Å de obebyggda bostadstomterna hade, enligt vad styrelsen erfarit, redan åtskilliga spekulanter anmält sig, därav fyra fiskare, en fabrikör, en verkmästare, en ingenjör och en läkare. Till köpare av egnahemslägenhet kunde emellertid enligt då gällande grunder som regel endast antagas mindre bemedlad eller obemedlad person, men funnes möjlighet att efter misslyckade utbud försälja tomter å offentlig auktion, varvid anbud av annan än mindre bemedlad eller obemedlad antagits. Förslag härutinnan måste dock först ånyo underställas Kungl. Maj:ts prövning. För att i största möjliga mån förenkla försäljningsfrågans handläggning ville styrelsen föreslå, att, därest utbud av tomterna i vanlig ordning ej skulle medföra antagliga anbud för alla eller några av dem, länsstyrelsen bemyndigades utbjuda tomterna utan fordran å den i egnahemskungörelsen föreskrivna kvalifikationen för köpare att vara mindre bemedlad eller obemedlad.

På grund av förhållandena hade lotten XVII f + g erhållit en mindre lämplig utformning å marken mellan andra lotter. Länsstyrelsen borde därför bemyndigas att, om så skulle visa sig bliva mera ändamålsenligt, medgiva försäljning av mera än en lott till samma person.

I detta sammanhang ville styrelsen erinra, att överlantmätaren haft åtskilliga anmärkningar att framställa mot de uppgjorda kartorna. På grund härav hade det synts överlantmätaren erforderligt att kartor och beskrivningar återställdes till distriktslantmätaren Hähnel med föreläggande för honom att inom viss tid åter inkomma med handlingarna i kompletterat skick, och borde kompletteringen även innefatta upprättande av areallängd. Emellertid gällde anmärkningarna huvudsakligen bostadstomterna, och hade försäljningsförslaget inom domänstyrelsen omgjorts efter de av överlantmätaren lämnade arealuppgifterna. För vinnande av tid och efter samråd med överlantmätaren hade styrelsen ansett sig böra överlämna ärendet i befintligt skick.

Enligt Kungl. Maj:ts särskilda resolutioner hade rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen medgivits den 10 september 1920 Finsjö kraftaktiebolag och den 23 maj 1924 Oskarshamns stad.

Med avstyrkande utlatande den 26 juli 1929 har därefter domänstyrelsen underställt Kungl. Maj:ts prövning en av änkefru Ida Julie Lindström i Havslätt, Oskarshamn, gjord framställning, att för sig tillerkänd förmånsrätt för inköp av torpet Nymålen, därvid tillika överlämnats yttranden över framställningen av vederbörande domänintendent, kronoarrendator, lands-

fiskal och länsstyrelse, ävensom ytterligare en av sökanden till länsstyrelsen ingiven skrift.

Till följd av remiss har slutligen domänstyrelsen inkommit med förnyat utlåtande i ärendet angående dispositionen av ifrågavarande kronoegen- dom av den 24 januari 1930 samt därvid jämväl överlämnat yttranden av vederbörande uppskattningsmän, sedermera under hand kompletterat, ävensom av vederbörande domänintendent och överlantmätare.

Uppskattningsmännen anse anledning ej föreligga att göra förbehåll om användning av eller om återköpsrätt till annan lott än torpet Nederåsa, vilket enligt uppskattningsmännens förmenande borde kunna av kronan återköpas inom tio år, enär praktiskt taget all torpet tillhörig mark å grusåsen på båda sidor om den å kartan med ägofiguren nr 637 beteck- nade vägen innehölle grus av ej obetydlig mäktighet. Förbehållet borde härvid, liksom därest det i annat fall föreskrevs, medföra sänkning av åsatt saluvärde med 20 procent. Vidare tillstyrka uppskattningsmännen på det livligaste, att hembuds rätt måtte utverkas för innehavarna av Glabo huvudgård och torpet Nymålen, vilka författningsenligt icke ägde rätt därtill. Värderingarna hade gjorts under förutsättning att lotterna skulle tillträdas i befintligt skick eller, därest försäljning skulle ske till annan än nuvarande innehavaren, efter laga syn.

Överlantmätaren har meddelat, att enligt hans förmenande hinder ur jorddelningslagens synpunkt icke föreläge för avstyckning i enlighet med föreliggande förslag.

Domänstyrelsen, som ombesörjt egendomens skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1930, har för egen del anfört bland annat.

Då vid en granskning av förslaget framginge, att en del frågor icke vore av beskaffenhet att kunna ensamt av Kungl. Maj:t avgöras, borde av praktiska skäl försäljningsförslaget i sin helhet underställas riksdagens prövning. I samband härmed borde, även om i en del fall bestämmelserna i 1929 års upplåtelsegrunder icke gäve stöd för en sådan anordning, hem- buds rätt utverkas för samtliga de personer, åt vilka dylik rätt förordats vid uppskattningstillfället å egendomen och vilka därvid helt säkert bi- bringats den uppfattningen, att de ägt sådan rätt.

I sitt tidigare utlåtande hade styrelsen föreslagit, att vid försäljningen av lotten Nederåsa förbehåll borde göras om rätt för kronan att ensam utnyttja det å kartan över Glabo med ägofigurerna nr 209 och 210 ut- märkta grustaget och om rätt för vägstyrelsen i Stranda härads väg- hållningsdistrikt att ensam utnyttja det å en av distriktslantmätaren Erik Hähnel år 1927 upprättad karta utmärkta och å kartan över Glabo med grön streckning betecknade grustaget om 0,202 hektar mot den ersättning till do- mänfonden, som domänstyrelsen efter närmare utredning angående grus- tagets mäktighet kunde komma att fastställa, samt under vissa villkor i övrigt. Det av uppskattningsnämnden nu gjorda förslaget, att kronan borde förbehållas rätt att köpa lotten åter, kunde styrelsen icke biträda. På grund av den föreliggande knappheten å grus i orten syntes det vara lämpligare att vid försäljningen kronans rätt till grustäkt vid lägenheten utsträcktes att omfatta ytterligare områden. Styrelsen borde därför be-

redas tillfälle att undersöka, i vilken mån rätten till grustäkt vid lotten borde utsträckas ävensom att i anslutning därtill jämka saluvärdet för lotten.

Anledning att vid någon av de övriga lotterna föreskriva särskilda villkor angående lottens användning eller återköpsrätt syntes styrelsen icke föreligga.

För undvikande av tveksamhet vid blivande avstyckningsförrättning borde bland försäljningsvillkoren upptagas, att icke någon av lotterna skulle komma i åtnjutande av den vattenrätt, som hörde till egendomen. Detta överensstämde, enligt vad domänintendenten under hand upplyst, med uppskattningsmännens avsikt.

Departements-
chefen.

Jag ansluter mig till förslaget om egendomens disposition, på sätt det samma av domänstyrelsen förordats. Innan försäljningarna verkställas, torde avstyckningsförrättning för salulotternas avskiljande i vederbörlig ordning hållas, och bör därvid tillses, att respektive lotter tillförsäkras nödiga utfartsvägar i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag. Till frågan om dispositionen av den i kronans hand kvarvarande delen av egendomen torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Glabo nr 1 med Lilla Saltvik nr 3 och 5 om tillhopa $\frac{1}{4}$ mantal i Döderhults socken av Kalmar län må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat, försäljas

dels Glabo huvudgård, med gräns i väster utmed den s. k. Strandavägen i dess sträckning jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juli 1928 och med undantag av avsöndrade lägenheten Stenhagen nr 1, enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 57,200 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § första stycket i förordningen för Elov Karlsson samt under villkor i övrigt, att köparen skall svara för de å egendomen å tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å det egendomen för vattenavledningsföretag åvilande odlingslånet ävensom för andra å samma tid belöpande onera och utskylder samt att köparen skall respektera den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 maj 1925 och den 27 juli 1928 vägstyrelsen i Stranda härads väghållningsdistrikt medgivna rätt till mark för väg,

dels torpen Sandmon, Nymålen och Skrabbhorvan

med åsatta saluvärden ävensom torpet Nederåsa — det sistnämnda med tillägg av det å den av distriktslantmätaren Hähnel år 1927 över Glabo upprättade kartan med grön streckning betecknade området om 0.202 hektar — var för sig med hembuds rätt för nuvarande innehavare, därvid i tillämpliga delar skola iakttagas de i förenämnda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) meddelade bestämmelserna i fråga om försäljning av jordbrukslägenhet för egna hemsändamål samt beträffande torpet Nederåsa skall göras följande förbehåll, nämligen a) om skyldighet för köpare att respektera den jämlikt domänstyrelsens beslut den 6 maj 1910 och Kungl. Maj:ts beslut den 15 maj 1925, den 18 februari 1927 och den 27 juli 1928 Skrikebo byamän, P. A. Pettersson i Döderhult med flera och vägstyrelsen i Stranda härads väghållningsdistrikt medgivna rätt till mark för väg, b) om rätt för Karl Emil Svensson att under sin livstid avgiftsfritt disponera åt torpet befintliga, av honom nu innehavda stuga och uthus jämte tomten däromkring, c) om rätt för vägstyrelsen i Stranda härads väghållningsdistrikt att ensam utnyttja ovan nämnda område om 0.202 hektar såsom grustag mot den ersättning till domänfonden, som domänstyrelsen efter närmare utredning angående grustagets maktighet kan komma att fastställa, samt under de villkor i övrigt med avseende å hägnad, ordning vid grustäktens utövande och vägunderhåll, som domänstyrelsen finner erforderligt föreskriva, ävensom d) om rätt för kronan till grustäkt vid torpet i den utsträckning, som domänstyrelsen efter närmare undersökning kan komma att bestämma; åliggande det domänstyrelsen att med hänsyn till det i särskilda hänseenden föranledda intrång å torpet Nederåsas område slutligen bestämma torpets saluvärde;

dels skolhusplanen om 0.4434 hektar till Döderhults församling mot en köpeskilling av 1,775 kronor, tomterna XVII a (19), XVII c (28) och XVII b (29) till direktören G. Skeppstedt mot en köpeskilling av tillhopa 3,817 kronor, tomten XXI a (23) till Saltviks kooperativa handelsförening mot en köpeskilling av 456 kronor samt tomten XXI b (24) jämte den utmed tomtens nordöstra gräns å kartan utmärkta vägen om 4 meters bredd till Saltviks missionsförening mot en

köpeskillning av 675 kronor och under villkor i övrigt beträffande envar av dessa lotter, *att* köpeskillningen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, som har *att* å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader samt *att* köpare, om så från kronans sida påfordras, på egen bekostnad uppför och underhåller stängsel omkring lotten;

dels lägenheten Fallebo kvarn ävensom tomterna XVIII (15), XX (21) och XXI (22) jämlikt ovanberörda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) med åsatta saluvärden och med hembuds rätt enligt 10 § i förordningen för vederbörande innehavare, därvid bör förbehållas rätt för tomten XVIII (15) *att* jämte vissa nedan angivna tomter anordna en 4 meter bred väg utmed tomternas norra gräns;

dels tomten XVII l (25) jämte en remsa om 5 meters bredd utmed lägenhetens västra gräns, med åsatt saluvärde och med hembuds rätt för Karl Andersson, varvid i tillämpliga delar skola tillämpas de i nämnda förordning meddelade bestämmelser i fråga om försäljning av bostadslägenhet;

dels ock tomterna XIX b (1), XIX a (2), XXII (3), XXIII (4), XXIV (5), XXV (6), däri ej ingår den utanför tomten belägna berghällen, XXVI (7), XXVII (8), XXIX (9), XXX (10), XXXI (11), XXXII (12), XXXIII (13), XVIII a (14), XVII m (16), XVII f+g (17), XVII i (18), XVII h (20), XVII e (26) och XVII d (27) såsom bostadslägenheter enligt 13 § i nämnda förordning eller, där försäljning enligt i sagda paragraf angivna bestämmelser ej komme till stånd, enligt 15 § med skyldighet för innehavare av tomten XXVI (7) *att* upplåta mark för väg till den utanför tomten XXV belägna berghällen samt med rätt för tomterna XXII—XXVII (3—8), XXIX—XXXIII (9—13) och XVIII a (14) *att* anordna en 4 meter bred väg utmed tomternas norra gräns;

skolande vid samtliga försäljningar gälla, *att* lotterna må tillträdas den 14 mars 1931, *att* kronoegendomen tillhörande vattenområde ej ingår i försäljningen av lotterna, *att* lotterna överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas, samt *att* Finsjö kraftaktiebolag och Oskarshamns stad

bibehållas vid den jämlikt Kungl Maj:ts resolutioner den 10 september 1920 och den 23 maj 1924 medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över lotterna.

11:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande i brev den 19 juni och den 23 november 1917 har till aktiebolaget Ängelholms nya brunns- och badanstalt genom kontrakt den 11 januari 1918, vilket med domänstyrelsens medgivande den 7 augusti 1919 överlåtits å aktiebolaget Ängelholms havsbad, av kronoparken Ängelholm för en tid av 50 år, räknat från den 14 mars 1918, upplåtits nyttjanderätt till ett område av omkring 84.26 hektar. I kontraktet stadgas bland annat, att bolaget för nyttjanderätten till området skall erlægga en årlig avgäld av 250 kronor (punkten 5), att ett visst, av domänstyrelsen till läge och storlek godkänt område å stranden skall upplåtas åt allmänheten till avgiftsfria bad (punkten 6), att bolaget äger utan särskild avgäld disponera mark inom området till uppförande av badhus, hotell och nödiga uthus ävensom till anläggande av parker och erforderliga vägar (punkten 7), att i övrigt bolaget må mot årlig avgäld, vilken ej må understiga 2 1/2 öre per kvadratmeter och varav 40 procent skall tillfalla kronan och återstoden bolaget, inom området upplåta villatomter med tomträtt för en tid, ej överstigande bolagets egen arrendetid (punkten 7), samt att, därest vid arrendetidens slut avtal om nytt arrende ej kan träffas, det skall åligga kronan att inlösa å med tomträtt upplåtna tomter uppförda byggnader och stängsel efter värdering av skiljemän, utsedda på sätt stadgas i 2 kap. 8 § i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom (punkten 12).

I skrivelse den 22 september 1928 har aktiebolaget Ängelholms havsbad hos Kungl. Maj:t anhållit, att bolaget måtte erhålla upplåtelse under tomträtt av följande tomter, som bolaget i överensstämmelse med punkten 7 av ovannämnda kontrakt disponerade för badhus, hotell och nödiga uthus, nämligen tomt nr 1 i kvarteret Strandpaviljongen, tomt nr 5 i kvarteret Hagelkvist, tomt nr 7 i kvarteret Berlin, tomterna nr 3 och 4 i kvarteret Sjögren, tomt nr 1 i kvarteret Havsbadsrestauranten samt tomt nr 1 i kvarteret Havsbadshotellet. Såsom skäl för framställningen har bolaget anfört, att bolaget icke kunde erhålla för nybyggnader samt för driften i övrigt erforderliga medel, med mindre bolaget kunde anskaffa säkerhet genom inteckningar i de byggnader, bolaget uppfört eller ämnade uppföra.

Till följd av remiss har domänstyrelsen, efter vederbörandes hörande, avgivit utlåtande i ärendet den 14 oktober 1929 samt därvid överlämnat till ärendet hörande handlingar, däribland en karta med rubrik »Förslag till revidering av fastställd stadsplan för del av Ängelholms kronopark

*Kronoparken
Ängelholm i
Kristianstads
län.*

benämnd Ängelholms havsbad i samråd med arkitekten F. Gripe, Stockholm, upprättat år 1925 av Edvin Almér, stadsingenjör». Av dessa handlingar inhämtas följande.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* avstyrkte i avgivna yttranden i ärendet bifall till framställningen under framhållande av den risk för kronan, som med hänsyn till bestämmelsen i punkten 12 i arrendekontraktet skulle vara förenad med upplåtelse under tomträtt. Då bolaget å ifrågavarande tomter redan uppfört byggnader för en kostnad, enligt bolagets uppgift, av 65,000 kronor samt hade för avsikt att ytterligare uppföra en större restaurang samt hotell, vilka, såsom bolaget påpekat, komme att kosta betydande summor, helt visst över 200,000 kronor, ansåg jägmästaren med säkerhet kunna antagas, att vid arrendetidens slut å tomterna i fråga skulle finnas hus till minst 300,000 kronors värde.

Domänstyrelsen anmodade därefter överjägmästaren att från bolaget infordra meddelande, huruvida bolaget önskade med äganderätt förvärva tomterna, samt meddelade därvid, att styrelsen i så fall torde söka föranstalta om medgivande för bolaget att med äganderätt förvärva tomterna till pris, som med hänsyn till föreliggande förhållanden kunde befinnas skäliga.

Med anledning härav överlämnade överjägmästaren med yttrande den 12 mars 1929 till domänstyrelsen ett vid sammanträde den 26 februari 1929 med bolagets styrelse fört protokoll med tilläggsskrivelse den 7 mars 1929, varav framgick, att bolaget, som helst önskade, att tomterna finge till bolaget upplåtas under tomträtt, likväl icke vore ovilligt att, om sådan upplåtelse icke kunde medgivas, inköpa tomterna. Därest sådant inköp komme till stånd, borde emellertid enligt bolagets förmenande den årliga avgälden av 250 kronor enligt punkten 5 i arrendekontraktet icke vidare utgå.

Sedan domänstyrelsen i skrivelse till överjägmästaren den 6 april 1929 förklarat sig villig att hos Kungl. Maj:t tillstyrka försäljning till bolaget av ifrågavarande tomter till ett pris av 50 öre per kvadratmeter, har bolagets styrelse i skrivelse den 5 juli 1929 meddelat, att bolaget vid ordinarie bolagsstämma förklarat sig önska med äganderätt förvärva tomterna till nämnda pris.

För egen del har *domänstyrelsen* i sitt utlåtande i ärendet anfört följande.

Vid bifall till bolagets framställning om upplåtelse under tomträtt av ifrågavarande tomter skulle kronan, på samma sätt som för övriga, under tomträtt upplåtna tomter inom arrendområdet är i punkten 12 i arrendekontraktet föreskrivet, därest vid arrendetidens slut avtal om nytt arrende ej skulle träffas, bliva skyldig inlösa de å tomterna uppförda, bolaget tillhöriga hotell- och restaurangbyggnaderna, vilkas värde torde kunna komma att uppgå till betydande belopp. Styrelsen ansåge sig på grund härav böra avstyrka bolagets ansökning om upplåtelse under tomträtt av tomterna.

Med hänsyn till den användning ifrågavarande område av kronoparken fått, ansåg styrelsen hinder ur skoglig synpunkt icke böra möta för försäljning av samma tomter till bolaget. Därvid syntes priset böra bestämmas med beaktande av den omständigheten, att tomterna redan dis-

ponerades av bolaget för tiden till den 14 mars 1968 och icke kunde väntas bli av kronan för annat ändamål nyttiggjorda. Styrelsen funne sig böra tillstyrka försäljning av tomterna efter ett pris av 50 öre per kvadratmeter. Den för området i dess helhet utgående årliga arrendeavgälden av 250 kronor, som enligt av bolaget vid sammanträdet den 26 februari 1929 framställt yrkande icke vidare skulle utgå, hade bolaget i skrivelse den 30 september 1929 förklarat sig villigt att erlægga, även sedan ifrågasatttomter försålts till bolaget.

Stadsplan för förevarande till bolaget upplåtna område hade Kungl. Maj:t fastställt jämlikt brev till länsstyrelsen i Kristianstads län den 9 maj 1919. Sedermera hade, jämlikt brev till samma länsstyrelse den 19 mars 1926, fastställts ett av stadsingenjören E. Almér år 1925 upprättat förslag, enligt ovan omförmälda stadsplanekarta, till ändring av ovannämnda stadsplan. Detta förslag omfattade samtliga för bebyggelse avsedda kvarter.

Kungl. Maj:t hade vidare jämlikt brev till länsstyrelsen medgivit, att Kungl. Maj:t underställde förslag till indelning i tomter av sagda kvarter finge av länsstyrelsen fastställas, nämligen för kvarter XXIII den 14 september 1922, för kvarter XXIV den 20 april 1928 och för kvarter XXV den 12 september 1921.

Av de till försäljning åt bolaget nu ifrågasatta tomterna vore fyra belägna i kvarter, som sålunda indelats i tomter, nämligen:

tomterna 3 och 4 i kvarteret XXIII,
tomt 7 i kvarteret XXIV och
tomt 5 i kvarteret XXV.

Enligt av stadsingenjören i Ängelholm förrättade tomtmätningar innehölle de till försäljning ifrågasatta tomterna följande arealer, nämligen:

tomt 1 i kvarteret Strandpaviljongen	3,461.1	kvadratmeter
» 5 » » Hagelkvist	1,565	»
» 7 » » Berlin	1,539.5	»
» 3 » » Sjögren	2,485	»
» 4 » » »	1,617	»
» 1 » » Havsbadsrestauranten	8,292	»
» 1 » » Havsbadshotellet	6,351	»

Summa 25,310.6 kvadratmeter

I detta sammanhang vill jag anmäla, att bolaget i skrivelse den 10 oktober 1928 hos Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande för domänstyrelsen att på vissa villkor sluta kontrakt med bolaget, för badortens utvidgning, om upplåtelse på arrende under femtio år av ytterligare områden av kronoparken med en sammanlagd areal av omkring 295 hektar.

Till följd av remiss har domänstyrelsen, efter vederbörandes hörande, avgivit utlåtande i detta ärende den 14 oktober 1929 och därvid överlämnat till ärendet hörande handlingar, däribland tre kartor. Härav inhämtas följande.

Sedan vederbörande jägmästare och överjägmästare i avgivna yttranden framställt invändningar mot omfattningen av och villkoren för upplåtelsen samt bolaget i skrivelse den 7 januari 1929 gjort vissa mo-

difikationerna i de i ansökningen uttalade önskemålen, hölls den 26 februari 1929 sammanträde mellan överjägmästaren och bolagets styrelse i närvaro jämval av jägmästaren.

Vid detta sammanträde förklarade sig *bolagets styrelse* beredd att godkänna arrendeavtal, avseende två å en vid sammanträdet upprättad karta närmare angivna områden med en sammanlagd areal av omkring 130 hektar och upptagande, i tillämpliga delar, samma villkor, som enligt kontraktet den 11 januari 1918 gällde för den tidigare upplåtelsen, dock med i huvudsak de ändringar, att den kronan tillkommande andelen i tomtavgälder bestämdes till 30 procent och att minimiavgälden för tomtupplåtelse skulle utgöra 4 öre per kvadratmeter.

Upplåtelse på dessa grunder har tillstyrkts av *magistraten i staden Ängelholm* och av *länsstyrelsen*.

I sitt utlåtande har *domänstyrelsen* framhållit, att den av bolaget anordnade badorten syntes vara stadd i utveckling. Av de för bebyggande utlagda 229 tomterna å det till bolaget förut upplåtna området hade 212 stycken redan upplåtits med tomträtt. Av de övriga tomterna torde ett flertal icke lämpa sig för bebyggande. Utvidgning av badorten genom tomtupplåtelse torde icke kunna ske utan att ytterligare mark av kronoparken upplåtes för ändamålet. Då en ytterligare markupplåtelse till bolaget på föreslagna villkor, så vitt av badortens hittillsvarande utveckling kunde bedömas, syntes komma att lämna kronan större inkomst än vid markens användning för skogsproduktion samt vägande skäl mot upplåtelsen ur rent skoglig synpunkt icke syntes föreligga, tillstyrkte styrelsen upplåtelsen i enlighet med förslagskontrakt, av styrelsen upprättat i anslutning till de av bolaget godtagna grunderna.

*Departements-
chefen.*

Mot förslaget om överlåtelse till bolaget av förut omförmälda sju tomter har jag intet att erinra. Den föreslagna köpeskillingen av 50 öre per kvadratmeter synes jämväl med hänsyn till förhandenvarande förhållanden skälig.

Vad angår frågan om upplåtelse på arrende av ytterligare mark av kronoparken, torde jag få återkomma till densamma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att de områden av kronoparken Ängelholm i Kristianstads län, som utgöras av de å omförmälda, år 1925 upprättade stadsplanekarta med grön bottenfärg betecknade tomterna nr 1 i kvarteret Strandpaviljongen, nr 5 i kvarteret Hagelkvist, nr 7 i kvarteret Berlin, nr 3 och 4 i kvarteret Sjögren, nr 1 i kvarteret Havsbadsrestauranten samt nr 1 i kvarteret Havsbadshotellet med en beräknad areal av tillsammans 25,310.6 kvadratmeter, må försäljas till aktiebolaget Ängelholms havsbad mot en köpeskillning av 50 öre för kvadratmeter att tillgodoföras statens domäners fond och under villkor i övrigt,

att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart köpeskillingen erlagts, å områdena utfärda köpebrev,

att områdena av köparen tillträdas vid köpeskillingens erläggande, samt

att köparen ensam vidkännes kostnaden för avstyckning och lagfart samt andra med köpet förenade utgifter.

12:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Gladsax nr 21 i Gladsax socken av Kristianstads län har genom domänstyrelsens kontrakt den 25 juni 1909 upplåtits på arrende till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 845 kronor.

*Gladsax nr
21 i Kristi-
anstads län.*

Egendomen besiktigades under år 1927 av kronojordstyckningssakkunniga, och hölls under år 1928 arrendeuppskattning å egendomen. Av de sakkunnigas utlåtande samt det över uppskattningsförrättningen uppgjorda instrument med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Fredrik Ljungberg år 1927 upprättad karta över egendomen med tillhörande beskrivning, inhämtas följande.

Egendomen är belägen 0.4 mil från Simrishamns stad och 0.2 mil från Järrestads järnvägsstation.

Egendomen är utlagd i tre skiften, hemskiftet, torvmosseskiftet och skogsskiftet samt innehåller en sammanlagd areal av 58.907 hektar, därav 22.168 hektar tomt och åker, 36.214 hektar odlingsmark samt 0.525 hektar impediment.

Hemskiftet består av 21.652 hektar tomt och åker samt 0.421 hektar impediment. Torvmosseskiftet innehåller endast 0.87 hektar mossjord. Egendomens övriga ägor, som äro belägna å skogsskiftet, ingå ej i arrendet.

Åkerjorden är av god beskaffenhet och består av dels lerblandad mylla på lerbotten, dels sandmylla på sandblandad alv och dels klapperstensmylla, där urberget närmar sig bruksningsdjupet.

Å egendomen finnes en lägenhet, omfattande å kartan ägofiguren nr 10. Lägenheten innehaves av Elis Andersson, som förklarar att, därest så befunnes lämpligt, han önskade friköpa lägenheten i fråga.

Egendomens byggnader äro av medelgod beskaffenhet.

De sakkunniga hava såsom sin åsikt uttalat, att anledning icke föreläge att i mindre lotter uppdelas denna tillräckligt bebyggda egendom.

Uppskattningsmännen hava ansett, att den av Elis Andersson innehavda lägenheten ej borde försäljas på grund av dess läge i omedelbar närhet av egendomens åbyggnader. Däremot har föreslagits, att lägenheten borde, alltjämt innehavd med nyttjanderätt, på visst sätt utökas.

Vidare hava uppskattningsmännen ansett, att en av kvarnägaren Nils Håkansson brukad utfartsväg över egendomen, omfattande ägofiguren nr 27, borde försäljas till denne. Håkansson har vid uppskattningsstillfället anhallit om tillstånd att friköpa vägen i fråga.

Likaledes borde enligt uppskattningsmännens åsikt ett mindre, obebyggt åkerområde å hemskiftet, avskilt från egendomen i övrigt genom

en från Vemmerlöv kommande väg och å kartan omfattande ägofigur nr 26, försäljas såsom bostadsegnahemslägenhet.

I övrigt borde egendomen enligt uppskattningsmännens åsikt bibehållas ostyckad i kronans ägo och ånyo utarrenderas.

De till försäljning föreslagna områdena hava med nedanstående arealer åsatts följande arrende- och saluvärden.

Ägofig. å kartan	Areal i hektar	Arrendevärde i kronor	Saluvärde i kronor
nr 27	0.016	20	32
» 26	0.258		520

Mot ifrågavarande försäljningsförslag har varken *länsstyrelsen* eller *överjägmästaren* haft något att erinra.

Med skrivelse den 22 november 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen, som föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1931, biträder för sin del förslaget att försälja ovan angivna områden till beräknade saluvärden.

Beträffande den av Nils Håkansson brukade utfartsvägen, ägofiguren nr 27, anser styrelsen några särskilda föreskrifter vid områdets försäljning icke vara behövliga, liksom icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida påkallat. Däremot anser styrelsen — i överensstämmelse med en av domänintendenten uttalad mening — att det till försäljning föreslagna åkerområdet, ägofiguren nr 26, bör försäljas med förbehåll om rätt för kronan att under en tid av högst tio år från tillträdet köpa området åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom. Det vid uppskattningstillfället området åsatta saluvärdet borde emellertid, i händelse av försäljning under sådant förbehåll, bibehållas oförändrat.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder det av domänstyrelsen sålunda framlagda förslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

ej mindre att det å ovannämnda karta med ägofigur nr 27 betecknade vägområdet må försäljas till kvarnägaren Nils Håkansson för en köpeskilling av 32 kronor under villkor, att området får tillträdas den 14 mars 1931 i det skick det då finnes, varvid köparen inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan ägt till den arrendator eller brukare, som vid samma tid avträder egendomen, att köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, som å området utfärdar köpebrev, att köparen skall svara för de området författ-

ningsenligt efter tillträdet åliggande utskylder, samt att köparen ensam skall vidkännas lagfarts- och andra med köpet förenade utgifter,

än även att det å kartan med ägofiguren nr 26 betecknade området med angivet saluvärde må jämlikt stadgandena i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. såsom egnahemslägenhet för bostadsändamål försälas med förbehåll om rätt för kronan att, därest köpare icke inom den i 26 § i förordningen stadgade tid vederbörligen bebyggt området, under en tid av tio år från tillträdet köpa området åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom.

13:o.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Borrstorp nr 1 i Hjärnarps socken av Kristianstads län är genom domänstyrelsens kontrakt den 7 maj 1909 utarrenderad från den 14 mars 1910 till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 2,250 kronor.

Borrstorp nr 1 i Kristianstads län.

Under år 1927 har hållits uppskattningsförrättning å egendomen, därvid fråga väckts om försäljning av två mindre områden från densamma.

Med skrivelse den 15 november 1929 har domänstyrelsen underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Gösta Warkander år 1927 kopierad och kompletterad karta över egendomen med tillhörande beskrivningar. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 1 mil från Ängelholms stad och 0.8 mil från Fröslövs järnvägsstation, innehåller en areal av 58.48 hektar, därav 54.698 hektar tomt och åker, 1.364 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.418 hektar impediment.

Egendomen ligger i ett sammanhängande skifte och är bebyggd med medelgoda hus.

Åkerjorden består av dels mull- och lerjord på lerbotten, dels ock något sand- och grusblandad mylla på grusblandad lerbotten.

Torp eller lägenheter finnas ej vid egendomen. En mindre jordremsa, belägen mellan den egendomen genomflytande bäcken och egendomens södra rågång, brukas av två vid nämnda rågång boende lägenhetsinnehavare, Joel Karlsson och Arvid Svensson. Å området finnes endast ett mindre uthus samt en trädgårdsanläggning.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under år 1927 besiktigat egendomen, hava, med hänsyn till ägnas samlade läge och goda arrondering, icke ansett lämpligt att uppdelas egendomen i mindre jordbruk utan föreslagit egendomens bibehållande i kronans ägo och fortsatta utarrendering.

Uppskattningsmännen, som förklarat sig dela de sakkunnigas åsikt angående egendomens disposition, hava dock föreslagit, att den av Joel

Karlsson och Arvid Svensson brukade jordremsan måtte, uppdelad i två lotter, försäljas till nämnda personer utan byggnadsskyldighet.

Såväl Karlsson som Svensson hava förklarat sig önska friköpa respektive områden.

Områdena hava med nedanstående arealer åsatts följande saluvärden.

Litt. å kartan	Ägofig. å kartan	K ö p a r e	Areal i hektar	Saluvärde i kronor
Aa	av 47, av 48	Arvid Svensson	0.032	65
Ab	av 47, av 48	Joel Karlsson	0.062	130

Mot ifrågavarande försäljningsförslag har *länsstyrelsen* förklarat sig icke hava något att erinra.

Domänstyrelsen, som föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1931, biträder för sin del förslaget om lotternas försäljning med ovan angivna områden och till beräknade saluvärden. Styrelsen anser särskilda föreskrifter om lotternas användning vid deras försäljning icke vara behövlige, liksom icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida påkallat.

Departements-
chefen.

Även jag biträder uppskattningsmännens av domänstyrelsen förordade förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda lotterna litt. Aa och Ab må var för sig från kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Borrstorp nr 1 i Hjärnarps socken av Kristianstads län försäljas till respektive Arvid Svensson och Joel Karlsson för en köpeskillning av för lotten litt. Aa 65 kronor och för lotten litt. Ab 130 kronor under villkor, att gälla för vardera lotten, att området får tillträdas den 14 mars 1931 i det skick det då befinnes, varvid köparen inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan ägt till den arrendator eller brukare, som vid samma tid avträder egendomen, att köpeskillningen erlägges kontant till länsstyrelsen i länet vid tillträdet, att köparen skall svara för de området författningens enligt efter tillträdet åliggande utskylder, att rätt till vatten och grund i den egendomen genomflytande bäcken undantages från köpet, samt att köparen ensam skall vidkännas lagfartskostnad och andra med köpet förenade utgifter.

14:o.

I skrivelser den 18 december 1928 och den 5 januari 1929 har Höganäs—Billesholms aktiebolag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag för riksdagen om medgivande till försäljning till bolaget av samtliga utav bolaget jämlikt gällande gruvförfattningar till och med år 1928 inlösta och alltjämt disponerade områden, tillhörande kronoegendomen $5\frac{1}{8}$ mantal Billesholms gård nr 1 i Södra Vrams socken av Malmöhus län, ävensom vissa av bolaget arrenderade områden av samma egendom.

Bolaget har i förberörda skrivelser anført, bland annat, följande.

På grund av de marklösenförrättningar, som ägt rum beträffande ifrågavarande områden i och för gruvdriften vid de s. k. Billesholmsverken, hade två gruvbolag, vilkas rättigheter sedermera förvärvats av Höganäs—Billesholms aktiebolag, visserligen för jorden erlagt löseskilling med fulla värdet, men på grund av bestämmelserna i gruvförfattningarna hade därvid icke förvärvats äganderätt utan endast dispositionsrätt med risk att, därest gruvanläggningarna blevo sönade eller gruvrättigheterna annorledes förverkades, marken skulle hemfalla till kronan utan ersättning.

De på angivet sätt lösta områdena hade under årens lopp blivit i stor utsträckning bebyggda dels med bostäder åt gruvarbetare och dels med hus, som uppförts av andra personer, sedan dessa från bolaget förvärvat nyttjanderätt till vissa tomter. Inom bolagets gruvsamhällen i Bjuv och Billesholm hade under senaste tiden en mängd personer jämlikt bestämmelserna i den s. k. ensittarlagen förvärvat äganderätt till tomtområden, vilka vore belägna å bolaget tillhörig mark och upplåtna med nyttjanderätt för bostadsändamål. Då emellertid nämnda lag icke ägde tillämpning beträffande mark, som tillhörde kronan, måste man för att tillfredsställa nyttjanderättshavarnas socialt och ekonomiskt sunda och uppmuntransvärda strävan att med äganderätt förvärva den grund, varå deras byggnader vore uppförda, söka gå en annan väg, och ansåge bolaget, att frågan härom bäst kunde lösas efter följande linjer.

Bolaget skulle med full äganderätt från kronan förvärva samtliga i enlighet med gruvförfattningarna lösta markområden inom ifrågavarande kronoegendom. Omedelbart därefter skulle bolaget, likaledes med full äganderätt, till ägarna av ifrågavarande husbyggnader förytttra de av dem med nyttjanderätt innehavda tomterna med iakttagande därav, att två skoltomter bortskänktes till Södra Vrams församling utan vederlag samt att övriga innehavare av husbyggnader löste sina tomter efter bolagets självkostnadspris. Det vore bolagets plan att stycka den återstående delen av markområdet, i den mån densamma icke behövdes för vägar och dylikt, i tomter för egna hem och att i samband därmed sälja bolaget tillhöriga, nu å området befintliga byggnader, därvid bolaget fortfarande skulle sälja tomterna efter självkostnadspris. Bolaget hade nämligen icke för avsikt att söka göra någon vinst på denna transaktion, om den låte sig genomföras, men å andra sidan ville bolaget icke göra någon förlust vid sina försök att förhjälpa nyttjanderättshavarna till förvärv med full äganderätt till tomterna. Bolagets syfte vore, att genom möjliggörande av den trygga form för jordförvärv, som äganderätten innebure, rädda eller åtminstone trygga det bostadskapital, som av andra och jämväl av bolaget nedlagts

*Billesholms
gård nr 1 i
Malmöhus
län.*

på ifrågavarande områden. Från såväl nationalekonomisk som privatekonomisk synpunkt torde detta syfte vara värt beaktande och stöd från statsmakternas sida.

Då de gruvbolag, som löst ifrågavarande jord, betalat densamma efter dess fulla värde, ansåge bolaget det vara skäligt, att bolaget berättigades att få jorden på sig överlåten med full äganderätt *antingen* mot allenast de redan erlagda lösesummorna *eller* också, vad möjligen de centralt belägna områdena beträffade, mot erläggande av endast ett mindre belopp utöver vad som redan betalats därför. Det framhölles, att så länge bolagets gruvdrift upprätthölls på vederbörligt sätt, kronan vore betagen all dispositionsrätt till jorden. Praktiskt sett kunde därför bolagets dispositionsrätt sägas vara av ständig karaktär och nära släkt med en fullständig äganderätt.

Förutom de av bolagets företrädare lösta områdena av kronoegendomen disponerade bolaget även ett därstädes på grund av bergmästareförrättning den 3 mars 1928 av bolaget inlöst område ävensom, såsom nämnts, vissa arrenderade områden.

Med anledning av dessa ansökningar har *domänstyrelsen* efter remisser inkommit till Kungl. Maj:t med utlåtande den 8 mars 1929 och därvid överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar, däribland fem kartor, upprättade, en år 1912 av distriktslantmätaren Axel Nilsson, en år 1923 av distriktslantmätaren Ludvig Engzell samt tre av extra lantmätaren N. Svantesson, varav två tomtindelningskartor. Sedermera har till Kungl. Maj:t inkommit en inom domänstyrelsen upprättad promemoria angående en Bjuvs sockens markelag tillkommande betesmark inom ifrågavarande kronoegendom.

Av dessa handlingar inhämtas, bland annat, följande.

Ifrågavarande egendom, som är belägen på 22 kilometers avstånd från Hälsingborg och omedelbart intill Billesholms gruvass station, består *dels* av ett hemskifte, mycket avdelat genom expropriering av mark till statens järnvägar, till Hälsingborgs—Hässelholms järnvägsaktiebolag och till Höganäs—Billesholms aktiebolag samt genom den sistnämnda bolag tillhöriga egendomen Skeneholm, *dels ock* av utskiftena Bökeberg och Assartorp, det förra på 3 kilometers avstånd öster om gården samt Assartorp på 4 kilometers avstånd väster om densamma.

Egendomen är, i den mån den ej är för gruvdrift eller eljest annorlunda disponerad, intill den 14 mars 1932 utarrenderad till Nils Olssons stärbhus och förvaltas av ene delägaren i stärbhuset Olof Olsson. Årliga arrendeavgiften utgjorde intill den 14 mars 1930 7,000 kronor.

Å hemskiftet äro egendomens byggnader belägna. Dessutom finnas å egendomen åtskilliga torp och lägenheter, bebyggda med antingen kronan eller innehavaren tillhöriga hus.

Inom ägoområdet synes finnas en Bjuvs markelag tillhörig allmänning, liggande inom det s. k. Sonadam och innehållande 21 tunnland $4\frac{3}{10}$ kappland samt omfattande mark till torpen Eneryd och Pickahus ävensom en ägoremsa öster därom och intill Sonadams gamla västra ägo gräns. Enligt en av Luggude härads synerätt den 11 september 1833 fastställd överenskommelse skulle emellertid innehavaren av Billesholms gård äga att efterbehag begagna denna jord mot viss årlig avgäld till markelaget.

Vid en år 1913 verkställd arrendeuppskattningsförrättning föreslogo *uppskattningsmännen* till försäljning vissa obebyggda områden, uppdelade i tomter, samt en del av förenämnda torp och lägenheter och vissa andra områden till anmälda köpare. Huvudgården ansågs böra fortfarande utarrenderas.

Enligt en vid kronojordstyckningssakkunnigas besiktning av egendomen år 1926 gjord beräkning utgör egendomens areal 391.742 hektar, därav 239.828 hektar tomt och åker, 117,579 hektar ängs- och skogsmark samt 34.3364 hektar impediment. Av tomt och åker belöper på hemskiftet 191.1398 hektar, på skiftet Bökeberg 44.693 hektar och på skiftet Assartorp 3.996 hektar; allt dock arealer, som ej äro att betrakta såsom exakta.

Kronostyckningssakkunniga hava i avgivet utlåtande föreslagit, att skiftena Bökeberg och Assartorp skulle försälas, därvid tre bebyggda jordbrukslägenheter å förstnämnda skifte borde upplåtas till självständiga brukningsenheter med lämplig fördelning av jorden till de olika lotterna samt, i den mån tillgänglig jord funnes disponibel, innehavarna av de angränsande lägenheterna beredas tillfälle erhålla önskvärd utvidgning av sina områden. Skogsmarken å skiftet borde fördelas å jordbrukslotterna. De mindre lägenhetsområdena kunde upplåtas särskilt. Beträffande Assartorpsskiftet borde detsamma upplåtas som en lott. Vad slutligen anginge hemskiftet funnes å detta åtskilliga bebyggda tomtlägenheter, och föreläge ytterligare behov av tomtmark vid egendomen. Med anledning därav borde de bebyggda lägenheterna och den mark, som under närmaste tiden kunde vara erforderlig till tomter, frånskiljas hemskiftet. Några ytterligare upplåtelser från hemskiftet hade de sakkunniga, särskilt med hänsyn till att åbyggnaden vid huvudgården efter frånskiljandet av angivna områden vore tillräcklig för behovet, icke ansett sig för det dåvarande böra ifrågasätta. De sakkunniga föresloge slutligen, att den till tomter ej erforderliga delen av hemskiftet skulle ånyo utarrenderas.

Sedan till domänstyrelsen den 18 januari 1929 remitterats en av Södra Vrams kommun till Kungl. Maj:t ställd ansökning om framläggande av förslag till riksdagen rörande styckning i lämpliga egnahemslotter av ifrågavarande kronoegendom, vilken, med undantag av de områden, Höganäs-Billesholms aktiebolag önskat förvärva, kommunen vore villig inköpa, har *domänintendenten* på uppdrag av domänstyrelsen den 12 februari 1929 underhandlat med bolaget och kommunen i anledning av deras framställningar.

Vid en i december 1928 påbörjad, sedermera fortsatt förrättning för arrende- och saluvärdering av egendomen hava *uppskattningsmännen* efter förenämnda underhandlingar ansett frågan om försäljning av egendomen i dess helhet hava förfallit och såsom mest brådskande till prövning upptagit frågan om bolagets förvärv med äganderätt av de inlösta eller arrenderade områden, som närmast ansågos kunna ifrågakomma till industritomter och för egnahemsändamål.

I anslutning till en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell den 20 februari 1929 upprättad karta jämte arealbeskrivning hava uppskattningsmännen föreslagit, att bolaget finge förvärva äganderätten till följande enligt gruvförfattningarna lösta områden:

Områdenas beteckning å kartan litt.	Areal i hektar enligt beskriv- ningen	Vid »expropria- tionen» bestämd och utgiven ersättning, kronor	Nu uppskattat saluvärde, under förutsättning att marken finge fritt disponeras	Föreslagna lösenbelopp vid bolagets förvärv med full äganderätt
XA				
Östra delen	3.0000	2,400 00	12,000	3,200
Västra »	5.1700	4,136 00	10,340	2,068
XD ¹				
Sydöstra delen	3.9700	2,382 00	3,970	794
Nordvästra delen	3.7430	6,854 91		
XD ²	0.1580	96 00	1,580	742
XD ³	0.5150	417 25	5,150	2,367
XD ⁴	1.1230	682 41	5,615	3,870
XB ¹	2.4010	4,347 19		
XB ²	2.0540	1,665 00	8,605	2,151
XC	1.8466	1,911 57		
XJ ¹	2.7842	14,026 45		
XJ ² , del av	0.1000			
XJ ³	0.2970			
KK ¹	2.2739	15,841 77		
XO	0.9445	2,361 25		

Sammanlagda arealen utgör 30.3802 hektar och det nu föreslagna lösenbeloppet, 15,192 kronor.

Områdena borde överlåtas med tillträdesrätt den 14 mars 1930, då samtidigt lösenbeloppet borde kontant erläggas.

Uppskattningsmännen hava anmärkt, att en mindre del av området litt. XA exproprierats till järnvägsområde, att beträffande vissa områden nuvarande saluvärde icke överstege den lösen, som vid marklösen utgivits, varför ytterligare ersättning icke ansåges skälig, att vid överlåtelse av äganderätten till det med litt. XB¹ betecknade området kronoegendomen fortfarande borde förbehållas rätt att begagna vägen söderifrån över järnvägsspåret längs östra sidan av järnvägslinjen till åkern norrut, samt att det för områdena litt. XJ¹, del av XJ² och litt. XJ³ utgivna ersättningsbeloppet 14,026 kronor 45 öre jämväl avsåge återstående 0.4667 hektar av litt. XJ.

Vidare hava uppskattningsmännen föreslagit, att till bolaget på ovan nämnda villkor försåldes två av detsamma arrenderade, med litt. a och b å Engzells nyssberörda karta betecknade områden om tillhopa 1.4780 hektar mot en köpeskilling av 1,478 kronor.

I samband med ovan nämnda förslag hava uppskattningsmännen anfört bland annat följande.

Den svåraste saken vore att finna lämpliga grunder för äganderättsförvärvets värde beträffande den mark, som bolaget erhållit såsom utmål

för gruvdriften. Uppskattningsmännen hade taxerat saluvärdet för varje område för sig, sådant detta skulle vara, ifall marken nu kunde fritt försälgas, och därifrån avdragit den vid bergmästareförrättningar eller annorlunda fastställda ersättningen, varefter det på sådant vis uppkomna nettovärdet modifierats med 50—67 procent med hänsyn till den dispositionsrätt, som bolaget hade till marken på obestämd framtid. Modifikationen hade ansetts kunna utsträckas ytterligare ett steg i ett fall, nämligen beträffande halva arealen av litt. XB 2, där ingen lösen trots uppskattningsvärdet ifrågasattes och detta på den grund, att marken nyttjades av församlingen, som därstädes ägde skolhusbyggnader, vadan det således vore ett samhällets gemensamma intresse, som därigenom blivit av bolaget tillgodosett.

Begränsningen av bolagets äganderättsförvärv i fråga om de smala remsorna av litt. XJ och XK, som utlagts för transportspår mellan kol-schakten och järnvägsstationen, hade skett på yrkande av kronans ombud, emedan förvärvet av äganderätt härtill skulle för all framtid bliva hinderligt för omgivande marks brukning och exploatering. Därför avgåvo också bolagets representanter försäkran därom, att ifrågavarande strimmor skulle samtidigt med kolbrytningens nedläggande, som förut såges inträffa efter ett fåtal år, komma att återställas till jordägaren i i enlighet med gruvstadgan.

Att nu överlåta den formella äganderätten till marken hade uppskattningsmännen ansett kunna påskynda uppkomsten av ny industri samt gynna egnahemsbildningen, detta senare närmast genom bolagets föresats att i sin ordning låta enskilda husägare på bolagets mark förvärva sina innehavande tomtområden till bolagets självkostnadspriser. Dessutom torde kunna sägas, att kronan såsom innehavare av Billesholms gård hade ett med samhället gemensamt intresse därutinnan, att samhället i stället för den starkt hotade tillbakagången finge tillfälle till ytterligare utvecklingsmöjligheter.

En anmärkning kunde möjligen göras mot det fullständiga överlåtan-det av marken till bolaget, nämligen att denna försäljning i viss mån kunde föregripa den planmässiga samhällsbildningen, som tidigare förberetts. Uppskattningsmännen ville emellertid framhålla, att den frigörelse av bebyggda lägenheter, som i första rummet skulle åstadkommas, skedde utmed breda och välbelägna vägar, vilka efter allt att döma skulle komma att bestå. De tomtupplåtelser för ny bebyggelse, som kunde komma att ske i de södra delarna å litt. XD, finge en naturlig anknytning till de välordnade delarna av samhället, som uppstått å bolagets egendom Skeneholm. Slutligen måste det bestämt sägas ifrån, att den uppgjorda, i och för sig förträffliga stadsplanen icke alls vore tjänlig för tillämpning under överskådlig tid. Då tankarna på en mera tekniskt planmässig upplåtelse av byggnadstomter uppstodo för mer än 10 år sedan, förväntades samhällets fortsatta utveckling ske i raskt tempo. Nu befunno sig detsamma i stagnation för att icke säga tillbakagång, vilken icke torde kunna förhindras annat än genom nya industriella anläggningar av en eller annan art. Skulle under fortsatt förrättning å egendomen komma att föreslås ytterligare försäljningar från densamma, torde dessa kunna ske efter betydligt enklare plan, utan att därför ändamåls-enligheten på något vis äventyrades.

I skrivelse till domänintendenten har *bolaget* godkänt uppskattningsmännens förslag och i sammanhang därmed förklarat sig avstå från anspråk på att förvärva äganderätten till övriga å ifrågavarande kronoegendom belägna områden, vilka med stöd av gruvförfattningarna blivit av bolaget eller dess företrädare inlösta.

Vederbörande *distriktslantmätare* har ansett hinder icke föreligga mot avstyckning av de för överlåtelse till bolaget ifrågasatta områdena.

Länsstyrelsen, som ansett lämpligast, att bolaget och Södra Vrams kommun övertog hela egendomen till ett för kronan antagbart pris, har med avseende å uppskattningsmännens förslag anmärkt, att detsamma icke anslöte sig till uppgjort förslag till stadsplan å egendomen. Emellertid hyste länsstyrelsen den uppfattningen, att realiserandet av nämnda plan icke borde ske. Billesholms samhälle befunne sig för närvarande i stillastående för att icke säga tillbakagång, och någon nämnvärd byggnadsverksamhet torde icke vara att förvänta. Den enda betydande industri, som funnes å platsen, vore kolbrytning, och enligt vad som för sports skulle densamma snart komma att nedläggas. Därest inga nya industrier uppstode, syntes Billesholms samhälle komma att starkt gå tillbaka. Länsstyrelsen ansåge emellertid, att tillbakagång möjligen kunde undvikas genom försäljning av omförmälda områden till bolaget, som torde hava för avsikt att starta någon ny industri å de inköpta områdena. Emot det av uppskattningsmännen använda beräkningssättet för köpeskillingsbestämmande hade länsstyrelsen intet att erinra.

I likhet med länsstyrelsen har *domänstyrelsen* i sitt utlåtande den 8 mars 1929 förklarat sig icke hava något att erinra mot upplåtelse till bolaget under äganderätt av de områden, som därtill förordats. Mot beräkningen av köpeskillingarna, som föreslagits att av bolaget erläggas för vissa av områdena, hade styrelsen ej heller något att invända samt tillstyrkte, att övriga ifrågakomna områden, som nu varit föremål för värdering, finge, på sätt bolaget förutsatt, till detsamma upplåtas under äganderätt utan erläggande av tilläggslikvid utöver de belopp, som för dem erlagts i lösen enligt gruvförfattning. Styrelsen förutsatte, att bolaget vidhölle sin utfästelse att låta innehavare av husbyggnader å de förvärvade områdena få, när dessa av bolaget såldes, lösa dem efter bolagets självkostnadspris.

Domänstyrelsen har vidare meddelat att, sedan frågan om dispositionen av egendomens övriga delar blivit i vederbörlig ordning behandlad, med beaktande därvid av vad Södra Vrams kommun i sin ovanberörda ansökning ifrågasatt, styrelsen komme att besvara remissen å sagda ansökning ävensom två äldre remisser, en av den 6 oktober 1922 på kommunalfullmäktiges i Södra Vrams socken framställning om tillstånd att förvärva mark av egendomen för uppförande av egna hem vid stationsområdet och den andra av den 9 mars 1926 angående lantbrukaren Johan G. Östrings ansökning om köp av en del av egendomens utmark.

Sedermåra har på given anledning *domänintendenten* rörande de bebyggda, till enskilda eller menigheter upplåtna lägenheter, som äro belägna å den för gruvdrift inlösta marken av kronoegendomen, förebragt utredning, innefattande tillika vissa saluvärden, till vilka bolagets försäljningar av lägenheterna till nuvarande tomtinnehavare högst borde få ske. Utredningen innefattas i en den 22 februari 1930 dagtecknad promemoria och upptages i följande uppställning:

Nr å karta	Belägenhet enl. littera å karta	Innehavare	Areal kvm.	Å-pris pr kvm.	Köpeskilling
1	XD ⁴	Billesholms Lutherska missionsförening.....	905	— 80	724 00
2	»	F. barnmorskan Ingrid Persson	920	— 80	736 00
3	»	Cykelreparatören Nils Olsson	920	— 70	644 00
4	»	Arb. Gustav Bergvall	980	— 70	686 00
5	»	» Gustav Lindskog	1,169	— 70	818 30
6	»	» Olof Jeppssons änka	1,295	— 70	906 50
7	»	Handl. J. Snälls stärbhus	148	— 80	118 40
8	»	Slaktarmäst. Emil Nilsson	1,999	— 80	1,599 20
9	»	Snickareförman Alfr. Ahlström.....	1,022	— 80	817 60
10	XB ²	Åkare Joh:s Persson	1,016	— 80	812 80
11	XD ²	Skräddare Jöns Trollberg	576	1 20	691 20
12	XD ³	Fröken Lovisa Nilsson	942	1 20	1,130 40
13	XJ ³	Billesholms Goodtemplares byggnadsförening	1,800	— 70	1,260 00
14	XA	Banvakt Olof Lind	2,080	— 70	1
15	XD ¹	Rudolf Lundvalls stärbhus	1,250	— 60	750 00
16	»	Arb. Oskar Albin Skoog	1,610	— 50	805 00
17	»	Arvid och Frida Persson (Courther)	1,500	— 50	750 00
18	»	Olivia Sjö Dahl och Martin Karlsson	1,311	— 50	655 50

¹ Anm. 1. Olof Linds lägenhet är delvis belägen å den bolaget tillhöriga fastigheten Skeneholm, varför priset allenast kan fixeras per kvadratmeter.

Anm. 2. Skoltomten å det med X B² betecknade området anses böra avstås till församlingen för ett pris ej överskridande 40 öre per kvadratmeter.

På given anledning har bolaget från de personer, som med nyttjanderätt innehåva de med bolagets ansökningar avsedda arrenderade områdena litt. a och b och med vilka personer bolaget avtalat rörande områdenas arrenderande, ingivit förklaringar, utvisande att nämnda personer icke hava något att erinra mot bolagets nu ifrågasatta förvärv.

Efter det inom jordbruksdepartementet förberedande åtgärder vidtagits för upprättande av ett förslag till preliminärt avtal om försäljning av ifrågavarande områden av kronoegendomen Billesholm, har i anslutning därtill *domänintendenten* avgivit ett uttalande av den 6 mars 1930, däri anfördes följande.

Den i slutet av år 1928 och början av år 1929 av uppskattningsmännen verkställda saluvärderingen hade frampressats under mycket stor brådska i avsikt att förbereda proposition till 1929 års riksdag. Emellertid blev därav ingenting. Det hade däremot blivit tillfälle att närmare skärskåda ett par viktiga med den ifrågasatta försäljningen sammanhängande omständigheter. Sälunda hade visat sig, att bolagets möjligheter att för någon längre tid upprätthålla gruvdriften på platsen vore vida mind-

re än uppskattningsnämnden år 1929 antagit, varför marken tidigare skulle komma att återfalla till kronan utan vederlag. Dessutom hade frågan kommit i delvis annat läge genom en senare presterad utredning angående Bjuvs markelags rättigheter inom kronoegendomens rågångar. Nu vore också ifrågasatt avlösen från kronans sida av dessa rättigheter för att erhålla fullt fri dispositionsrätt över egendomen i dess helhet. En blivande utlösen av Bjuvs markelags rättigheter måste beröra hela kronoegendomen, således även den för gruvdriften disponerade marken, därest icke annorlunda överenskommes. Om bolaget vid eventuellt markförvärv skulle befrias för sina områden från alla skyldigheter härutinnan, måste alltså dels detta uttryckligen sägas ifrån och dels köpeskillingen anpassas efter denna befrielse.

Nu hade bolaget visat sig vara synnerligen angeläget om att omedelbart förvärva äganderätten till ifrågavarande områden för att utnyttjas dels till ifrågasatt ny industri och dels till egnahemsbildning. Såsom frågan nu föreläge, kunde med goda skäl ifrågasättas högre värden än uppskattningsnämnden år 1929 föreslagit.

Äganderätten till de områden, som bolaget innehade för gruvdrift, ansåges nu böra lösas med hela skillnaden mellan tidigare erlagd ersättning och det uppskattade saluvärdet eller i avrundad summa 36,000 kronor. De arrenderade områdena a och b ansåges böra försälas till bolaget för en till 2,000 kronor förhöjd köpeskillning. Därutöver ansåges bolaget böra utgiva ytterligare 7,000 kronor för att befrias från alla skyldigheter vid en blivande utlösen av den rätt, som Bjuvs markelag gjorde gällande. Köpeskillingen för bolagets hela ifrågasatta markförvärv bleve härigenom 45,000 kronor.

Skulle slutligen ifrågasättas vissa förpliktelser för bolaget vid ytterligare försäljning av mark för egnahemsändamål å de av kronan försålda områdena att hålla skälig köpeskillning, syntes den regeln kunna tillämpas, att priset finge utgöra det för varje försäljning uppskattade, av länsstyrelsen i Malmöhus län godkända saluvärdet med avdrag av 35 procent.

Inom jordbruksdepartementet har därefter upprättats ett så lydande

Förslag till preliminärt avtal om försäljning av vissa områden av Billesholms kungsgård.

1.

Höganäs—Billesholms aktiebolag förklarar sig villigt att av kronan för en köpeskillning av 45,000 kronor inköpa de områden, som å en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1929 upprättad karta betecknats med litt. XA, XD₁, XD₂, XD₃, XD₄, XB₁, XB₂, XC, XJ₁, XJ₂, XJ₃, XK₁ och XO; dock med undantag av en mindre del av området XA, vilken expropriats till järnvägsområde.

Vidare är bolaget villigt att av kronan mot en köpesumma av 1,478 kronor inköpa två å samma karta med litt. a och b betecknade områden om tillhopa 1.4780 hektar.

Vid överlåtelsen av området litt. XB₁ äger kronan förbehålla sig rätt att begagna vägen söderifrån över järnvägsspåret längs östra sidan av järnvägslinjen till åkern norrut.

Samtliga områden försäljas av kronan med den rätt kronan därtill lagligen äger.

2.

De försålda områdena tillträdas den 1 maj 1930, då köpeskillingarna erläggas till länsstyrelsen i Malmöhus län, som å områdena utfärdar köpebrev.

Bolaget vidkännes ensamt kostnaderna för de inköpta områdenas avskiljande och för lagfart å fånget ävensom övriga med överlåtelsen föränade utgifter.

3.

Bolaget utfäster sig att till innehavarna av de tomter utav ifrågavarande områden, som för närvarande äro av bolaget upplåtna med nyttjanderätt, utan dröjsmål försälja samma tomter, efter de jämkningar, som må erfordras för vinnande av överensstämmelse med föreliggande förslag till stadsplan, till pris, ej överstigande de belopp, som framgå av följande uppställning: — — —

(Uppställningen, vilken överensstämmer med den i domänintendentens promemoria av den 22 februari 1930 upptagna, har här uteslutits.)

4.

Till säkerhet för sitt åtagande enligt mom. 3 nedsätter bolaget hos länsstyrelsen värdepapper, som av länsstyrelsen godkännas, till ett värde av 5,000 kronor.

5.

Vad angår de delar av de nu inköpta områdena, som icke avses under mom. 3 här ovan, förpliktar sig bolaget att, i den mån nämnda delar av bolaget anses icke bli erforderliga för industri, som av bolaget eller något dess dotterbolag bedrives, eller eljest för bolagets eller dess dotterbolags behov och ej heller till vägar, öppna platser och dylikt, utan avses att av bolaget försäljas, låta stycka delarna till tomter för egna hem samt avyttra dessa tomter till pris, utgörande deras uppskattade, av länsstyrelsen i Malmöhus län godkända saluvärde med avdrag av 35 procent.

Länsstyrelsen skall äga medgiva bolaget de jämkningar i bolagets förpliktelser jämlikt detta moment, som må finnas skäligen.

6.

Bolaget skall i förhållande till kronan vara fri från skyldighet att utgiva ifrågakommande ersättning för Bjuvs sockens markelag tillkommande betesrätt å området Snärjet under Billesholm eller för annan markelag eller socknen tillkommande rätt, som må förefinnas med avseende å de under Billesholm brukade ägor, i den mån sådan ersättning kan belöpa å de av bolaget förvärvade områdena. Därest bolaget skulle nödgas utgiva dylik ersättning till markelaget eller socknen, skall förty kronan gottgöra bolaget vad sålunda utgivits.

Med avseende å beräkningen av det i detta avtalsförslag, mom. 1, upptagna köpeskillingsbeloppet 45,000 kronor torde följande få nämnas. Av de utav bolaget och dess företrädare för markområdena erlagda lösenbeloppen hava en del erlagts under 1870-, 1880- och 1890-talen, medan andra belopp, utgörande mer än hälften, erlagts så sent som efter år 1900. Bil-

lighetsskäl syntes tala för att bolaget under sådana förhållanden finge räkna sig till godo en del av hela den erlagda lösensumman för områdena, exempelvis 50 procent därav. Avdrages från hela det uppskattade saluvärdet för områdena, 92,603 kronor 14 öre, ett belopp motsvarande hälften av lösensumman, 57,121 kronor 80 öre, eller 28,560 kronor 90 öre, återstår 64,042 kronor 24 öre. Då vidare bolaget så länge gruvdriften pågår, och således under en till sin längd oviss framtid, disponerar områdena i fråga, torde vid ett förvärv av områdena med äganderätt vid nuvarande tidpunkt ett skäligt avdrag för dispositionsrättens värde böra äga rum. Bestämmas detta avdrag till 30 procent av beloppet 64,042 kronor 24 öre, återstår av sistnämnda belopp en rest av 44,829 kronor 68 öre, vilket tal har avrundats till 45,000 kronor. Vad angår mom. 6 i avtalsförslaget torde, enligt vad under hand blivit upplyst, den ersättning, som i ifrågavarande hänsen- den kan tänkas bli- va Bjuvs sockens markelag eller socknen tillerkänd, icke komma att uppgå till mera avsevärt belopp. På grund härav och då de områden, bolaget önskat förvärva, till sin areal utgöra allenast en mindre del av kronoegendomen Billesholm, har i avtalsförslaget — jämväl av praktiska skäl — bolaget befriats från deltagande i den ekonomiska upp- görelsen mellan kronan och markelaget eller socknen.

Sedan genom remiss den 8 mars 1930 domänstyrelsen anmodats att av- giva yttrande över omförmälda avtalsförslag och den i samband därmed åvägabragta utredningen, har *domänstyrelsen* i utlåtande den 11 i sam- ma månad anfört följande:

Då styrelsen avgav sitt förra yttrande och tillstyrkte då föreliggande, av bolaget godtagna förslag till köpeskilling för de för gruvbrytning upplåtna och arrenderade områdena, utgick styrelsen därifrån att, därest förslaget antoges, kronan skulle tillföras medel, som den i motsatt fall, vid det förhållande att, såsom då framhölls, bolaget eljes komme att så förfara att det ej behövde riskera dispositionsrätten till områdena, skulle gå förlustig eller åtminstone för en oviss tid framåt ej åtkomma.

Av den förnyade utredningen i ärendet syntes emellertid framgå, att möjligheterna att uppehålla gruvbrytningen vore mindre än förut an- togs. Detta torde innebära, att inom kort de för densamma avsedda om- rådena komme att hemfalla till kronan utan ersättning. Därefter stode de till fri disposition, och vid försäljning torde priset därå bestämmas efter allmänna marknadsvärdet. En sådan utveckling skulle kunna av- vaktas. Men nu hade enligt handlingarna bolaget visat sig så ange- läget att omedelbart förvärva äganderätten till ifrågavarande områden för att utnyttjas dels till ifrågasatt ny industri och dels till egnahems- bildning, att frågans lösning ej borde undanskjutas. Frågan torde stå endast om storleken av den köpeskilling, som bolaget för områdena borde utgiva, om vid dess bestämmande hänsyn borde tagas till förut er- lagd lösen eller om allenast det nu gällande allmänna marknadsvärdet borde vara avgörande. Det första alternativet hade följts enligt det förut uppgjorda förslaget och även vid den förnyade utredningen. För egen del anslöte sig styrelsen fortfarande härtill, med avseende därå att den till bolaget upplåtna dispositionsrätten innebure ett avträdande av mar- ken eventuellt för all framtid, och hölle före att uppskattningsvärdet.

minskat med 35 procent därav, som finge anses motsvara dispositionsrättens nuvärde, eller i jämnat tal 60,400 kronor, borde såsom ärendet numera låge kunna utgöra skälig köpeskillning för gruvområdena. Härtill komme för de med litt. a och b betecknade områdena 1,478 kronor.

I fråga om bestämmelserna i övrigt i förslaget till preliminärt avtal hade styrelsen ej annat att erinra än att höjning av det i punkt 4 upptagna värdebeloppet syntes kunna ifrågasättas och att med avseende å det outredda skick, vari i punkt 6 berörda frågor om avlöning av vissa Bjuvs markelags eller sockens rättigheter befunne sig, bolaget borde tillförbindas att till hälften deltaga, intill dess avlösning skedde, i den årliga avgäld, som utginge i vederlag för viss sådan rätt, och därefter i den ersättning, som kronan för egendomen kunde få utgiva för sagda rättigheter.

Därjämte syntes förbehåll böra göras, att bolaget ej ägde att för område, som bolaget inköpt men eventuellt måste avstå till markelaget, fordra högre ersättning än motsvarande medelpriset per kvadratmeter för de nu försålda områdena.

Jag biträder förslaget att till bolaget överlåta de områden av kronoegendomen Billesholm, som finnas upptagna i mom. 1 av det inom departementet upprättade avtalsförslaget. Vad angår köpeskillingen för områdena har densamma av domänstyrelsen senast föreslagits till 60,400 kronor för de tidigare jämlikt gruvförfattningarna lösta områdena samt 1,478 kronor för områdena litt. a och b eller tillhopa 61,878 kronor. Detta belopp, vilket överstiger det i det preliminära avtalsförslaget angivna och av bolaget under hand godtagits, synes böra godkännas. Beträffande den föreslagna reduceringen av köpeskillingen i förhållande till uppskattningsvärdet må i övrigt framhållas — förutom den omständigheten att bolaget tidigare till staten erlagt ersättning för ifrågavarande områden, allenast med ett mindre undantag, efter deras fulla värde samt att bolaget redan har nyttjanderätt till områdena med nämnda undantag så länge gruvdrift uppehålls — att det synes betydelsefullt att förutsättning skapas för uppkomsten i orten av en ny industri i stället för den nu bedrivna gruvrörelsen, vilken i en ej avlägsen framtid torde komma att nedläggas.

*Departements-
chefen.*

Såsom tillträdesdag torde böra bestämmas den 1 juli 1930. I anledning av domänstyrelsens erinran lär beloppet av de värdepapper, som jämlikt mom. 4 i avtalsförslaget skulle av bolaget nedsättas hos länsstyrelsen, böra höjas till 15,000 kronor. Därest försäljning av tomt enligt mom. 3 till följd av tomtinnehavarens förhållande icke kommer till stånd, bör detta ej utgöra hinder för återlämnande till bolaget av säkerhet, som jämlikt mom. 4 blivit ställd.

Med avseende å bestämmelserna i mom. 5 i avtalsförslaget synes, för vinande av något större handlingsfrihet för bolaget, efter orden »till tomter för egna hem» böra tilläggas orden: »eller eljest för ändamål, ägnat att befrämja samhällets utveckling». Vidare må framhållas, att dessa bestämmelser visserligen icke kunna förväntas skola få någon egentlig ju-

ridisk betydelse men att de icke desto mindre, i betraktande av det förtroende, som bör tillkomma bolaget, torde kunna påräknas bliva uppfyllda.

Att, på sätt domänstyrelsen föreslagit, förplikta bolaget att med kronan dela lika de belopp, som kronan såsom markägare må hava att utgiva till Bjuvs sockens markelag eller till socknen såsom ersättning för vissa rättigheter till mark inom Billesholm, synes knappast påkallat, så mycket mindre som det belopp, varom kan bliva fråga, torde vara obetydligt i förhållande till förevarande ekonomiska uppgörelse i övrigt. Där emot lär i anledning av domänstyrelsens erinran en bestämmelse böra införas i mom. 6 av innehåll, att därest bolaget framdeles skulle nödgas till markelaget eller socknen avstå någon del av de områden, som bolaget nu av kronan skulle inköpa, bolaget icke skall vara berättigat att av kronan uppbära högre ersättning för samma områdesdel, än som å delen efter arealen belöper av hela den för samtliga områden erlagda köpeskillingen, 61,878 kronor.

Bolaget har godkänt det upprättade avtalsförslaget med nu förordade jämkningar och tillägg.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Höganäs—Billesholms aktiebolag må med äganderätt förvärva av kronoegendomen Billesholms gård nr 1 om $5\frac{1}{8}$ mantal i Södra Vrams socken av Malmöhus län de femton områden med en areal av sammanlagt 31.582 hektar, som upptagits under mom. 1 i förenämnda avtalsförslag och med där nämnda littera upptagits å distriktslantmätaren Ludvig Engzells den 20 februari 1929 upprättade karta, mot en köpeskillning av 61,878 kronor och under de villkor i övrigt, som angivits i samma avtalsförslag med de jämkningar och tillägg, jag nyss förordat.

15:o.

Stora Hammar nr 14 i Malmöhus län.

I en till domänstyrelsen ställd, av länsstyrelsen i Malmöhus län med skrivelse den 6 december 1928 överlämnad ansökning har grosshandlaren Jean B. Nessim i Malmö anhållit om tillstånd att inköpa strandmarksskiftet till kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Stora Hammar nr 14 i Stora Hammars socken av nämnda län.

På föranstaltande av länsstyrelsen har på Nessims bekostnad under år 1928 saluvärdering ägt rum av ifrågavarande skifte. Av instrumentet häröver ävensom övriga till ärendet hörande handlingar, däribland ett av överlantmätaren E. K. Långström år 1927 verkställt utdrag av en av distriktslantmätaren S. J. Johanson år 1919 upprättad karta över Stora

Hammars allmänning ävensom en av Johanson år 1912 upprättad karta över Stora Hammar nr 14 med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomens huvudgård är till den 14 mars 1935 utarrenderad mot ett årligt arrende av 2,600 kronor. I arrendet inbegripas icke de till egendomen hörande bägge ljungskiftena, vilka skiften i enlighet med bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1924 (proposition nr 35, punkt 2) och den 27 juni 1927 (proposition nr 215, punkt 15) numera äro försålda. Det s. k. västra ljungskiftet har i sin helhet inköpts av förenämnde Nessim, vilken medgivits hembuds rätt till ett område därav om 1.919 hektar och å offentlig auktion inropat återstående två områden av skiftet om 2.385 hektar och 0.565 hektar. Köpeskillingarna för sagda områden utgöra respektive 3,200 kronor, 4,700 kronor och 825 kronor, under det att områdenas saluvärden beräknats till 3,200 kronor, 700 kronor och 300 kronor.

I sin förevarande ansökning har *Nessim* anført. Att han år 1925 ansett sig böra med äganderätt förvärva västra ljungskiftet, hade sin grund däri, att han strax dessförinnan blivit ägare till en därå belägen större villabyggnad med ett taxeringsvärde av 12,000 kronor. För att ej hava denna byggnad med sitt stora värde liggande på ofri grund, nödgades han inköpa skiftet och fick därvid enligt eget förmenande betala ett fullt tillräckligt pris för jorden. Vid inköpet hade han emellertid varit av den uppfattningen, att orsaken till att kronan ej kunde sälja hela området ända ut till Kämpingebuktens strand vore, att strandmarksområdet, vilket sedan urminnes tid legat oskiftat, ännu ej varit skiftat, men att i allt fall, om skiftesförrättning komme till stånd, hans område skulle erhålla sin del i skiftet. Sedermera hade emellertid strandmarken blivit delad och skiftesförrättningen fastställd. Därvid hade kronoegendomen fått sig tilldelad hela strandmarkslotten, vilken sträckte sig från gränsen av Nessims ägoområde ned till sjökanten. Någon del i strandskiftet torde ej tillkomma den av honom inköpta delen av hemmanet. Hans område saknade således, sedan skiftet kommit till stånd, rätt till utfart till stranden och badställe där. För att komma dit måste han alltså bliva beroende av enskild överenskommelse med egendomens arrendator. Att hans område och villabyggnad därmed fallit avsevärt i värde torde vara uppenbart, då ändamålet med sommarvistelsen på platsen just vore baden i Kämpingebukten. Han anhölle därför att få förvärva skiftet och hemställde tillika, att, då han vid förvärvet av västra ljungskiftet varit i den tro, att detta skifte skulle vid en eventuell uppdelning av allmänningen erhålla sin andel däri, strandskiftet måtte såvitt möjligt upplåtas till honom efter värdering utan föregående auktion. Jorden vore i och för sig fullständigt värdelös och hade endast värde till följd av sin belägenhet.

Uppskattningsmännen hava efter ett pris av 40 öre per kvadratmeter saluvärderat strandskiftet, som innehölle en areal av 9,004.6 kvadratmeter, till 3,600 kronor. Skiftet vore beläget på södra sidan av Skanör-Falsterbo-näset och nådde med 30 meters bredd ut till Östersjön, medan gränsen i norr löpte utmed en väg, utlagd för gemensamt behov. Strax norr om denna väg och i huvudsak mitt för strandskiftet läge det s. k. västra ljungskiftet.

Marken å strandskiftet bestode helt av sand, glest bevuxen med gräs och ljung. Å norra delen hade genom självsådd under senare åren uppstått

någon spridd tall- och björkvegetation, ännu i buskstadiet och utan nämnvärd betydelse. Marken såsom sådan vore givetvis litet värd men finge sitt förnämsta värde därav, att den gränsade till en ypperlig och sommartid mycket besökt badstrand.

Vad anginge frågan om lämpligheten att försälja skiftet hava uppskattningsmännen anført, att hemskitet låge omkring 5 kilometer från strandskiftet och ej vore betjänt av strandskiftets bibehållande samt att en utarrendering till badgäster visserligen kunde tänkas men näppeligen skulle bereda en mot köpeskillingen svarande inkomst.

Beträffande sökandens anhållan om hembuds rätt vid strandskiftets försäljning kunde skäl anföras både mot och för en sådan anordning. Det vore möjligt, att det låge åtskilligt i vad sökanden framhållit, att han vid inköp av västra ljungskiftet trott sig vara berättigad till del i hemmanets strandskifte. Någon verklig rätt hade han emellertid icke haft. Emellertid funne uppskattningsmännen den omständigheten, att sökanden till ett jämförelsevis högt pris förvärvat västra ljungskiftet, att han dittills använt strandskiftets badstrand och där hade sin badhytt placerad samt att hans av kronan förvärvade fastighet skulle avsevärt minska i värde, därest strandskiftet komme att förvärfvas av annan person, tala för medgivande av hembuds rätt åt sökanden till föreslaget pris. Om priset kunde också sägas, att detta så nära som möjligt överensstämde med pris, som i orten betalats för likvärdig mark. Hembuds rätt för sökanden tillstyrktes alltså.

I ett till länsstyrelsen avgivet yttrande har *Nessim* sedermera förklarat sig villig att för angivna pris, 3,600 kronor, inköpa strandskiftet i fråga, därest detta upplätes till honom utan auktion; dock hemställde han, att likviden, i likhet med vad vid dylika försäljningar skedde, måtte få erläggas under loppet av vissa år.

Länsstyrelsen har tillstyrkt, att strandskiftet måtte till uppskattat pris hembjudas åt *Nessim*. Arrendatorn av Stora Hammar nr 14 torde med den lydelse, arrendekontraktet erhållit, enligt länsstyrelsens mening icke hava någon rätt till strandskiftet, då detsamma snarast måste anses hava samma karaktär som de försålda ljungskiftena.

I ett på given anledning från egendomens *arrendator* infordrat yttrande har denne som sin mening framhållit, att strandskiftet inginge i hans arrende.

Med utlåtande den 26 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anført följande.

Av innehållet i arrendekontraktet om kronoegendomen syntes framgå, att strandskiftet inginge i arrendet av huvudgården. Emellertid borde hinder icke föreligga att försälja skiftet med tillträdes rätt den 14 mars 1935 eller den tidigare dag, varom överenskommelse kunde träffas med innehavaren av arrenderätten till egendomen. Köpeskillingen, mot vilkens beräkning styrelsen icke funnit anledning till erinran, syntes i likhet med vad som skett vid försäljningarna av ljungskiftena, när hembuds rätt medgivits, böra erläggas kontant vid tillträdet.

Sedermera har domänstyrelsen, till följd av remiss, inkommit med förnyat utlåtande av den 29 november 1929 samt därvid tillika överlämnat yttranden av uppskattningsmännen och av överlantmätaren i länet, vilka yttranden icke givit styrelsen anledning till erinran.

Uppskattningsmännen hava för sin del förordnat försäljning av skiftet utan förbehåll om rätt för kronan till återköp, enär eljest säkerligen ingen försäljning skulle komma till stånd. Förbehåll om återköpsrätt borde emellertid medföra en nedsättning av saluvärdet till 1,800 kronor. Skiftets arrendevärde kunde uppskattas till 125 kronor.

Överlantmätaren har meddelat, att ur lantmäteriteknisk synpunkt intet syntes vara att erinra mot försäljningsförslaget.

Domänstyrelsens förslag rörande försäljning av ifrågavarande strand- skifte synes mig böra godkännas. Någon anledning att vid försäljningen förbehålla kronan återköpsrätt synes icke föreligga.

*Departements-
chefen.*

Då hembudsrätt icke lär kunna tillerkännas Nessim, torde försäljningsförslaget böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förut berörda, till kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Stora Hammar nr 14 i Stora Hammars socken av Malmöhus län hörande strandskifte om 9,004.6 kvadratmeter må till grosshandlaren Jean B. Nessim försälas mot en köpeskilling av 3,600 kronor samt under villkor i övrigt, att skiftet må tillträdas den 14 mars 1935 eller den tidigare dag, varom överenskommelse kan träffas med innehavaren av arrenderätten till egendomen, att köpeskillingen vid tillträdet erlägges kontant till länsstyrelsen, som därefter har att å skiftet utfärda köpebrev, samt att köparen ensam vidkännes all kostnad för områdets avskiljande och lagfart å fångtet samt andra med köpet förenade utgifter.

16:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Västra Värlinge nr 14 i Bodarps socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 1,515 kronor.

*Västra Vär-
linge nr 14
i Malmöhus
län.*

Under år 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga, och har under år 1928 uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning hållits. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren R. Malmberg år 1927 kompletterad karta över egendomen och en av densamme år 1928 upprättad karta över förslag till avstyeckning från egendomen med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från staden Trälleborg, 4 kilometer från Håslövs järnvägsstation och 3 kilometer från Skegrie järn-

vägsstation, innehåller 23.92 hektar, därav 23.333 hektar tomt, åker och dylikt, 0.07 hektar äng och 0.517 hektar impediment.

Byggnaderna äro mycket goda och fullt tillräckliga.

Kronojordstyckningssakkunniga hava uttalat, att ett mindre område torde kunna avsättas till tomtmark och att på grund av den goda åbyggnaden och den samlade ägofiguren i övrigt någon styckning icke borde ifrågakomma. De sakkunniga hava förordat förnyad utarrendering av egendomen.

Till *uppskattningsmännen* hava inkommit ansökningar från innehavarna av två egendomen angränsande lägenheter, nämligen smedsmästaren Olof Ekstrand och vagnmakaren Anders Persson, vilka anhållit att få inköpa något mindre område för utökning av sina bostads- och hantverkslägenheter. Den av Ekstrand gjorda ansökningen har tillstyrkts, enär Ekstrands intill egendomens norra rågång belägna, från hemmanet Västra Värlinge nr 13 avsöndrade lägenhet, å vilken smidesverksamhet bedreves, allenast omfattade 123 kvadratmeter. Däremot har Perssons lägenhet, gatehuset nr 15, ansetts tillräckligt stor för den av honom bedrivna verksamheten, varjämte ett fränskiljande av mark från kronoegendomen för utvidgning av Perssons väl avgränsade fastighet skulle förorsaka kronoegendomen visst intrång. Perssons ansökning har därför avstyrkts. Någon ytterligare avstyckning för åstadkommande av byggnadstomter hade för närvarande icke syntts erforderlig för byns byggnadsverksamhet.

Det till upplåtelse till Ekstrand tillstyrkta området, som utgöres av åker, har å avstyckningskartan utmärkts med litt. a och röd gränsfärg samt innehåller enligt anteckning å kartan 825 kvadratmeter. Saluvärdet har uppskattats till 825 kronor, vilket belopp Ekstrand godtagit. Arrendevärdet har beräknats till 20 kronor.

Enligt vederbörande *lantmätare* vore erforderligt att vid styckningen, till förmån för det avstyckade området å kronoegendomen, lägga det servitut, att området tillerkändes rätt att begagna samfällda vägen väster därom samt eventuellt vägen söder därom.

Arrendevärdet för kronoegendomen i övrigt har beräknats till 2,375 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av föreliggande förslag.

Med utlåtande den 28 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen biträdde förslaget men erinrade, att aktiebolaget Vällingeortens elektricitetsverk genom Kungl. Maj:ts resolution den 19 juni 1919 medgivits rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen. Då styckningslotten litt. a syntes beröras av ledningarna, borde vid försäljningen göras förbehåll om rätt för bolaget att hava ledningarna kvarstående.

Till följd av remiss har därefter domänstyrelsen inkommit med förnyat utlåtande i ärendet av den 29 november 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av uppskattningsmännen.

Uppskattningsmännen hava på anförda skäl ansett olämpligt att för-

binda ifrågavarande försäljning med förbehåll om rätt för kronan till återköp ävensom uttalat att, därest försäljningen ändock skulle ske med sådant förbehåll, saluvärdet borde nedsättas med 25 procent.

Nämnda yttrande har icke givit *domänstyrelsen* anledning till erinran.

I likhet med myndigheterna anser jag, att ifrågavarande med litt. a betecknade område bör med äganderätt överlåtas å Ekstrand till pris motsvarande uppskattade saluvärdet. Anledning att vid överlåtelsen förbehålla kronan återköpsrätt läser icke föreligga. *Departements-
chefen.*

Då Ekstrands lägenhet även efter en utökning med området litt. a otvivelaktigt fortfarande är att anse såsom bostads- eller hantverkslägenhet, samt vid sådant förhållande, med hänsyn till lydelsen av 11 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., hembud av området till Ekstrand icke torde kunna ske, torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Västra Värlinge nr 14 i Bodarps socken av Malmöhus län må till smedsmästaren Olof Ekstrand försäljas omförmälda område litt. a om 825 kvadratmeter mot en köpeskilling av 825 kronor att vid tillträdet den 14 mars 1931 kontant erläggas till länsstyrelsen, som utfärdar köpebrev å området, därvid såsom villkor för försäljningen skall gälla, *att* området litt. a försäljas i det skick det vid tillträdet befinnes; *att* området tillförsäkras rätt att begagna samfällda vägen väster om detsamma och, om länsstyrelsen så finner nödvändigt, vägen söder därom; *att* ägaren av området är pliktig tåla den aktiebolaget Vällingeortens elektricitetsverk medgivna rätten att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen; *att* köparen skall svara för de å området å tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder; *samt att* köparen ensam vidkännes kostnad för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

17:o.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Stora Mölleberga nr 1 i Mölleberga socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1937 mot ett från den 14 mars 1926 till 3,125 kronor förhöjt årligt arrende. *Stora Mölle-
berga nr 1 i
Malmöhus
län.*

Med utlåtande den 3 december 1928 har domänstyrelsen underställt

Kungl. Maj:ts prövning en av Malmö mejeriaktiebolag gjord, av länsstyrelsen i nämnda län med skrivelse den 5 september 1928 jämte yttrande av arrendatorn av kronoegendomen till domänstyrelsen överlämnad ansökning om tillstånd att förvärva visst område av egendomen.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av extra lantmätaren Ivar E:son Erichs år 1920 upprättad karta över egendomen ävensom ett av överlantmätaren E. K. Långström år 1928 verkställt utdrag av samma karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 13 kilometer från städerna Malmö och Lund, 4 kilometer från Djurslövs järnvägsstation och 5 kilometer från Stafanstorps järnvägsstation samt har en areal av 37,043 hektar, därav 32,439 hektar tomt, åker och trädgård, 4,143 hektar äng och 0,461 hektar impediment.

Enligt det om egendomen gällande, av domänstyrelsen den 13 januari 1922 utfärdade arrendekontraktet ägde arrendatorerna av kronoegendomarna Stora Mölleberga nr 2, Stora Mölleberga nr 4, Stora Mölleberga nr 5 och 8 samt Stora Mölleberga nr 10 och 12 tillsvidare att, tillsammans med arrendatorn av nu ifrågavarande kronoegendom, för idkande av mejerirörelse disponera ett område å densamma av 31,15 ar.

Sedan omiörmälda bolag i en till domänstyrelsen överlämnad ansökning, med förmälan att bolaget av Mölleberga mejeri såsom ägare till byggnaderna å förenämnda område köpt byggnader och inventarier, anhållit att få övertaga nyttjanderätten till ifrågavarande mejeritomt från och med den 1 september 1927 mot ett årligt arrende till arrendatorn av Stora Mölleberga nr 1 av 200 kronor, anhöll domänstyrelsen i skrivelse till länsstyrelsen den 21 oktober 1927, att länsstyrelsen ville låta uppsäga den åt nämnda arrendatorer tillförsäkrade nyttjanderätt till området om 31,15 ar; och medgav domänstyrelsen för sin del, att nyttjanderätten till området finge av bolaget övertagas för tiden till den 14 mars 1937, då egendomen Stora Mölleberga nr 1 bleve arrendeledig, under villkor att av den av berörda egendoms arrendator betingade årliga avgälden ett belopp av åttio kronor för år tillgodofördes kronan.

I ansökningen i förevarande ärende har bolaget anhållit att för att vid behov kunna belåna fastigheten få friköpa ifrågavarande tomt, vilken å ovanberörda kartutdrag vore utmärkt med ägofiguren nr 47 och enligt beskrivningen därtill innehölle 38,6 ar.

I anledning av ansökningen har den 10 augusti 1928 hållits saluvärdering å området, vilken bekostats av bolaget. Enligt instrument över denna förrättning har vid 1928 års fastighetstaxering marken till lägenheten åsatts ett taxeringsvärde av 1,200 kronor, och hava därå uppförda byggnader åsatts ett värde av 30,000 kronor. *Uppskattningsmännen* hava beräknat lägenhetens värde till 3,860 kronor samt föreslagit tiden för tillträdet till arrendeperiodens utgång eller ock tidigare, i fall uppgörelse med stamfastighetens arrendator dessförinnan träffades.

Egendomens arrendator har meddelat, att han icke kunde tillstyrka

ansökningen, förrän han finge den ersättning, vartill han ansåge sig berättigad för de återstående åren av arrendetiden.

Länsstyrelsen har tillstyrkt områdets försäljning och har ej haft något att erinra mot det området åsatta saluvärdet.

Sedermera har *bolaget* skriftligen förklarat sig villigt inköpa området för saluvärdet 3,860 kronor.

Jämväl *domänstyrelsen* har tillstyrkt försäljningen.

Till följd av remiss har därefter domänstyrelsen avgivit förnyat utlåtande i ärendet den 29 november 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av domänintendenten i länet jämte den ene av vederbörande uppskattningsmän.

Sistnämnda *uppskattningsmän* hava för sin del förordat försäljning utan förbehåll om rätt för kronan till återköp, enär för *bolaget* endast fullständig äganderätt till marken syntes vara av verkligt värde.

Detta yttrande har icke givit *domänstyrelsen* anledning till erinran.

Även jag tillstyrker försäljning av ifrågavarande område till *bolaget*, och torde, i enlighet med vad i ärendet föreslagits, försäljningen böra ske utan förbehåll om återköpsrätt. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område om 38.6 ar må från kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Stora Mölleberga nr 1 i Mölleberga socken av Malmöhus län försäljas till Malmö mejeriaktiebolag mot en köpeskilling av 3,860 kronor samt under villkor i övrigt, att området säljes i det skick, det vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen, som har att å området utfärda köpebrev, att området får med äganderätt tillträdas den 14 mars 1937 eller dess förinnan å tid, varom köparen kan träffa avtal med vederbörande arrendator, att, därest sådant avtal träffas, köparen därom omedelbart underrättar länsstyrelsen, samt att köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskyl-der ävensom ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och eljest med köpet för- enade utgifter.

18:o.

Kronoegendomen ⁶⁹/₁₆₀ mantal Bjuv nr 3 i Bjuvs socken av Malmöhus län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 2,350 kronor. *Bjuv nr 3 i
Malmöhus
län.*

Egendomen har under år 1927 besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga och under år 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen och övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1927 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2 mil från Hälsingborg och 2 kilometer från Bjuvs järnvägsstation, har en areal av 45.96 hektar, därav 45.729 hektar tomt och åker samt 0.231 hektar impediment.

Åkern består i allt väsentligt av styv och tungbrukad lerjord på rå leralv. Endast på ett par mindre områden finnas grusblandade jordarter. Skog finnes icke.

Egendomen, som är mycket gott och fullt tillräckligt bebyggd, är utarrenderad till Bjuvs kommun och användes av denna till försörjningshem.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava föreslagit, att egendomen måtte otyeckad bibehållas och ånyo utarrenderas.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att Bjuvs kommuns representant vid uppskattningsförrättningen förklarat, att kommunen hade under beredning frågan om det framtida ordnandet om vård och försörjning av behövande inom socknen, men att kommunen under alla förhållanden önskade tillsvidare arrendera egendomen. För den händelse kommunen senare skulle vilja anmäla sig som köpare av egendomen, hade ombudet anhållit, att uppskattningsmännen redan vid förrättningen måtte vid sidan om arrendeuppskattningen jämväl saluvärdera egendomen.

Gruvarbetaren Anders Persson, vilken ägde och bebodde en mindre bostadslägenhet vid egendomens sydvästra gräns, hade vid förrättningen anhållit att få från egendomen inköpa ett område om 600 kvadratmeter, å kartan betecknat med ägofiguren nr 2. Då området utan olägenhet kunde fränskiljas egendomen och utgjorde en välbehövlig utökning av sökandens lägenhet, förordade uppskattningsmännen denna ansökning.

Sistnämnda område har av uppskattningsmännen saluvärderats till 180 kronor och arrendevärderats till 8 kronor. Saluvärdet för egendomen i övrigt har beräknats till 78,030 kronor.

Köpeskillingen för området om 600 kvadratmeter borde enligt uppskattningsmännen erläggas kontant vid tillträdet, med skyldighet för köparen att gälda avstycknings- och lagfartskostnaderna. Egendomen i övrigt borde antingen försäljas till Bjuvs kommun för 78,030 kronor att gäldas vid tillträdet, om kommunen efter berett tillfälle ingåve ansökning därom, eller också ånyo utarrenderas under minst 10 år.

På given anledning har sedermera *Persson* förklarat sig villig erlægga 180 kronor för området om 600 kvadratmeter; och har *kommunen* anhållit få arrendera egendomen under 10 år.

Länsstyrelsen har tillstyrkt förslaget om försäljning till *Persson* av området om 600 kvadratmeter och om utarrendering till kommunen av egendomen i övrigt.

Med skrivelse den 21 augusti 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta

ärendet Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen biträtt det uppgjorda förslaget om försäljning.

Sedermera har domänstyrelsen, till följd av remiss, i ärendet avgivit förnyat utlåtande den 29 november 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av domänintendenten i länet jämte den ene av vederbörande uppskattningsmän.

I berörda yttrande har, enär ifrågavarande område vore avsett att förénas med Perssons intilliggande bebyggda lägenhet, föreslagits försäljning av området utan förbehåll om rätt för kronan till återköp. Skulle ändock återköpsrätt förbehållas, borde saluvärdet sänkas till 150 kronor.

Detta yttrande har icke givit *domänstyrelsen* anledning till erinran.

Efter vad som under hand meddelats mig innehåller den lägenhet Persson för närvarande äger en areal av 1,000 å 1,200 kvadratmeter.

I likhet med myndigheterna anser jag, att ifrågavarande område om 600 kvadratmeter bör med äganderätt överlåtas å Persson till pris motsvarande uppskattade saluvärdet. Anledning att vid överlåtelsen förbehålla kronan återköpsrätt lär icke föreligga. *Departements-
chefen.*

Då Perssons lägenhet även efter en utökning med området i fråga otvivelaktigt fortfarande är att anse såsom bostadslägenhet samt vid sådant förhållande, med hänsyn till lydelsen av 11 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., hembud av området till Persson icke torde kunna ske, torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen ⁶⁹/₁₆₀ mantal Bjuv nr 3 i Bjuvs socken av Malmöhus län må till omförmälde Anders Persson försäljas berörda område om 600 kvadratmeter mot en köpeskilling av 180 kronor att vid tillträdet den 14 mars 1931 kontant erläggas till länsstyrelsen, som utfärdar köpebrev å området, med skyldighet för Persson att ensam vidkännas kostnad för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

19:o.

Utmarks- eller västra skiftet av kronoegendomen 1 mantal Ösarp nr 3 i Laholms socken av Hallands län är utarrenderat under en tid av tio år från den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 1,200 kronor till arrendatorn Oscar Jönsson, som före nämnda tidpunkt arrenderat skiftet mot en årlig arrendeavgift av 860 kronor. *Ösarp nr 3 i
Hallands län.*

Hos Kungl. Maj:t har Oscar Jönsson i skrivelse den 25 november 1929 anhållit att få inköpa det av honom arrenderade utmarksskiftet eller, därest detta yrkande ej kunde bifallas, att kronan måtte inlösa de å skiftet befintliga, honom tillhöriga byggnaderna samt å skiftet uppföra en större logbyggnad och ett svinhus.

Över ansökningen har domänstyrelsen avgivit infordrat utlåtande den 14 februari 1930 och därvid överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren C. O. Fröman år 1907 upprättad karta över alla ägorna till egendomen.

Av dessa handlingar inhämtas bland annat följande.

Utmarksskiftet är beläget 5 kilometer från Laholms stad samt 2 kilometer från inägo- eller östra skiftet av samma egendom. I söder gränsar utmarksskiftet till Lagaån.

Skiftet innehåller en areal av 48.116 hektar, därav 47.442 hektar tomt och åker, 0.62 hektar äng samt 0.054 hektar impediment.

Akerjorden är av ganska svag beskaffenhet och består av sandmylla av växlande djup, delvis ytterst grund, på sand- eller så kallad örboten.

Samtliga å skiftet varande hus, vilka befinna sig i medelgott skick, tillhöra arrendatorn Jönsson.

Denne har innehaft arrenderätten till skiftet sedan år 1921 och hans fader före honom sedan år 1893. Mot skiftets hävd har icke varit något att erinra.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 4 mars 1921 har Södra Hallands kraftförening erhållit tillstånd att framdraga elektriska kraftledningar över kronoegendomen.

Vid uppskattningsförrättning, som hölls å kronoegendomen under år 1928, åsattes skiftet av *uppskattningsmännen* ett saluvärde av 32,000 kronor.

Länsstyrelsen ansåg detta saluvärde väl lågt och föreslog detsamma bestämmande till 33,600 kronor.

Arrendatorn Jönsson har förklarat sig villig inköpa utmarksskiftet mot det av länsstyrelsen åsatta saluvärdet, 33,600 kronor, att betalas enligt bestämmelserna i 21 § av förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med $\frac{1}{10}$ av köpeskillingen vid köpekontraktets utgivande och återstoden vid tillträdet.

Såväl uppskattningsmännen som länsstyrelsen hava i därefter avgivna yttranden tillstyrkt skiftets försäljning till arrendatorn Jönsson mot 33,600 kronor. Uppskattningsmännen hava icke ansett några särskilda villkor angående egendomens användning böra ifrågakomma.

Från lantmäteriteknisk synpunkt föreligger enligt *överbantmätarens* utlåtande i ärendet icke något hinder för utmarksskiftets avstyckning från egendomen i övrigt.

I sitt förenämnda utlåtande har *domänstyrelsen* tillstyrkt försäljning av utmarksskiftet till Jönsson. Några särskilda föreskrifter om skiftets användning syntes styrelsen icke vara behövliga, liksom icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida torde vara påkallat.

Domänstyrelsen har erinrat, att genom Kungl. Maj:ts dom den 30 maj 1927 vattenfallsstyrelsen berättigats att invid Laholms stad för reglerandet av Lagaåns vattenflöden utföra dammanläggningar samt att vat-

tenfallsstyrelsen tillika genom nämnda dom ålagts inlösa vissa i Lagaån befintliga laxfiske, däribland ett Ösarps by om 3 mantal tillhörigt laxfiske, i vilket kronan såsom ägare till kronoegendomen Ösarp nr 3 hade del. Den å kronoegendomen Ösarp nr 3 belöpande andel i ovannämnda lösenbelopp hade av vattenfallsstyrelsen erlagts, på grund varav rätten till laxfiske i Lagaån skulle undantagas vid försäljning av utmarksskiftet.

Även jag tillstyrker förslaget om försäljning av utmarksskiftet till Jönsson, och får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att utmarks- eller västra skiftet av kronoegendomen 1 mantal Ösarp nr 3 i Laholms socken av Hallands län må försäljas till dess nuvarande arrendator Oscar Jönsson enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot en köpeskilling av 33,600 kronor att erläggas jämlikt 21 § i sagda förordning och med tillträde å dag, som av länsstyrelsen bestämmes, samt under villkor i övrigt, att all rätt till laxfiske i Lagaån undantages vid försäljningen, att skiftet får tillträdas i det skick det vid tillträdesdagen befinnes samt att köparen skall respektera den Södra Hallands kraftförening medgivna rätt att hava elektriska kraftledning framdragna över skiftet.

20:o.

Genom beslut den 21 maj 1874 medgav Kungl. Maj:t, efter riksdagens hörande, att från f. d. kvartermästarbostället vid Älvsborgs regemente $\frac{2}{3}$ mantal Germundared nr 1 i Toarps socken av Älvsborgs län finge till plats för en folkskola med planteringsland avsöndras ett område om 5 tunnland eller 28 kavdratrev, under villkor att den avsöndrade lägenheten bleve på Toarps församlings bekostnad avfattad å karta samt, därest sådant av vederbörande påyrkades, försedd med lämpligt stängsel, och att till boställets innehavare erlades en årlig avgäld i penningar, som skulle av länsstyrelsen bestämmas. Avgälden har sedermera av länsstyrelsen genom utslag den 12 december 1876 fastställts till 1 krona 22 öre. Ifrågavarande område motsvaras av ett område om 2.4682 hektar, som utmärkts å en av distriktslantmätaren Gunnar Öhrström år 1924 uppgjord karta, utdragen från en av Ivar E. Thomander år 1913 över kronoegendomen Germundared upprättad karta. Å området, som i jordregistret införts under beteckning Germundared 1², har Toarps församling den 8 december 1916 erhållit lagfart.

*Germundared
nr 1 i Älvs-
borgs län.*

I en till Kungl. Maj:t ställd, av vederbörande folkskoleinspektör med yttrande den 23 mars 1925 till länsstyrelsen överlämnad skrift hava Elis Aronsson och Herman Jansson på uppdrag av Toarps församlings kyrkostämman anhängit dels om förklaring, huruvida ifrågavarande område finge av församlingen försälas och köpeskillingen användas till bidrag vid inköp av annan skoltomt, dels ock, för den händelse hinder mötte för dylik försäljning, att församlingen måtte få inköpa området. Därvid har församlingen anfört i huvudsak följande.

Då de skollokaler, som funnes å tomtplatsen uppförda, numera vore otillräckliga för skoldistriktets behov, stode församlingen inför nödvändigheten att antingen verkställa tillbyggnad av den gamla lokalen eller företaga nybyggnad, i båda fallen med betydande kostnad. Den nuvarande skolbyggnaden vore belägen i en utkant av distriktet, en uppenbar olägenhet, som i händelse av nybyggnad borde avhjälpas. Sedan numera kyrka blivit uppförd i omedelbar närhet av Målsryds järnvägsstation, vilken vore belägen i centrum av skoldistriktet och den tätast bebyggda delen av detta, hade allmänt uttalats den önskan, att skollokalen måtte i sin helhet där förläggas. Ett för ändamålet lämpligt tomtområde därstädes stode också till församlingens förfogande. Vid nu angivna förhållanden kunde det icke vara lämpligt att genom en dyrbar tillbyggnad av den befintliga skollokalen för lång tid framåt binda sig vid den nuvarande platsen. Församlingen hade emellertid icke råd att å annan plats uppföra nybyggnad, med mindre den finge till annat ändamål disponera de nuvarande skolhusbyggnaderna jämte tillhörande markområde. Att till annan plats flytta och genom tillbyggnad utöka de nuvarande byggnaderna bleve alltför dyrt, och de nuvarande värdena komme att spolieras, utan att egentliga ändamålet därmed vunnes. Av den omständigheten, att området, som till huvudsaklig del utgjordes av sank och oländig sämre skogsmark, vore belägen vid en utkant av kronohemmanet och genom landsvägen mellan Svenljunga och Borås helt avskild från hemmanet, ävensom att för cirka tio år sedan hemmanets övriga vid samma sida om landsvägen belägna mark försålts, syntes med skäl kunna dragas den slutsatsen, att Kungl. Maj:t icke borde vara obenägen att avyttra jämväl denna mark.

Den 1 april 1925 överlämnade länsstyrelsen ärendet till domänstyrelsen, som infortrade yttranden från vederbörande skogsstatstjänstemän.

Jägmästaren anförde i huvudsak följande. Det ifrågavarande tomtområdet vore beläget icke fullt en kilometer söder om Målsryds samhälle och järnvägsstation samt öster om och omedelbart invid den från Borås till Svenljunga ledande allmänna vägen, på vars vänstra sida kronoparken Germundared i övrigt vore belägen, så att nämnda väg utgjorde kronoparkens östra gräns, om skolhustomten icke medräknades.

Av områdets areal, som uppginge till 2.4682 hektar, hade jägmästaren vid besiktning å stället funnit omkring 0.33 hektar utgöras av tomt och åker, 1.42 hektar av skogbeväxt betesmark, 0.22 hektar av mad, som fordom varit odlad, och återstoden 0.4982 hektar av högmosse. Vad beträffade tomt och åker syntes värdet å denna mark näppeligen böra sättas högre än betesmarken, enär det ju icke vore kronan utan den eventuella köparen, som försatt området i högre kultur. Om således samma värde borde

åsättas båda nämnda ägoslag, uppstode frågan, huruvida området skulle betraktas såsom vanlig skogsmark med gott läge och av god bonitet, i vilket fall värdet föresloges till 200 kronor per hektar, eller om ägan skulle betraktas såsom ren tomtmark, i vilket fall området komme att representera ett vida högre värde. Enligt vad jägmästaren nämligen vid besök på stället erfarit, reflekterade kommunen på att till skolhustomt inköpa ett helt nära järnvägsstationen beläget område till ett pris av 1 krona 25 öre per kvadratmeter eller ej mindre än 12,500 kronor per hektar. För den händelse detta pris skulle anses såsom normerande, borde väl den kronan tillhöriga skolhustomten näppeligen hava ett lägre värde än 5,000 kronor per hektar, och torde under dylik förutsättning ett värde av 4,000 kronor per hektar väl få anses lågt beräknat. Under antagande av detta värde komme tomt, åker och betesmark, tillsammans 1.75 hektar, att betinga ett försäljningsvärde av 7,000 kronor. Om den odlingsbara maden åsattes ett värde av 50 kronor per hektar och mossen icke åsattes något värde, erhöles ett sammanlagt markvärde av 7,110 kronor. Å området hade uppräknats skog till ett sammanlagt värde av 632 kronor, varför värdet av mark och skog uppginge till 7,742 kronor.

Överjägmästaren förklarade sig intet hava att erinra mot den av jägmästaren gjorda värderingen.

I skrivelse den 9 juli 1925 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del meddelat följande.

Jämlikt brev den 3 september 1915 hade av ifrågavarande kronoegendom försålts visst område samt egendomen i övrigt från den 14 mars 1917 avsatts till kronopark. Denna omfattade enligt fastställd skogshushållningsplan en areal av 199.⁴⁸ hektar, varav 145.⁵⁹ hektar produktiv skogsmark, 30.⁵⁹ hektar impediment samt 23.³⁰ hektar inägomark.

Från skoglig synpunkt funnes intet att erinra mot att ifrågavarande område mot skälig ersättning överlämnades till församlingen. Ersättningen borde bestämmas med hänsyn till att området innehades med nyttjanderätt för all framtid och med ledning av de utav vederbörande jägmästare lämnade uppgifter om i orten gällande priser å mark och skog.

Till följd av remiss har kammarkollegium, efter dess advokatfiskalsämbetes hörande, avgivit utlåtande i ärendet den 17 februari 1927.

Advokatfiskalsämbetet, som ansåg tvivel icke finnas om att med upplåtelsen den 21 maj 1874 av ifrågavarande område avsetts ej äganderätt utan nyttjanderätt för ett bestämt ändamål, tillstyrkte på anförda skäl överlåtelse av området för en till 5,000 kronor nedsatt köpeskilling.

Kammarkollegium hemställde för sin del, att enär området i fråga syntes fortfarande vara kronan tillhörigt, ärendet måtte överlämnas till domänstyrelsen för anställande av talan om upphävande av den för församlingen meddelade lagfarten å området och med uppdrag tillika för styrelsen att, sedan lagfartsfrågan blivit slutligen löst, till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan därom, på det att Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att, allt efter omständigheterna, meddela vad som ytterligare kunde vara att i ärendet iakttaga.

Från detta kollegii beslut var t. f. kammarrådet Skoglund skiljaktig och uttalade, på anförda skäl, bland annat, att åtgärd för lagfartens hä-

vande icke borde vidtagas, förr än församlingens nu förevarande ansökning om inköp av området blivit i vederbörlig ordning prövad.

Slutligen har domänstyrelsen inkommit med infordrat förnyat utlåtande av den 11 april 1929 och därvid överlämnat yttranden av vederbörande skogsstatstjänstemän och kyrkostämma ävensom protokoll över en av vederbörande domänuppskattningsmän den 25 maj 1928 hållen saluvärdering å området. Av dessa handlingar inhämtas följande.

Sedan församlingen å kyrkostämma den 28 oktober 1927 i enlighet med hemställan av skolrådet beslutat inköpa ifrågavarande område för ett pris av 50 kronor, tillstyrkte *skogsstatstjänstemännen* antagande av detta anbud under framhållande av att det visserligen vore uppenbart, att området hade ett vida högre värde i annan persons hand, men att det icke gärna kunde begäras högre köpeskillning av församlingen, som ägde rätt att för all framtid disponera området till skolhustomt mot den fastställda årliga avgälden av 1 krona 22 öre.

Uppskattningsmännen framhöll, att området vid tiden för upplåtelsen torde hava varit avsides beläget och bestått av delvis sur skogsmark. Under de senaste 15—20 åren hade en stor omvälvning beträffande ortens bebyggelse ägt rum, i det att flera fabriker uppstått i närheten av järnvägsstationen och tomtområden bildats på båda sidor om den allmänna landsväg, som löpte utmed västra gränsen av ägoområdet. Detta läge dock i gränsen av tomtområdet, och bebyggelsen syntes ej vilja utveckla sig i denna riktning. Vid en år 1914 verkställd uppskattningsförrättning å kronoegendomen hade tillämpats följande priser: för åker 200—400 kronor, för äng 100 kronor samt för skogs- och betesmark 30—100 kronor, allt per hektar. Då alla jordvärden sedan den tiden avsevärt ökats, syntes angivna värden ej alls kunna användas. Dessutom kunde man ej bortse från att vissa delar av området nu, genom de senare årens utveckling, vore tomtjord, även om priset per ytenhet måste sättas lågt. Vidare vore att märka, att skoltomten framskapats genom församlingens försorg och på dess bekostnad. Saluvärdet borde därför ligga mellan nuvärdet och värdet vid tiden för upplåtelsen och bestämdes sålunda:

0.33	hektar tomt och åker å kr. 1,000	kr.	330: —
1.42	» skogs- och betesmark å kr. 200	»	284: —
0.22	» mad å kr. 100	»	22: —
0.4982	» mosse å kr. 20	»	9: 96
			kr. 645: 96.
Växande skog enligt jägmästarens värdering			» 632: —
			Summa kr. 1,277: 96.

eller avjämnat till 1,300 kronor.

Med anledning av framställning från domänstyrelsen beslöt här efter *församlingen* för sin del å kyrkostämma den 9 mars 1929 att inköpa området för ett pris av 2,000 kronor.

Domänstyrelsen, som anslutit sig till den inom kammarkollegium yppade särskilda meningen i fråga om ärendets behandling, har tillstyrkt försäljning av området för det sålunda erbjudna priset av 2,000 kronor.

Av den lämnade utredningen torde framgå, att starka skäl tala för bifall till församlingens ansökning om tillstånd att med äganderätt förvärva ifrågavarande område. Vid sådant förhållande och då, i händelse av bifall till framställningen, anledning till anställande av talan mot församlingen om undanröjande av den meddelade lagfarten bortfaller samt det föreslagna priset, 2,000 kronor, synes skäligt, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att från kronoegendomen Germundared nr 1 i Toarps socken av Älvsborgs län må till Toarps församling försäljas förut omförmälda område, innehållande en areal av 2.4682 hektar mot en köpeskillning av 2,000 kronor, att vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i Älvsborgs län, som utfärdar köpebrev å området; med skyldighet för församlingen att ensam vidkännas kostnad för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

21:o.

Kronoegendomen 1 mantal Stillestorp nr 1 i Stora Lundby socken av Älvsborgs län är genom domänstyrelsens kontrakt den 31 mars 1923 utarrenderad från den 14 i samma månad till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 1,450 kronor.

*Stillestorp nr
1 i Älvsborgs
län.*

Under år 1927 hava kronojordstyckningssakkunniga besiktigat egendomen, och har under samma år å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en över egendomen år 1900 av vice kommissionslantmätaren Alfred Häggner upprättad, år 1928 av distriktslantmätaren Rolf Holmgren kompletterad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, belägen 3 kilometer från Stenkullens järnvägsstation vid västra stambanan och 4 kilometer från Gråbo station å Göteborgs—Västergötlands järnväg, är förlagd i sex skiften, hemskiftet, det vid Stora Lövsjön, 10 kilometer från huvudgården belägna utskiftet samt fyra små torvmosseskiften.

Egendomen innehåller en areal av 195.8010 hektar, därav 23.8910 hektar åker, 9.9930 hektar äng, 161.2850 hektar moss- och avrösningsjord samt 0.6320 hektar impediment.

Åkern, helt och hållet belägen inom hemskiftet, utgöres dels av ett samlat område vid detta skiftes södra del, dels ock av två norr om nämnda inägoinnehav belägna och därifrån genom hagmark skilda områden, förut brukade som särskilda torp men numera huvudgården tillagda.

Ängsmarken är obetydlig och består huvudsakligen av branta hacksläntor.

Den vida övervägande delen av hemskiftet liksom ock utskiftet utgöres av skogsmark.

Uppskattningsmännen hade förordat, att egendomen skulle försälgas med undantag av det vid Stora Lövsjön belägna utskiftet, som borde bibehållas i kronans ägo.

Egendomen skulle därvid uppdelas i fem lotter, dels förenämnda utskifte, dels huvudgården jämte egendomens torvmosseskiften, dels ock tre lägenheter, därav två avsedda till jordbruk, den västra och den östra lägenheten, samt ett mindre område, omfattande ett å hemskiftet beläget stenbrott. Huvudgården skulle försälgas å auktion samt jordbrukslägenheterna, av vilka endast den östra vore i någon mån bebyggd — med ett mindre ekonomihus — såsom egnahem. Lägenheten Stenbrottet borde mot en kontant köpeskilling av 2,000 kronor försälgas till Vättle härads vägstyrelse, som nyttjat lägenheten för stentäkt och förklarat sig önska förvärva densamma.

Uppskattningsmännen, vilka verkställt beräkning av den avgäld, som borde utgå i händelse av jordbrukslägenheternas upplåtande under åbo-rätt, hade avstyrkt dylik upplåtelse.

De *sakkunniga* hade likaledes förordat försäljning av egendomens in-ägojord, dock efter uppdelning allenast i två lotter, till vilka skulle läggas erforderlig skogsmark.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 24 augusti 1929 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anført.

Det av uppskattningsmännen framlagda dispositionsförslaget ansåg styrelsen sig icke kunna i allo biträda. Ifråga om försäljning av inägo-områdena, uppdelade i tre lotter, förelåg visserligen från styrelsens sida ingen erinran, men fann styrelsen däremot uppskattningsmännens förslag till disposition av egendomens skog och skogsmark mindre tillfredsställande. Styrelsen fann särskilt anmärkningsvärt, att så betydande skogsmarksareal ingick i den huvudgården omfattande försäljningslotten. Lotten hade nämligen bland annat tilldelats ett i hemskiftets nordvästra del beläget större skogsmarksområde, och då ifrågavarande område icke allenast med avseende å storlek utan även ifråga om produktiv skogsmarksareal överträffade egendomens vid Stora Lövsjön belägna utskifte, vilket av uppskattningsmännen föreslagits att bibehållas i statsverkets ägo, ansåg styrelsen det ur ekonomisk synpunkt vara fördelaktigare, om skogsmarksområdet icke försålde.

Däremot kunde enligt styrelsens mening utskiftet utan olägenhet avyttras, därvid detta lämpligen borde uppdelas å samtliga de tre jordbrukslotterna.

Ett dylikt förslag, som styrelsen för sin del ansåg sig kunna godkänna, förelåg för övrigt upprättat av vederbörande *jägmästare*. Gränserna för de av jägmästaren föreslagna skogslotterna å utskiftet hade av honom angivits å kartan.

Sedan det genom införskaffat yttrande från *överlantmätaren* i länet uttrönts, att hinder för avstyckning av försäljningslotterna med nu nämnd skogsmarkstilldelning icke förelåg ur jorddelningslagens synpunkt, hade domänstyrelsen genom vederbörande skogsstatstjänstemän införskaffat uppgift om arealerna å de föreslagna utskifteslotterna ävensom ifråga om dem låtit verkställa värdering av växande skog.

Egendomen skulle sålunda komma att uppstyckas i fem. å kartan med

litt. A—E betecknade lotter, av vilka lotterna A, B, C och E voro avsedda att försälas.

Försäljningslotternas arealer och beräknade saluvärden framginge av nedanstående tabell.

Namn och litt.	Areal i hektar						Saluvärde kronor	
	åker	äng	mosse	Avrösningsjord Cirka	Impe- diment	Summa Cirka	Total- belopp	Därav för skog och skogs- mark
A. Huvudgården	16.54	8.351	2.464	28.86	8.80	65.015	35,400	12,170
B. Västra lägenheten	3.449	1.428	—	14.81	11.66	31.347	9,950	7,300
C. Östra »	3.902	0.214	—	18.12	7.91	30.146	8,875	6,450
E. Stenbrottet	—	—	—	1.57	—	1.57	2,000	350

För egen del ansåge *domänstyrelsen*, att lotterna, mot vilkas saluvärden styrelsen icke hade något att erinra, borde enligt styrelsens åsikt upplåtas med full äganderätt. Huvudgården borde därvid mot angivet saluvärde hembjudas egendomens nuvarande arrendator, avlidne Alired Helgessons bodelägare, å vilka efter Helgessons död arrendet överlåtits från den 10 november 1922. Helgesson, vilken såsom arrendator efterträtt sin fader, hade från den 18 januari 1907 innehaft egendomen å arrende, vadan dödsboet, då detsamma, enligt vad som framginge av uppskattningsinstrumentet, väl hävdadt egendomen, vore berättigat till friköp. Västra och östra lägenheterna borde mot köpeskillingar, icke understigande respektive saluvärden, försälas såsom egnahemslägenheter och utbjudas under hand. Lägenheten Stenbrottet borde mot erbjuden köpeskillning av 2,000 kronor att erläggas till länsstyrelsen i länet upplåtas till Vättle härads vägstyrelse. Samtliga lotter borde försälas med tillträdesrätt den 14 mars 1931, till vilken tidpunkt styrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård.

Vid försäljningarna borde emellertid iakttagas, att köpare av lotten litt. C förbehölles rätt att taga väg över lotten litt. E samt att köpare av huvudgården tillerkändes rätt att bibehålla och för underhåll äga tillträde till en för egendomens räkning anlagd vattencistern med ledningar, eventuellt berörande, förutom huvudgården, lotten litt. E. Förbehåll borde jämväl göras för innehavare av elektriska högspänningsledningar att hava dessa kvarstående å egendomen.

På given anledning har därefter *domänstyrelsen* med skrivelse den 15 november 1929 överlämnat från *domänintendenten* i länet infordrat yttrande.

Domänintendenten ansåg, att ehuru förbehåll om rätt för kronan att återköpa de båda egnahemslägenheterna vore onödigt och skadligt, dylikt förbehåll likväl borde göras, enär lägenheterna vore obebyggda. Vid försäljning med återköpsrätt borde jordvärdet å lägenheterna sänkas med 15 procent.

Domänstyrelsen fann särskilt villkor om egnahemslägenheternas användning eller förbehåll om återköpsrätt icke påkallade. Några vägande

skäl hade härutinnan ej förebragts av domänintendenten. I likhet med denne ansåg emellertid styrelsen, att vid försäljning av huvudgården och lotten litt. B kronan borde förbehållas rätt till väg över dessa lotter ävensom att liknande förbehåll borde göras till förmån för köpare av lotterna litt. B och C vid huvudgårdens försäljning.

*Departements-
chefen.*

Domänstyrelsens nu framlagda förslag till egendomens disposition synes mig böra godkännas. Några särskilda villkor om de båda egnahems-lotternas användning eller förbehåll om återköpsrätt torde, såsom domänstyrelsen framhållit, icke vara erforderliga. Till frågan om dispositionen av det i kronans ägo kvarvarande, i hemskiftets nordvästra del belägna skogsmarksområdet, å kartan betecknat med litt. D, torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen med-
giva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Stillestorp nr 1 i Stora Lundby socken av Älvsborgs län uppdelats i fem å den i ärendet företedda kartan med litt. A—E betecknade lotter, av dessa lotter må till åsatta salu-värden och med tillträdesrätt för respektive köpare den 14 mars 1931 försäljas

dels litt. A eller huvudgården till nuvarande ar-rendatorn av kronoegendomen, förutnämnde Alfred Helgessons dödsbo, jämlikt stadgandena i 9 § 1 stycket i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och med förbehåll för kronan ävensom köpare av lotterna litt. B och C om rätt att taga väg över lotten litt. A,

dels litt. B eller västra lägenheten och litt. C eller östra lägenheten till egnahem jämlikt stadgandena i 13 § i nyssnämnda förordning och med förbehåll, i fråga om lotten litt. B, om rätt för kronan att taga väg över lotten, samt

dels lägenheten Stenbrottet till Vättle härads vägstyrelse mot en kontant köpeskilling av 2,000 kronor att erläggas till länsstyrelsen i länet och under villkor i övrigt, att köparen vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader, att rätt medgives för köpare av lotten litt. C att taga väg över lotten och att rätt likaledes till-erkännes köpare av huvudgården att, i den mån en för egendomens räkning anlagd vattencistern med tillhörande ledning kommer att ligga inom lotten litt.

E, hava ifrågavarande anläggningar kvar ävensom äga tillträde till desamma för underhåll och reparation;

börande dessutom vid försäljning av samtliga lotter å egendomen, över vilka högspänningsledningar med styrelsens medgivande framförts av Ödslanda kvarn och kraftstation, innehavaren av nämnda ledningar förbehållas rätt att under koncessionstiden hava ledningarna å lotterna kvarstående.

22:o.

Det från och med den 14 mars 1923 till statsverket indragna landsfiskalsbostället $\frac{3}{4}$ mantal krono Baltack nr 10 Backgården i Baltacks socken av Skaraborgs län har i avvaktan på förslag till egendomens framtida disposition och utredning rörande egendomens ägovälde utarrenderats från nämnda dag under ett till två år i sänder till den 14 mars 1930, därvid betingats ett årligt arrende av 950 kronor för de tre första åren och 1,000 kronor för de övriga åren.

*Baltack nr 10
Backgården i
Skaraborgs
län.*

Under åren 1924 och 1925 hava å egendomen hållits uppskattningsförrättningar, varjämte egendomen år 1926 besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga. Av instrument över uppskattningsförrättningarna, de sakkunnigas utlåtande ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Seth Lindström år 1923 upprättad karta över egendomen med beskrivning, handlingar rörande verkställd laga delning åren 1926—1927 av ägolotten nr 8 till 1 mantal Baltack Backgården jämte karta samt en karta över rågångarna kring vissa områden av egendomen, upprättad av Lindström år 1927, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från staden Tidaholm, har enligt beskrivningen en areal, oberäknat vägar, av 68.692 hektar, därav 31.146 hektar tomt, åker och dylikt, 6.182 hektar äng, 31.158 hektar avrösningsjord och 0.206 hektar impediment.

Egendomen har ägorna fördelad i 6 skiften, nämligen hemskiftet, det omkring 1.5 kilometer från byggnaderna därå belägna mosskiftet, Backeboskiftet på ett avstånd från huvudgården av 3.3 kilometer, Ekmanslyekan på ett avstånd från huvudgården av 1.2 kilometer, skiftet å Baltacks hed på ett avstånd från huvudgården av 1.1 kilometer samt skogsskiftet å Baltacksmon, varmed mosskiftet är sammanhängande. Ekmanslyekan består av två genom landsvägen Baltack-Köttorp skilda delar, den norra och den södra. Av skiftena äro det sistnämnda samt mosskiftet, Backeboskiftet och skogsskiftet obebyggda. Å skiftet på Baltacks hed finnas arbetaren R. Klang tillhöriga byggnader. Backeboskiftet, Ekmanslyekan, skiftet å Baltacks hed och skogsskiftet utgöra den ägolott nr 8, vars delning ovan omförmäls och som å kartan därtill betecknats med litt. Ea.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande delar av egendomen måtte försäljas.

1. *Backeboskiftet*, motsvarande å 1927 års karta ägofigurerna nr 1—30, med en areal enligt ägobeskrivningen av år 1923 av 3.342 hektar åker och 0.411 hektar äng samt enligt delningsbeskrivningen år 1927 2.615 hektar åker, 1.138 hektar äng och 0.017 hektar impediment; saluvärde 1,500 kronor.

Ägaren av $\frac{1}{4}$ mantal Baltack Bergagården 5⁷, Axel Karlson, vilken sedan några år arrenderat skiftet, som ligger i närheten av nämnda gård, har anmält sig såsom köpare av skiftet såsom för gården lämplig betesmark. Uppskattningsmännen hava förordat skiftets försäljning till Karlson, då hans eget jordbruk ej vore så stort och skiftet ej lämpade sig till bildande av eget hem.

2. *Ekmanslyckan*, vartill väg genom särskild förrättning utlagts:

a) *området norr om landsvägen*, motsvarande å 1927 års karta ägofigurerna nr 78—96, med en areal av 1.792 hektar åker, 0.131 hektar äng, 2.959 hektar avrösningsjord och 0.01 hektar impediment; saluvärde 3,750 kronor, därav 1,845 kronor för växande skog.

Såsom köpare här till har anmält sig soldaten Aug. Möller, vilken är ägare till en öster om skiftesdelen belägen lägenhet, förra soldatbostället till 1 mantal Baltack nr 5 Bergagården och $\frac{1}{2}$ mantal Baltack nr 6 Hagården, vilken lägenhet uppgives omfatta 2.5—3 hektar (5—6 tunnland) åker och 1 hektar (2 tunnland) skogsmark. Uppskattningsmännen hava tillstyrkt skiftets försäljning till Möller, vars lägenhet vore på tre sidor omsluten av skiftesdelen, som därför synnerligen väl passade att förenas med lägenheten.

b) *området söder om landsvägen*, motsvarande å 1927 års karta ägofigurerna nr 97—106, med en areal av 1.697 hektar åker, 1.018 hektar avrösningsjord och 0.005 hektar impediment; saluvärde 1,425 kronor, därav 130 kronor för växande skog.

Skräddaren Frans Johansson har anmält sig såsom köpare av skiftesdelen, som är belägen emellan hans fastighet Baltack Lillegård 3⁵, omfattande omkring 10 tunnland åker och 10 tunnland skog, och landsvägen samt därför lämpade sig att med nämnda fastighet förenas. Jämväl denna försäljning har tillstyrkts av uppskattningsmännen.

3. *Skiftet å Baltacks hed*, motsvarande å sagda karta ägofigurerna nr 107 samt 109—128 med en areal av 0.908 hektar åker, 1.851 hektar skogsmark och 0.009 hektar impediment; saluvärde 1,000 kronor, därav 180 kronor för växande skog.

Som förenämnde Klang å skiftet odlat omkring 1 hektar åker och uppfört goda byggnader hava uppskattningsmännen tillstyrkt av Klang framställd begäran att lägenheten måtte hembjudas honom till inlösen.

Egendomen i övrigt, omfattande hemskiftet, mosskiftet och skogsskiftet, har av uppskattningsmännen ansetts böra ånyo utarrenderas.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* ävensom *kronojordstyckningssakkunniga* hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överlantmätaren i länet har anfört följande: Då Backeboskiftet vore avsett att förenas med $\frac{1}{4}$ mantal Baltack Bergagården 5⁷, vore ur jorddelningssynpunkt intet att erinra mot avstyckning av skiftet för sammanläggning med sagda fastighet. Beträffande norra området av Ekmanslyckan föreläge hinder ur berörda synpunkt för dess sammanläggning med det Möller tillhöriga soldatbostället, enär detta ej blivit i behörig ordning avsöndrat och följaktligen icke upptagits i jordregistret, varemot sådant hinder icke mötte att avstycka området för sammanläggning med de Möller jämväl tillhöriga

fastigheterna Baltack Storegården 4⁵ och Baltack Bergagården 5²⁵—5²⁸, liksom hinder ej heller föreläge mot avstyckning av södra området av Ekmanslyckan för sammanläggning med Baltack Lillegården 3⁵. Skiftet å Baltacks hed innehölle visserligen icke ägoslag av den omfattning, att den blivande fastigheten kunde sägas bliva tjänlig till jordbruk, men då den komme att vara en efter förhållandena inom länet tjänlig egnahemslägenhet, torde några hinder ur jorddelningssynpunkt icke förefinnas för dess avskiljande till särskild fastighet.

Med utlåtande den 22 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen hade för sin del ej annat att erinra mot förslaget än att saluvärdet för Backeboskiftet borde bestämmas till 1,500 kronor, utan hänsyn till att åkerjorden å skiftet enligt 1927 års beskrivning utgjorde allenast 2.615 hektar.

Sedermera har domänstyrelsen överlämnat av vederbörande domänintendent i skrivelse den 2 november 1929 sammanfattat förslag till villkor för upplåtelse av ifrågavarande skiften under åborätt.

Till följd av remiss har därefter domänstyrelsen inkommit med förnyat utlåtande i ärendet av den 30 november 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av *domänintendenten* jämte den ene av vederbörande *uppskattningsmän*.

I sistnämnda yttrande har meddelats, att uppskattningsmännens tidigare framlagda förslag vidhölls, allenast med den jämkningen, att saluvärderna borde, därest köpeskillingarna skulle erläggas enligt 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., sänkas för Backeboskiftet till 1,320 kronor, för norra delen av Ekmanslyckan till 3,300 kronor och för södra delen av Ekmanslyckan till 1,254 kronor. Förbehåll om återköpsrätt ansåges ej böra göras i fråga om någon av de till försäljning ifrågasatta lotterna, men borde, därest dylikt förbehåll ändock gjordes, respektive saluvärderna sänkas med 20 procent. Därjämte har meddelats, att Axel Karlson tillhöriga fastigheten Baltack Bergagården 5⁷ omfattade 12.335 hektar åker och 6.81 hektar annan mark.

Domänstyrelsen har i likhet med uppskattningsmännen ansett anledning icke föreligga att föreskriva förbehåll om återköpsrätt. Skiftet å Baltacks hed borde såsom bostadslägenhet hembjudas Klang, under det att övriga tre områden borde, på sätt överlantmätaren angivit, efter avstyckning sammanläggas med vissa angränsande fastigheter. Liksom uppskattningsmännen ansåge styrelsen, att de jordbrukslägenheter, som komme att bildas genom denna sammanläggning, ej bleve större än att de kunde brukas utan nämnvärt anlitande av lejd arbetskraft. Styrelsen förordade därför, att nu ifrågavarande tre områden hembjödtes: Backeboskiftet till Axel Karlson, Ekmanslyckan, norra lotten, till August Möller samt Ekmanslyckan, södra lotten, till Frans Johansson, allt enligt 11 § i förenämnda förordning den 6 juni 1929 (nr 176).

Den av uppskattningsmännen föreslagna nedsättningen av saluvärdena för Backeboskiftet och de två lotterna av Ekmanslyckan ansåge styrelsen däremot icke böra ifrågakomma. Styrelsen hade nämligen beräknat de åsatta saluvärdena under förutsättning att köpeskillingarna skulle erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel under vart och ett av nästföljande fem år med ränta efter 5 procent om året å oguldet belopp tills full betalning skedde.

I skrivelse den 7 februari 1930 har slutligen domänstyrelsen anmält, att styrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1931.

Under hand har inhämtats, att de av Aug. Möller för närvarande ägda fastigheterna omfatta tillhopa 3 hektar åker och 1 hektar annan mark.

*Departements-
chefen.*

Mot försäljning från egendomen av ifrågavarande fyra lotter har jag intet att erinra, liksom ej heller mot de av domänstyrelsen beräknade saluvärdena, och torde försäljningarna böra ske utan förbehåll om återköpsrätt.

Den Axel Karlson tillhöriga fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Baltack Bergagården 5⁷ synes vara av sådan storlek, att hembuds rätt icke kan utan riksdagens medverkan tillerkännas honom till Backeboskiftet. Ärendet torde därför i sin helhet böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Baltack nr 10 Backgården i Baltacks socken av Skaraborgs län må med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931 försäljas dels Backeboskiftet, med en areal enligt 1927 års delningsbeskrivning av tillhopa 3.770 hektar och med ett saluvärde av 1,500 kronor, till Axel Karlson för sammanläggning med honom tillhöriga $\frac{1}{4}$ mantal Baltack Bergagården 5⁷, varvid i tillämpliga delar skola iakttagas de i ovannämnda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) meddelade bestämmelser för försäljning jämlikt dess 11 §,

dels, jämlikt samma förordning, skiftet å Baltacks hed såsom bostadslägenhet med en areal av 2.768 hektar och ett saluvärde av 1,000 kronor, norra lotten av Ekmanslyckan med en areal av 4.892 hektar och ett saluvärde av 3,750 kronor samt södra delen av Ekmanslyckan med en areal av 2.720 hektar och ett saluvärde av 1,425 kronor, med hembuds rätt enligt 10 § i förordningen för R. Klang till skiftet å Baltacks hed samt enligt 11 § för Aug. Möller till norra lotten av Ekmanslyckan för sammanläggning med honom tillhöriga fastigheterna Baltack Storegården 4⁵ och Baltack Bergagården

den 5²⁵—5²⁸ och för Frans Johansson till södra lotten av Ekmanslyckan för sammanläggning med honom tillhöriga fastigheten Baltack Lillegården 3⁵.

23:o.

Kronoegendomen 1 mantal Orrevalla nr 1 i Lavads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 2,300 kronor.

*Orrevalla nr 1
i Skaraborgs
län.*

Under år 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga, och har densamma under år 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning.

Med utlåtande den 11 mars 1929 har domänstyrelsen underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om dispositionen av egendomen.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren O. Söderpalm år 1927 upprättad karta över egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 22 kilometer från Lidköpings stad och 3 kilometer från Tädene järnvägsstation, har en areal av 231.555 hektar, varav 133.474 hektar tomt och åker, 8.053 hektar äng, 84.535 hektar avrösningsjord och 5.493 hektar impediment.

Akerjorden består till huvuddelen av lera och lermylla å lerbotten och till en del av sandmylla på grusbotten, allt i behov av avdikning och av medelgod beskaffenhet. Den genom egendomen gående ån är i behov av reglering, då den vid starkare nederbörd översvämmar och skadar åkerjorden.

Egendomen har ej andel i samfällighet.

Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 7 oktober 1921 har vattenfallsstyrelsen berättigats att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen under 40 år.

Å egendomen finnas torpen Myggebo, Rödjorna och Slätten, bebyggda med i huvudsak kronans hus, samt lägenheten Kvarnbotten, bebyggd med hus, tillhöriga huvudgårdens arrendator, S. M. Nilssons stärbhusdelägare.

Under år 1927 hava innehavarna av berörda torp och lägenhet anhållit att få förvärva sina innehav, varvid A. N. Magnusson, som för närvarande brukar torpet Rödjorna och lägenheten Kvarnbotten, anmält sig som spekulant å båda lägenheterna. Vidare har M. L. Magnusson, byggnadssnickare och son till förenämnde Magnusson, anhållit att få köpa torpet Rödjorna.

Kronojordstyckningssakkunniga hava i anledning av de inkomna ansökningarna och då behov av nybyggnad i en nära framtid skulle uppkomma, föreslagit, att egendomen måtte uppdelas för försäljning i följande lotter, nämligen huvudgården om cirka 75 hektar åker, torpet Slätten om cirka 12.5 hektar åker, torpet Myggebo om cirka 15 hektar åker, torpet Kvarnbotten om cirka 10 hektar åker, torpet Rödjorna om cirka 1 hektar åker, ett obebyggt jordbruk om cirka 15 hektar åker (i egendomens norra del) samt ett obebyggt jordbruk om cirka 1 hektar åker, att upplåtas till förstärkning av en intilliggande bebyggd mindre lägenhet.

Lämpliga områden husbehovsskog borde tilldelas de självständiga brukningslotterna, och kunde eventuellt återstående delar av skogsmarken lämpligen sammanläggas med angränsande kronoskog.

Uppskattningsmännen hava anfört följande. Då ovan berörda fyra bebyggda torplägenheter lämpade sig att fränskiljas egendomen och hade äldre hus, som till största delen behövde ombyggas, förordades deras försäljning. Huvudgården hade äldre och hårt slitna hus, varav loge, lador och källare omedelbart behövde ombyggas; om torpen försålles, erfordrades vidare uppförande av bostäder för två gifta arbetare. Kostnaderna för dessa nybyggnader beräknades till cirka 15,000 kronor, om virke härtill erhöles å rot från egendomens skog. Av övriga hus vore ladugården svag och komme att inom 20 år tarva ombyggnad. På grund härav ansåge uppskattningsmännen lämpligast att jämväl huvudgården försålles. Då arealen vore i största laget, borde en obebyggd lott utläggas, till vilken köpare ansåges kunna erhållas.

Då huvudgårdens arrendator ägde en del hus å de till försäljning föreslagna lotterna, hava uppskattningsmännen ansett, att dessa hus borde av kronan före lotternas försäljning inlösas. Uppskattningsmännen hava värderat samtliga dessa hus — med undantag av vissa å förra torpet Holmen, figurnummer å kartan 62 och 64, belägna, vilka hus såsom odugliga borde av arrendator bortföras — nämligen å torpet Rödjorna vedbod och hemlighus, å torplägenheten Kvarnbotten manhus, ladugård, vedbod och hemlighus, å torpet Myggebo ved- och vagnbod samt å torpet Slätten ved- och vagnbod samt tillbygge till ladugård till sammanlagt 1,030 kronor.

Arrendatorn har erbjudit sig att till kronan överlämna byggnaderna i befintligt skick för nämnda belopp med skyldighet tillika att bortföra husen å förra torpet Holmen.

De till försäljning föreslagna områdena hava å kartan betecknats med litt. A—F. Uppskattningsmännen hava åsatt områdena, vilka beskrivits i vissa av extra lantmätaren Lars Kökeritz i augusti 1928 uppgjorda arealuppgifter till styckningsförslaget i fråga, följande värden, varvid de årliga åborättsavgälderna beräknats i smör och spannmål, $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn.

Litt. A. Huvudgården. Ägofigurer nr 18—29, 83 a—94, av 95 a, 95 b—103, av 104, 109 b—189, av 256, av 257, 258—277, av 278, av 368, 369, av 370, 371—375, av 376, av 377, 378—436, av 442, 443—454, 458—478, av 500, 501—526, 531 och 533. Areal 117.336 hektar, varav 84.84 hektar tomt och åker, 5.757 hektar äng, 25.962 hektar avrösningsjord och 0.777 hektar impediment. Saluvärde 76,750 kronor, varav för avrösningsjord med växande skog 16,250 kronor. Arrendevärde 2,500 konor.

Litt. B. Rödjorna. Ägofigurer nr av 334, 335, av 336, 337—352, och av 377. Areal 4.145 hektar, varav 2.395 hektar tomt och åker, 0.008 hektar äng, 1.667 hektar avrösningsjord och 0.075 hektar impediment. Saluvärdet 4,725 kronor, varav för avrösningsjord med växande skog 1,000 kronor och för huvudgårdens arrendator tillhöriga byggnader 50 kronor. Arrendevärde 225 kronor. Åborättsavgäld 36 kilogram smör och 9 hektoliter spannmål. Samtliga byggnaders värde 1,850 kronor. Hembuds rätt har tillstyrkts för M. L. Magnusson.

Litt. C. Kvarnbotten. Ägofigurer nr av 278, 279—333, av 334, av 336, 353—367, av 368, av 370, av 376 och av 377. Areal 17.048 hektar, varav 11.011 hektar tomt och åker, 0.117 hektar äng, 5.705 hektar avrösningsjord och 0.215

hektar impediment. Saluvärde 14,835 kronor, varav 3,800 kronor för avrösningsjord med växande skog och 800 kronor för huvudgårdens arrendator tillhöriga byggnader. Arrendevärde 525 kronor. Åborättsavgäld 83 kilogram smör och 21 hektoliter spannmål. Innehavare A. N. Magnusson, som jämte sin fader brukat lägenheten i 17 år.

Litt. D. Myggebo. Ägofigurer nr 190—255, av 256, av 257 och av 278. Areal 22.727 hektar, varav 15.106 hektar tomt och åker, 0.128 hektar äng, 7.075 hektar avrösningsjord och 0.418 hektar impediment. Saluvärde 16,925 kronor, varav 2,600 kronor för avrösningsjord med växande skog och 30 kronor för huvudgårdens arrendator tillhöriga byggnader. Arrendevärde 660 kronor. Åborättsavgäld 106 kilogram smör och 26 hektoliter spannmål. Samtliga byggnaders värde 1,530 kronor. Innehavare A. V. Andersson, som brukat torpet i 11 år.

Litt. E. Slätten. Ägofigurer nr 58—64, av 65, 70—82, av 95 a, 437—441, av 442, 479—499 och av 500. Areal 15.623 hektar, varav 7.888 hektar tomt och åker, 1.744 hektar äng, 5.493 hektar avrösningsjord och 0.498 hektar impediment. Saluvärde 11,230 kronor, varav 2,200 kronor för avrösningsjord med växande skog och 150 kronor för huvudgårdens arrendator tillhöriga byggnader med undantag av husen vid f. d. torpet Holmen. Arrendevärde 450 kronor. Åborättsavgäld 72 kilogram smör och 18 hektoliter spannmål. Samtliga byggnaders värde 2,000 kronor. Innehavare Gustaf Andersson, som brukat torpet i 14 år.

Litt. F. Obebyggd. Ägofigurer nr 1—17, 30—56, av 65, 66—69, av 104, 105—109 a och av 377. Areal 18.963 hektar, varav 12.234 hektar tomt och åker, 0.299 hektar äng, 6.263 hektar avrösningsjord och 0.169 hektar impediment. Saluvärde 17,975 kronor, varav för avrösningsjord med växande skog 9,200 kronor. Arrendevärde 400 kronor. Åborättsavgäld 64 kilogram smör och 16 hektoliter spannmål.

Återstående delen av egendomen, å kartan utmärkt med litt. G och innehållande 32.37 hektar, borde bibehållas i kronans ägo och förvaltas tillsammans med skogen till närliggande kronoegendomen Gillstad nr 4 Borregården.

Egendomen i dess helhet har arrendevärderats till 4,400 kronor.

Vid uppskattningstillfället har Sven Nilsson, som nu för ovannämnda stärbhusdelägaras räkning handhade egendomens skötsel, anmält sig som spekulant å huvudgården. Då Nilssons fader, som övertagit arrendet av egendomen år 1864, och efter honom hans stärbhusdelägare väl och pietetsfullt vårdat egendomen till hus och jord, hava uppskattningsmännen förordat hembuds rätt för Nilsson vid huvudgårdens försäljning.

För upplåtelse av lotterna litt. B—F såsom åbolägenheter med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år. Åbon å en var lott borde tillika åga rätt till utsyning av virke å området till reparationer, vedbrand och stängsel, vid torpet Rödjorna 5 kubikmeter och vid övriga lägenheter 6 kubikmeter, allt fast mått.

Överlantmätaren i länet har meddelat, att ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskrev såsom villkor för att avstyckning må ske, intet syntes vara att erinra mot det uppgjorda styckningsförslaget. Avstyckningen borde lämpligast genomföras sålunda, att lotterna litt. B—G avstyckades, varefter lotten litt. A komme att utgöra stamfastigheten.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot den verkställda värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har uttalat, att mot uppskattningsmännens hemställan om försäljning av styckningslotterna litt. A—F ej finnes något att erinra från skogsväsendets synpunkt. Vad åter anginge förslaget att i kronans ägo bibehålla och som kronopark förvalta två skogslotter, litt. G å kartan, ansåge *överjägmästaren* det kunna ifrågasättas, om det ej vore för kronan fördelaktigast att försälja även dessa lotter, då de vore av allt för ringa ytvidd — respektive 24,37 hektar och 8 hektar — för att med fördel kunna förvaltas såsom kronopark. Skötseln och bevakningen av dylika mindre skogar medförde för domänverket besvär och kostnader i en grad, som icke stode i rimligt förhållande till den avkastning, som de lämnade. *Överjägmästaren* hölle sålunda före, att även nämnda skogslotter borde försäljas, därest antagligt anbud kunde erhållas.

Beträffande saluvärdena å försäljningslotterna har *överjägmästaren* framhållit, att de vid värderingen använda å-priserna för flera virkes-sortiment vore för låga, i anledning varav han låtit verkställa ny värdering av skogen. *Överjägmästaren* har hemställt, att följande värden å skogsmark med skog å de olika lotterna måtte läggas till grund för saluvärderingen, nämligen för litt. A 18,400 kronor, litt. B 1,100 kronor, litt. C 4,175 kronor, litt. D 2,900 kronor, litt. E 2,500 kronor och litt. F 9,650 kronor.

Domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag till egendomens disposition och sålunda förordat, att skogsskiftena litt. G bibehölles i kronans ägo såsom kronopark. Mot *överjägmästarens* förslag till värden å avrösningsjord och skog hade styrelsen icke något att erinra, och borde lotternas saluvärden upptagas till de högre belopp, som föranleddes av denna höjning, eller för litt. A till 78,900 kronor, litt. B 4,825 kronor, litt. C 15,210 kronor, litt. D 17,225 kronor, litt. E 11,530 kronor och litt. F 18,425 kronor. Vad anginge de huvudgårdens arrendator tillhöriga husen å torplägenheterna ansåge styrelsen, att dessa borde av kronan inlösas endast under förutsättning att försäljning av lotterna komme till stånd. Då emellertid husen överlämnades i befintligt skick, borde bland försäljningsvillkoren stadgas, att lotternas köpare icke ägde rätt till ersättning efter syn för de eventuella brister, som kunde finnas å husen.

Sedermåra har domänstyrelsen, till följd av remiss, inkommit med förnyat utlåtande i ärendet av den 6 december 1929 samt därvid tillika överlämnat yttrande av vederbörande uppskattningsmän.

I berörda yttrande hava *uppskattningsmännen* föreslagit, att den av dem beräknade köpeskillingen för lotten litt. A, 76,750 kronor, måtte med hänsyn därtill, att den borde erläggas jämlikt stadgandena i 21 § och 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. sänkas med 12 procent till 67,540 kronor. Förbehåll om återköpsrätt borde icke ifrågakomma beträffande lotterna litt. A—E, och avstyrktes av uppskattningsmännen även i fråga om lotten litt. F, där förbehåll dock kunde ifrågasättas. Uppskattningsmännen ansåge, att sistnämnda lott icke skulle kunna försäljas med dylikt förbehåll.

Skulle förbehåll om återköpsrätt i något fall tillämpas, borde saluvärdet sänkas med 20 procent.

Domänstyrelsen, som ombesörjt egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1931, anför i sitt förnyade utlåtande bland annat.

Då styrelsen ansett saluvärdet å lotten litt. A vid köpeskillingens erläggande genom avbetalningar under sex år utan räntegottgörelse utgöra 78,900 kronor, samt anledning i detta sammanhang icke förelåge, att sänka saluvärdet i vad avsåge skogsmarken med därå växande skog och att i fråga om lotten i övrigt gå under det belopp, som med hänsyn till det tidigare föreslagna sättet för köpeskillingens erläggande motsvarade köpeskillingens nuvärde, ansåge styrelsen saluvärdet för lotten skäligen böra upptagas till 72,200 kronor. Lotten borde enligt 9 § första stycket i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) hembjudas *Sven Nilsson*.

I fråga om lotten litt. B syntes hembudsrätt för *M. L. Magnusson* böra utverkas hos riksdagen.

Innehavarna av de bebyggda lotterna litt. C—E syntes vara berättigade till hembud jämlikt 9 § andra stycket i ovannämnda förordning.

I likhet med uppskattningsmännen ansåge styrelsen förbehåll av återköpsrätt icke böra föreskrivas i fråga om någon av de till upplåtelse förordade lotterna.

För egen del finner jag ej anledning till erinran mot domänstyrelsens nu framlagda förslag. Med hänsyn till upplysta förhållanden synes hembudsrätt till inköp av huvudgården böra medgivas *Sven Nilsson*.

Till frågan om dispositionen av den i kronans hand kvarvarande delen av kronoegendomen eller lotten litt. G torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Orrevalla nr 1 i Lavads socken av Skaraborgs län blivit i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan angivits genom avstyckning uppdelad i lotterna litt. A—G,

dels lotten litt. A, huvudgården, må med ett saluvärde av 72,200 kronor försäljas jämlikt 15 § samt 21 § och 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och därvid enligt 9 § första stycket i förordningen hembjudas *Sven Nilsson* till inköp.

dels, sedan huvudgårdens arrendator, *S. M. Nilssons* stärbhusdelägare, medelst skriftlig handling förbundit sig att, i den mån försäljning av lotterna litt. B, C, D och E kommer till stånd, till kronan såsom dess egendom överlämna stärbhusdelägarerna tillhöriga hus vid lotterna mot ett ersättningsbelopp av tillhopa 1,030 kronor, lotten litt. B med därå befintliga byggnader må med ett saluvärde av 4,825 kronor såsom egnahems-

*Departements-
chefen.*

lägenhet försäljas enligt sagda förordning och hembjudas M. L. Magnusson till inköp samt lotterna litt. C—E med därå befintliga byggnader — dock med undantag av ovan omförmälda hus å ägofigurerna nr 62 och 64 å kartan vid lotten litt. E — må var för sig med åsatta saluvärden, respektive 15,210 kronor, 17,225 kronor och 11,530 kronor, såsom egnahemslägenheter försäljas enligt nyssberörda förordning med hembuds rätt jämlikt 9 § andra stycket i förordningen för A. N. Magnusson till lotten litt. C, för A. V. Andersson till lotten litt. D och för Gustaf Andersson till lotten litt. E, dels ock lotten litt. F må med åsatt saluvärde av 18,425 kronor försäljas enligt förut berörda förordning och såsom jordbrukslägenhet utbjudas till salu enligt 13 § i förordningen;

med iakttagande, att lotterna må av köpare tillträdas den 14 mars 1931 och att lotterna överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i det vid tillträdet utlöpande arrendekontraktet om egendomen skola av arrendatorn avlämnas, dock utan rätt för köpare av någon av lotterna litt. B, C, D och E till ersättning för de eventuella brister, som kunna finnas å de till inlösen från huvudgårdens arrendator avsedda husen å lotten;

skolande tillika envar köpare respektera den vattenfallsstyrelsen medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

24:o.

*Katrineberg
nr 3 med
Kräftängarna
nr 4 i Skaraborgs län.*

Kronoegendomen 2 mantal Katrineberg eller Brotorp nr 1 och 2 jämte Kräftängarna nr 4 och Rambortorp nr 3, en tomt, i Låstads socken av Skaraborgs län har utarrenderats till den 14 mars 1930 mot årligt arrende av 5,000 kronor.

År 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga, och har år 1928 uppskattningsförrättning å egendomen hållits i vederbörlig ordning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. F. Lindeman år 1927 upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 22 kilometer från Mariestad och 13 kilometer från Värings och Jula järnvägsstationer, består av fyra skiften: huvudgårdskomplexet med en mindre areal skogsmark, skiftet Kräftängarna nr 4, även benämnt Åsbotorp, invid Eks sockens gräns samt två skogsskiften

å Klyftamon, belägna över 1 mil från huvudgårdskomplexet. Av skogskiftena är det s. k. Västra Klyftamoskiftet beläget invid kronoparken Östra Kinneskogen. Enligt förberörda ägobeskrivning har egendomen en areal av 408.95 hektar, därav 333.638 hektar tomt och åker, 15.437 hektar äng, 6.088 hektar betesmark, 46.944 hektar skogsmark och 6.843 hektar impediment.

Åkerjorden består av mager, styv och svårbrukad lera å lerbotten, av sämre beskaffenhet, och till en mindre del av madjord å lerbotten, av god beskaffenhet. Jorden under huvudgården och Åsbotorp lider i hög grad av ofta återkommande översvämningar från Kräftån med bikanaler och är svår att utdika. Vid fastighetstaxeringen år 1927 beräknades, att 101 hektar av åkern ej såsom sådan kunde brukas utan blott delvis utnyttjas som betesmark. De ofta återkommande och långvariga översvämningarna hava lett till en allmän försumpning å delar av egendomen, där till och med den svaga gräsvegetationen börjat efterträdas av vattenväxter. Sedan cirka 15 år tillbaka har utredning pågått om reglering av Tidan och Kräftån med biflöden, varigenom egendomen skulle kunna torrläggas. Laga syneförrättning härom är nu avslutad och visar följande resultat av den ifrågasatta torrläggningen:

	för Katrineberg	för Åsbotorp
blivande värde	kronor 110,070	44,882: —
nuvarande värde	» 54,300	22,800: 50
förbättring	» 55,770	22,081: 50
deltagningskostnad	» 51,748	20,566: —
deltagningsskyldighet	procent 7.8406	3.1161

Inför Västerbygdens vattendomstol pågår för närvarande rättegång om det föreslagna företags eventuella skada å nedanför liggande vattenverk, och det kan för närvarande ej utredas, huruvida företaget till följd av denna rättgång och dess följder kan komma till utförande.

Den till torpen hörande jorden ligger i egendomens utkanter och är relativt oberörd av vattenskada.

Byggnaderna vid huvudgården äro till större delen äldre, illa uppförda och delvis under en lång följd av år på ett mindre lämpligt sätt underhållna. Ladugården och bärgningshusen äro särskilt svaga och tarva snar ombyggnad, och stallet, som är uppfört under arrendeperioden, är olämpligt för sitt ändamål genom konstruktion och storlek samt därtill vilande på svag grund.

Utskiftet Åsbotorp är obebyggt.

Till egendomen höra åtskilliga torp, vilkas byggnader delvis äro i dåligt skick.

Egendomen har andel i Östra Stöpens häradsallmänning med en genomsnittlig årlig utdelning av 40 kronor.

På grund av jordens och byggnadernas mindre goda tillstånd hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av egendomen med undantag av förberörda Västra Klyftamoskiftet, vilket borde behållas och förvaltas tillsammans med kronoparken Östra Kinneskogen. Beträffande den till försäljning avsedda delen har i samråd med vederbörande distriktslantmätare och skogsstatstjänstemän uppgjorts förslag till styckning i nära överensstämmelse med ett av *kronojordstyckningssakkunniga* framlagt förslag. Enligt uppskattningsmännens plan skola av egendomen försälgas följande lotter, nämligen huvudgården med Östra Klyftamoskiftet, utskiftet Åsbotorp samt elva mindre jordbrukslägenheter och två bostadslägen-

heter. Då skogstillgången å egendomen vore otillräcklig, hade nödig skogsmark ej kunnat tilläggas de olika jordbruksfastigheterna, utan hade tillgängliga ängs- och skogsområden fördelats mellan lotterna så, att största möjlighet till tilldelning av skogsmark skett på samma gång som lämpliga gränser mellan lotterna vunnits. Att mellan lotterna fördela Västra Klyftamoskiftet har ej ansetts lämpligt, då de föreslagna småbruken ej kunde tänkas hava någon väsentlig nytta av ett cirka 11 kilometer från hemskiftet illa beläget mindre skogsområde.

I juni 1929 hölls å egendomen av- och tillträdessyn mellan arrendatorn S. M. Due-Bojes konkursbo, avträdare, och ene löftesmannen för Due-Bojes arrende, godsägaren Walter Fornander i Moholm, vilken jämlikt domänstyrelsens resolution den 24 maj 1929 fått arrenderätten till egendomen å sig överlåten, tillträdare, varvid egendomens byggnader och anläggningar påsynades åtskilliga brister. Sålunda föreskrevs reparationer å ladugårdsbyggnaden för ett belopp av 7,628 kronor, av vilket bristbelopp, enligt uppgift av vid synen närvarande kronoombudet 5,458 kronor belöpa å fähuset och 2,170 kronor å logen. Vidare påsynades vissa tidigare såsom oreparerbara ansedda torphus följande husrötebelopp, nämligen

Ö. Ödegärdet	boningshus	kronor	250
	ladugård	»	350
Bäcken	boningshus	»	400
	ladugård	»	350
Stenåker	boningshus	»	400
			kronor 1,750.

Synemännen föreskrevo reparationer å följande torpbyggnader, vilka vore synnerligen otidsenliga, sålunda:

Långenstorp	ladugård	kronor	125
	svinhus	»	25
Beten	ladugård	»	125
	svinhus	»	25
Sunnerkullen	boningshus	»	300
	ladugård	»	250
Perstorp	boningshus	»	275
Stenåker	ladugård	»	300

eller tillhopa kronor 1,425.

För bristande dikning m. m. pådömdes slutligen ett belopp av 1,875 kronor.

Då det vore synnerligen olämpligt att å förberörda för framtiden för egendomen otjänliga fähus och torphus nedlägga så betydande reparationskostnader som de vid synen ådömda, enär husen inom den allra närmaste framtiden måste nygöras och då bristerna i dikningen vore orsakade av de svårartade vattenavledningsförhållandena, har domänstyrelsen för att göra huvudgården, som måste anses så gott som osäljbar, lättare att sälja eller eventuellt ånyo utarrendera, den 15 augusti 1929 på ansökan medgivit, att Fornander må vid egendomen dels omändra nuvarande stallet till ladugård, dels ock nybygga stall intill ladorna i enlighet med av styrelsen lämnade bestämmelser; och har styrelsen förordnat att, därest ifrågavarande arbeten, vilka skulle vara fullbordade inom den 1 februari 1930, bleve vid besiktning av domänintendenten å kronans vägnar avsynade och godkända, Fornander, som vid sitt avträde av egendomen den 14 mars 1930

hade att avlämna egendomen i fullgott skick, skulle *dels* befrias från fullgörande av följande vid synen egendomen påsynade brister, nämligen

reparation av fähuset vid huvudgården	kronor	5,458
» » förberörda till avsyning föreslagna torphus vid Ö. Ödegärdet, Bäckén och Stenåker	»	1,750
» » förberörda äldre ej reparerbara torphus vid Långenstorp, Beten, Sunnerkullen, Perstorp och Stenåker	»	1,425
istandsättning av bristande dikning	»	1,875
inre reparationer i stallbyggnaden	»	250

Summa kronor 10,758,

dels äga nedriva och utan ersättning till kronan bortföra förberörda till avhysning ifrågasatta torphus vid Ö. Ödegärdet, Bäckén och Stenåker, av domänintendenten tidigare värderade till 215 kronor, *dels* ock äga att genom eftergift å arrendeavgiften bekomma ett belopp av 1,000 kronor.

Enligt medgivande av domänstyrelsen den 25 oktober 1929 har numera jämlikt avtal med S. M. Due-Bojes konkursbo och egendomens nuvarande arrendator, Fornander, konkursboet mot en ersättning av 1,500 kronor till kronan såsom dess egendom överlämnat konkursboet tillhöriga, vid huvudgården befintliga vedbod och hönshus ävensom till en elektrisk anläggning hörande fast förlagda ledningar och anslutningskontakter, sedan vissa brister avhjälpats samt Fornander åtagit sig brandförsäkring och underhåll av sagda hus och anläggning i därefter befintligt skick.

Sedermera har upplysts, att Fornander begagnat sig av styrelsens medgivande den 15 augusti 1929 och redan till huvudsaklig del uppfört den nya stallbyggnaden; och har domänintendenten ifrågasatt, att då efter det saluvärderingen under år 1928 ägt rum viss skog utstämplat å en del lotter, saluvärdena för dessa lotter måtte minskas enligt ett av jägmästaren uppgjort förslag, att de av uppskattningsmännen beräknade saluvärdena för huvudgårdslotten och lotten Åsbotorp måtte minskas med 12 procent, om köpeskillingen skulle komma att erläggas enligt 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., att saluvärdena för lotterna litt. C, K och N måtte minskas för litt. C med 135 kronor på grund av att husen å Östra Ödegärdet komme att borttagas, för litt. K med 65 kronor med hänsyn till att husen å Bäckén komme att borttagas och för litt. N med 15 kronor på grund av att boningshuset å Stenåker komme att borttagas, samt att saluvärdet för huvudgårdslotten måtte ökas med 1,500 kronor för till lotten numera inlösta hus och elektrisk anläggning. I övrigt har framhållits, att anledning ej förekomme att förorda återköpsrätt vid försäljningarna, att, om sådant förbehåll likväl ansåges böra göras, de föreslagna köpeskillingarna borde minskas med 20 procent, att i de fall, vederbörande spekulanter ej innehaft sina lägenheter i 10 år, skäl dock ansåges föreligga för medgivande av hembudsrätt för dem vid försäljningarna, samt att försäljningsförslaget, utöver vad nu angivits, icke behövde vidare jämkas för att kunna anslutas till bestämmelserna i ovannämnda förordning.

I det av uppskattningsmännen förordade försäljningsförslaget hava saluvärdena upptagits med de av domänintendenten ifrågasatta jämkningarna, dock att den föreslagna nedsättningen med 12 procent av saluvärdena för huvudgårdslotten och lotten Åsbotorp icke iakttagits; vidare har, då

enligt vad överlantmätaren i ärendet framhållit lotten litt. B icke komme att tilldelas någon andel i häradsallmänningen, det av uppskattningsmännen upptagna värdet härför ej medräknats i lottens saluvärde, varjämte på grund härav och i anslutning till ett av överlantmätaren uppgjort något ändrat förslag till uppdelning å övriga jordbrukslotter av allmänningsandelen vissa jämkningar i övrigt i saluvärdena vidtagits. Lotterna äro å kartan skilda från varandra medelst röda linjer och beskrivna i ett av förenämnde Lindeman den 27 november 1928 upprättat förslag till avstyckningar från egendomen. Försäljningsförslaget är av följande innehåll.

Litt. A, huvudgården jämte Östra Klyftamoskiftet.

Areal 179.713 hektar, därav 160.954 hektar tomt och åker, 2.797 hektar ängs- och odlingsmark samt 15.962 hektar avrösningsjord; saluvärde 103,000 kronor, därav 18,750 kronor för avrösningsjord med växande skog och 360 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 2,150 kronor.

Å lotten har köpeanbud inkommit från egendomens arrendator vid uppskattningsstillfället S. M. Due-Boje, vilken brukat egendomen sedan år 1923 och därvid sökt hålla åkerjorden i god kultur men genom så gott som årligen återkommande svåra översvämningar misslyckats härutinnan och under arrendetiden därigenom åsamkats en förlust på cirka 100,000 kronor. Hans strävan har, enligt vad uppskattningsmännen uttalat, gått ut på att söka rätta till jordbruket, varför byggnadsunderhållet, som var mycket försummat vid hans övertagande av arrendet, efteratts, särskilt sedan han å egendomen genom 1923 och 1924 års översvämningar förlorat så gott som hela sin förmögenhet. Då detta anbud författningsenligt icke kunde tillstyrkas, borde lotten utbjudas å offentlig auktion.

Litt. B, Kräftängarna nr 4 eller Åsbotorp (obebyggd).

Areal 66.47 hektar, därav 52.339 hektar tomt och åker, 4.351 hektar ängs- och odlingsmark samt 9.73 hektar avrösningsjord; saluvärde 17,725 kronor, därav 2,100 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 800 kronor.

Å denna lott hava anbud inkommit dels från förenämnde Due-Boje och dels från Algoth Adamson, vilken brukat skiftet sedan år 1920 och äger egendomen Botterstena, enligt tillgängliga uppgifter innehållande cirka 110 hektar vattensjuk åker. Tillsammans med sistnämnda egendom har lotten litt. B brukats under omkring 30 år. Uppskattningsmännen hava tillstyrkt det senare anbudet.

Litt. C, torpet Borrås med Östra Ödegärdet.

Areal 21.926 hektar, därav 19.917 hektar tomt och åker, 0.48 hektar ängs- och odlingsmark samt 1.529 hektar avrösningsjord; saluvärde 19,690 kronor, därav 1,975 kronor för avrösningsjord med växande skog och 64 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 900 kronor.

Karl Svensson, vilken för närvarande åtnjöte fattigunderstöd och snart torde komma att intagas å åldersdomshem, borde förbehållas rätt att under sin livstid hava honom tillhöriga bodbyggnad och skjul kvarstående vid Östra Ödegärdet mot en årlig avgäld av 2 kronor.

Anbud å denna lott har inkommit från Amandus Persson, vilken väl brukat torpet sedan år 1915. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. D, torpet Ödegärdet.

Areal 17.864 hektar, därav 13.7 hektar tomt och åker, 0.961 hektar ängs- och odlingsmark samt 3.203 hektar avrösningsjord; saluvärde 17,965 kro-

nor, därav 3,600 kronor för avrösningsjord med växande skog och 56 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 820 kronor.

Anbud å denna lott har inkommit från Oskar Persson, vilken väl brukat lotten sedan år 1925 och äger en bodbyggnad därå. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. E, torpet Lunkenstorp.

Areal 14.785 hektar, därav 11.127 hektar tomt och åker, 0.684 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.974 hektar avrösningsjord; saluvärde 14,935 kronor, därav 1,950 kronor för avrösningsjord med växande skog samt 56 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 680 kronor.

Anbud å denna lott har inkommit från Johan G. Andersson, vilken väl brukat lotten sedan år 1912. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. F, Långenstorp.

Areal 11.42 hektar, därav 8.492 hektar tomt och åker, 1.428 hektar ängs- och odlingsmark samt 1.5 hektar avrösningsjord; saluvärde 10,040 kronor, därav 1,875 kronor för avrösningsjord med växande skog och 40 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 450 kronor.

Anbud å denna lott har inkommit från Gustav Pettersson, vilken väl brukat lotten sedan år 1926 samt äger bod och källare därå. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Förbehåll borde göras om rätt för August Pettersson och hans hustru att under deras livstid hava ett Pettersson tillhörigt boningshus kvarstående å lotten mot en årlig ersättning av 5 kronor. Boningshuset avsåges att efter August Petterssons död begagnas till salulotten, och önskade August Pettersson, vilken vore fader till Gustav Pettersson, ej inköpa tomten, vilken låge mitt uppe i lottens tomtplats.

Litt. G, torpet Beten (Kärret).

Areal 17.437 hektar, därav 13.218 hektar tomt och åker, 2.166 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.053 hektar avrösningsjord; saluvärde 12,550 kronor, därav 1,950 kronor för avrösningsjord med växande skog och 48 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 565 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Hjalmar Johansson, vilken väl brukat lotten sedan år 1917. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. H, torpet Sunnerkullen.

Areal 13.807 hektar, därav 11.584 hektar tomt och åker, 0.212 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.011 hektar avrösningsjord; saluvärde 10,760 kronor, därav 2,000 kronor för avrösningsjord med växande skog och 40 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 495 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Karl Johansson, vilken väl brukat lotten sedan år 1925 samt äger två bodbyggnader, svinhus, lada och källare vid densamma. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. I, torpet Skogen.

Areal 14.287 hektar, därav 10.638 hektar tomt och åker, 1.519 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.11 hektar avrösningsjord; saluvärde 9,480 kronor, därav 1,400 kronor för avrösningsjord med växande skog och 32 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 430 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Karl Andersson, vilken väl

brukat lotten sedan år 1925 samt äger boningshus, magasin, bryggghus, bod och källare å densamma. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. K, torpet Perstorp.

Areal 14.247 hektar, därav 10.005 hektar tomt och åker, 1.802 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.44 hektar avrösningsjord; saluvärde 12,260 kronor, därav 1,850 kronor för avrösningsjord med växande skog och 48 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 560 kronor.

Förbehåll borde göras om rätt för Maria Pettersson att under sin livstid hava ett henne tillhörigt boningshus där kvarstående mot en årlig avgäld av 3 kronor. På grund av husets dåliga beskaffenhet och sin höga ålder önskade Maria Pettersson ej inlösa tomten.

Å denna lott har anbud inkommit från Josef Johansson, vilken väl brukat lotten sedan år 1925 och äger en mindre byggnad vid denna. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. L, obebyggd.

Areal 12.479 hektar, därav 9.739 hektar tomt och åker, 0.302 hektar ängs- och odlingsmark samt 2.438 hektar avrösningsjord; saluvärde 8,680 kronor, därav 2,600 kronor för avrösningsjord med växande skog och 24 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 390 kronor.

Litt. M, torpet Stenåker.

Areal 11.997 hektar, därav 7.786 hektar tomt och åker samt 4.211 hektar ängs- och odlingsmark; saluvärde 7,860 kronor, därav 600 kronor för växande skog och 24 kronor för andel i häradsallmänning; arrendevärde 350 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Hjalmar Låstberg, vilken väl brukat lotten sedan år 1921. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts. Vidare har Oscar Ekstedt anhållit att få förvärva den inom lottens område belägna ägofiguren nr 612 för att som betesmark tilläggas hans intilliggande jordbruk om cirka 22 hektar. Då området i fråga lämpligen borde tillhöra lotten litt. M, har ansökningen icke föranlett någon uppskattningsmännens åtgärd.

Litt N, en jordbrukslägenhet.

Areal 4.612 hektar, därav 3.882 hektar tomt och åker, 0.15 hektar ängs- och odlingsmark samt 0.58 hektar avrösningsjord; saluvärde 3,185 kronor, därav 525 kronor för avrösningsjord med växande skog och 8 kronor för andel i häradsallmänning.

Å denna lott äger Emil Johansson boningshus och nyuppförd ladugård, och har Johansson anhållit att få inköpa ett mindre jordområde omkring husen för att kunna bilda sig ett eget hem. Jorden till lotten har Johansson aldrig brukat. Då Johansson vore mindre bemedlad och ägde förutsättning för drivande av jordbruk och då om honom lämnats goda vitsord, hava uppskattningsmännen tillstyrkt Johanssons ansökning. Vidare har Vilhelm Johansson anhållit att få köpa någon jord från egendomen för en önskvärd utvidgning av hans intilliggande jordbruk om cirka 11 hektar åker. Då denna jord huvudsakligen inginge i lotten litt. N och företrädare borde lämnas Emil Johansson, som ägde boningshus och ladugård vid lotten, har Vilhelm Johanssons ansökning icke föranlett någon åtgärd från uppskattningsmännens sida.

Litt. O, en bostadslägenhet.

Areal 0.525 hektar, därav 0.073 hektar tomt och åker samt 0.45 hektar ängs-

och odlingsmark; saluvärde 315 kronor, därav 165 kronor för växande skog; arrendevärde 18 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Johannes Johansson, vilken sedan år 1912 äger boningshus med uthus å lotten. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Litt. P, en bostadslägenhet.

Areal 0.144 hektar, därav 0.132 hektar tomt och åker samt 0.012 hektar ängs- och odlingsmark; saluvärde 110 kronor; arrendevärde 6 kronor.

Å denna lott har anbud inkommit från Lars Johan Andersson, som är född å gården och äger boningshus, vedbod, uthus och källare å lotten. Anbudet har av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Vid samtliga försäljningar borde köpare åläggas att till så stor del, som faller å respektive lott, ansvara för kostnaderna för Tidans och Kräftåns med bikanalers reglering ävensom förbehåll göras därom att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader ingå i köpen.

Vidare har uppgjorts förslag till upplåtelse under åborätt av jordbrukslotterna med undantag av de stora lotterna *litt. A* och *B*. Samtliga spekulanter hava uttalat önskan att få förvärva lotterna med äganderätt och hava uppskattningsmännen tillstyrkt denna upplåtelseform.

Överlantmätaren har anfört bland annat. Lotten *litt. B* vore identisk med förberörda jordebokslägenheten Kräftängarna nr 4, två ängar. Då jordebokslägenheten saknade mantal, hade den icke någon andel i häradsallmanningen Östra Stöpen. Ägofördelningen mellan de olika styckningslotterna hade icke givit anledning till anmärkning, varför hinder för lotternas fränskiljande genom avstyckning icke syntes möta ur de synpunkter, som i jorddelningslagen uppställdes som villkor för att avstyckning finge ske.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava i sak icke haft något att erinra mot värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Sedan på hemställan av domänstyrelsen ägodelningsdomaren i Vadsbo härads domsaga genom beslut den 20 juli 1929 förordnat, att hemmanen Brotorp eller Katrineberg nr 1 och 2, vartdera om 1 mantal, skulle sammanläggas till en fastighet, har *kammarkollegium* den 4 september 1929 förordnat, att den nybildade fastigheten skulle benämnas Katrineberg nr 3. På därom gjord anhållan har *kammarkollegium* vidare den 21 september 1929 förordnat, att kronojordlägenheten Rambotorp nr 3, en tomt, skulle såsom obefintlig ur jordeboken uteslutas.

Med utlåtande den 27 december 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen tillstyrkte föreliggande förslag till egendomens disposition och hade ej något att erinra mot saluvärdena, sådana de här ovan upptagits. Lotterna *litt. A* och *B* borde utbjudas till salu under hand enligt 15 § i 1929 års upplåtelsegrunder. Lotterna *litt. O* och *P* borde upplåtas såsom bostadslägenheter, därvid nuvarande innehavarna ägde hembuds rätt enligt 10 § i förordningen. Övriga lotter borde upplåtas såsom jordbrukslägenheter. Av innehavarna av sistnämnda lägenheter funnes en del, som

den 14 mars 1931, intill vilken dag styrelsen ombesörjt egendomens utarrendering, icke brukat lägenheterna under 10 år. Då samtliga ägde hus å lotterna, ville styrelsen för sin del förorda hembuds rätt åt alla. I fråga om lotten litt. N hade spekulanten därå aldrig brukat jorden till lotten. Då han ägde hus, tillräckliga för hela lottens areal, föreslog styrelsen, att honom måtte medgivas hembuds rätt till lotten.

På grund av de föreliggande förhållandena ansåge styrelsen lämpligt, att lotterna försålles i det skick, de vid tillträdet befunne sig. Då lotterna saluvärderats utan hänsyn till de förbättringar, som kunde uppkomma genom en eventuell reglering av Tidans och Kräftåns med bikanaler, borde bland försäljningsvillkoren upptagas skyldighet för köparna att ansvara för de på respektive lott belöpande kostnader för företaget i fråga.

Tillstånd att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen hade av Kungl. Maj:t medgivits dels den 21 december 1917 åt Sten Kindström och L. D. Larsson, vilken rätt sedermera övertagits av kraftaktiebolaget Nykvarn—Tidan, dels den 31 januari 1919 åt detta bolag och dels den 7 oktober 1921 åt vattenfallsstyrelsen.

Departements-
chefen.

Även jag biträder försäljningsförslaget, sådant detsamma blivit av domänstyrelsen förordat.

Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1931 av den i kronans hand kvarvarande delen av egendomen torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 2 mantal Katrineberg nr 3 jämte Kräftängarna nr 4 i Låstads socken av Skaraborgs län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

lotterna litt. A och B, vilka skola var för sig utbjudas till salu enligt 15 § i förordningen,

lotten litt. L såsom jordbrukslägenhet, vilken skall utbjudas till salu enligt 13 § i förordningen,

lotterna litt. C, D, E, F, G, H, I, K, M och N var för sig såsom jordbrukslägenheter med hembuds rätt för Aman-dus Persson till lotten litt. C, för Oskar Persson till lotten litt. D, för Johan G. Andersson till lotten litt. E, för Gustav Pettersson till lotten litt. F, för Hjalmar Johansson till lotten litt. G, för Karl Johansson till lotten litt. H, för Karl Andersson till lotten litt. I, för Josef Johansson till lotten litt. K, för Hjalmar Låstberg till lotten litt. M och för Emil Johansson till lotten litt. N samt

lotterna litt. O och P var för sig såsom bostadslägenheter med hembuds rätt för Johannes Johansson till lotten litt. O och för Lars Johan Andersson till lotten litt. P;

med iakttagande i övrigt, *att* endast kronoegendomen tillhöriga, å fastigheterna befintliga hus och anläggningar ingå i försäljningen av fastigheterna, *att* särskilt för sig till reparationsarbete vid egendomen utstämplad skog ej ingår i försäljningen av fastigheterna, *att* fastigheterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, dock att med lotterna litt. C, K och N icke följa ovanberörda till nedtagning medgivna hus, nämligen vid lotten litt. C boningshus och ladugård vid Östra Ödegärdet, vid lotten litt. K boningshus och ladugård vid Bäckén samt vid lotten litt. N boningshus vid Stenåker, *att* Karl Svensson äger rätt att under sin livstid hava honom tillhöriga bodbyggnad och skjul kvarstående vid Östra Ödegärdet å lotten litt. C mot en årlig avgäld till lottens innehavare av 2 kronor, *att* August Pettersson och hans hustru äga rätt att under deras livstid hava ett Pettersson tillhörigt boningshus kvarstående å lotten litt. F mot en årlig avgäld till lottens innehavare av 5 kronor samt *att* Maria Pettersson äger rätt att under sin livstid hava ett henne tillhörigt boningshus kvarstående å lotten litt. K mot en årlig avgäld till lottens innehavare av 3 kronor; åliggande det i övrigt köparna att ansvara för de på respektive lott belöpande kostnader för Tidans och Kräftåns med bikanalers reglering samt att respektera den innehavare av elektriska ledningar medgivna rätt att hava dylika ledningar framdragna över fastigheterna.

25:o.

Kronoegendomen 1 mantal Stora Årsås nr 1 i Segerstads socken av Värmlands län har för domänfondens räkning varit utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 2,010 kronor. För ordnandet av egendomens framtida disposition har domänstyrelsen föranstaltat om skötsel och vård av egendomen under ytterligare två år eller till den 14 mars 1931.

Uppskattningsförrättning å egendomen har hållits under år 1926. Av uppskattningsinstrumentet med därtill fogade handlingar, däribland en över egendomen av distriktslantmätaren E. Högdahl år 1918 upprättad karta, inhämtas bland annat.

*Stora Årsås
nr 1 i Värmlands län.*

Egendomen, förlagd i ett skifte, är belägen 6 kilometer från Vålbergs och 10 kilometer från Edsvalla stationer å Göteborg—Bergslagernas järnväg samt 22 kilometer från Karlstad.

Egendomen omfattar 205.563 hektar, varav 90.152 hektar åker, 3.899 hektar äng, 109.246 hektar avrösningsjord och 2.266 hektar impediment.

Åkern består av torr och hård lerjord. Ängen utgöres av stenbundna backar. Å kartan såsom åker angivna ägofigurerna nr 130—138 äro lik-som skogsmarken ställda under skogsstatens vård och förvaltning. Skogsmarken är betydlig och belägen runt omkring inägojorden.

Å egendomen finnes en lägenhet, Götviken, belägen på skogsmarken och av skogsstaten uppläten under arrende till en del åt huvudgårdens arrendator, Gustaf Johansson, och till en del åt Otto Kvist.

Huvudgårdens byggnader äro gamla och otidsenliga, delvis i gott skick men för egendomens behov knappast tillräckliga.

Byggnaderna å lägenheten tillhöra Kvist.

Nors och Segerstads elektriska andelsförening har jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 27 januari 1922 medgivits rätt att över egendomen hava framdragna elektriska högspänningsledningar.

I anslutning till det utlåtande, som avgivits av *kronojordstycknings-sakkunniga* hava *uppskattningsmännen* förordat egendomens uppdelning och försäljning i fem lotter. Enligt uppdelningsförslaget, varöver beskrivning år 1927 avfattats av distriktslantmätaren Högdahl, skulle lotterna, vilka jämväl angivits å kartan, utgöras av huvudgården, tre obebyggda jordbrukslägenheter samt lägenheten Götviken.

Domänstyrelsen har vid granskning av detta dispositionsförslag funnit det huvudgården eller ägolotten I tilldelade området onödigt stort. Enligt styrelsens åsikt kunde nämligen detta område begränsas till det i beskrivningen över delningsförslaget ägolotten tilldelade första skiftet, omfattande 58.215 hektar åker, 2.161 hektar äng, 42.140 hektar skogsmark och 0.802 hektar impediment. Det huvudgården jämväl tilldelade andra skiftet, bestående av huvudsakligen skogsmark, borde enligt styrelsens förmenande lämpligen bibehållas i kronans ägo. Styrelsen ansåge därför, att egendomen borde uppdelas i sex lotter, nämligen ovan omförmälda skogslott, huvudgården med ovan angiven begränsning samt de av uppskattningsmännen föreslagna fyra mindre lotterna.

Överlantmätaren har i avgivet yttrande förklarat, att ur jorddelningslagens synpunkt hinder icke föreläge för egendomens uppdelning på ovan angivet sätt, men har han i fråga om den till försäljning avsedda lotten V eller lägenheten Götviken förordat den förändringen, att lägenhetens gräns i väster skulle dragas på sätt å kartan med blyerts av honom angivits. Lägenhetens ägoinnehav skulle därigenom på bekostnad av lotten IV utökas med 0.210 hektar skogsmark.

Med iakttagande av berörda, av överlantmätaren föreslagna jämkning skulle egendomen komma att uppstyckas i följande sex lotter med arealer och saluvärden, som nedan angivas.

L o t t	A r e a l h e k t a r					Saluvärde kronor	
	åker	äng	skogs- mark	impedi- ment	summa	summa	därav för skog
<i>A. Att försälas.</i>							
I, huvudgården	58.215	2.161	42.140	0.802	103.818	57,800	20,130
II, obebyggd	10.373	0.025	9.140	0.080	19.568	6,400	2,800
III, »	11.810	0.160	10.480	0.024	21.974	7,300	3,300
IV, »	9.150	1.178	12.040	0.030	22.398	7,225	4,140
V, Götviken	0.754	0.375	2.130	—	3.259	1,125	610
<i>B. Att bibehållas i kronans ägo.</i>							
VI, ägofigurerna av 157, av 158, av 184 och 185	0.350	—	33.316	—	33.666	—	—

Härtill kommer ytterligare 1.330 hektar impediment, bestående av vägar, vilka böra fördelas å de lotter, inom vilkas områden vägarna äro belägna.

Någon erinran mot detta dispositionsförslag har icke framställts från vederbörande *skogsstatstjänstemäns* sida.

Beträffande ingen av försäljningslotterna hava *uppskattningsmännen* ansett sig böra förorda upplåtelse under åborätt. De hava, därest dock sådan upplåtelse ansåges erforderlig, på sätt i uppskattningsinstrumentet närmare angivits, verkställt beräkning av erforderliga avgälder.

Domänintendenten har i avgivet yttrande uttalat den mening, att särskilda villkor i fråga om försäljningslotternas användning icke vore behöfliga, liksom icke heller någon återköpsrätt av lotterna vore från kronans sida påkallad. I händelse sådan rätt ansåges böra vid försäljning ifrågakomma, har domänintendenten förordat en nedsättning i åsatta saluvärden med 15 procent.

Kronoegendomens *arrendator*, Gustaf Johansson, vilken sedan år 1907 innehaft egendomen, har i skrivelse till domänintendenten meddelat, att han icke önskade hembud å huvudgården till det åsatta priset.

Brukaren av lotten V eller lägenheten Götviken, Otto Kvist, har däremot gjort framställning om att lägenheten måtte hembjudas honom.

Med utlåtande den 17 januari 1930 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Då Johansson icke önskade hembud å huvudgården har styrelsen föreslagit, att lotten måtte försälas å offentlig auktion till den högstbjudande. I fråga om Kvist, som visserligen icke innehaft lägenheten Götviken längre än från år 1924, funne styrelsen, vid det förhållande att han vid tidpunkten för arrendeuppskattningen enligt då gällande författning måste anses, såsom innehavare av egna hus å lägenheten, till denna hava ägt hembudsrätt, att lägenheten nu borde till angivet saluvärde hembjudas honom. Ägotterna II, III och IV borde försälas under hand till egna hem. I likhet med uppskattningsmännen an-

såge styrelsen, att ingen av de till försäljning avsedda lägenheterna borde upplåtas under åborätt, liksom icke heller några villkor om återköpsrätt vid lotternas försäljning borde stadgas.

*Departements-
chefen.*

Domänstyrelsens sålunda framlagda förslag till egendomens disposition finner jag mig kunna biträda.

Frågan om disposition efter den 14 mars 1931 av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen torde framdeles, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger, få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Stora Årsås nr 1 i Segerstads socken av Värmlands län blivit på ovan omförmålt sätt uppdelad i sex lotter, huvudgården må jämlikt stadgandet i 15 § av förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. utbjudas å offentlig auktion och de fyra med II—V betecknade lotterna jämlikt 13 § i förordningen upplåtas till egna hem, lotten V eller lägenheten Götviken med hembuds rätt för Kvist, med skyldighet för köpare av de till försäljning avsedda lotterna att, i den mån förvärfvad lott beröres av Nors och Segerstads elektriska andelsförenings ovan omförmålda elektriska högspänningsledningar, respektera den föreningen medgivna rätten att hava ledningar framdragna över lotten; börande vid försäljning av ägolotterna köpare av envar lott ävensom kronan förbehållas rätt till gemensamt bruk av den med ägofigur nr 170 å kartan betecknade vägen, varjämte kronan för lotten VI samt köpare av lotten V böra förbehållas rätt till väg, den förra över lotterna III och IV och den senare över lotterna II, III och IV.

26:o.

*Solberga gård
i Örebro län.*

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 11 april 1924 har för kronans räkning inköpts vissa fastigheter, bland andra avsöndrade lägenheten Solberga gård 1^a i Nysunds socken av Örebro län. De sålunda inköpta fastigheterna hava förvaltats under benämning kronoparken Villingsberg.

Sedan fråga uppstått om försäljning av ifrågavarande lägenhet, har på domänstyrelsens föranstaltande domänintendenten i länet med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare år 1926 upprättat förslag till försäljning med saluvärdering av de områden, som borde försälas. Sedermera hava uppskattningsmännen

kompletterat förslaget, så att detsamma ansluter sig till bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. samt i samband därmed föreslagit viss nedsättning i förut angivna saluvärden, varjämte domänintendenten på framtällning av domänstyrelsen meddelat uppgift å beräknade arrendevärden.

Detta ärende har domänstyrelsen med utlåtande den 4 februari 1930 underställt Kungl. Maj:ts prövning, och har styrelsen därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Carl Berner år 1925 upprättad karta och av distriktslantmätaren Athos Eckerbom samma år uppgjord beskrivning med förslag till avstyckning. Av handlingarna inhämtas bland annat:

Egendomen är belägen omkring 2½ kilometer sydost om Degerfors station. Saluområdet angränsar i norr enskilda tillhöriga fastigheter och i väster järnvägen mellan Svartå och Degerfors stationer samt genomskäres av landsvägen Degerfors—Ölsboda.

Akerjorden, som är förlagd i ett sammanhängande skifte, utgöres av övervägande blandad lerjord, mullfattig och kärv, något sandjord samt en obetydlig areal svartmylla. Lerjorden är i allmänhet av hård och tämligen ofruktbar beskaffenhet samt huvudsakligen dränerad med öppna diken. Jorden är kalkfattig och för närvarande tämligen utarmad på grund av det ringa kreatursantal, som hålles vid egendomen. Betesmarken består av tidvis översvämmad mark samt lämnar nödortvigt bete för gårdens djur under kortare tid av försommaren. Egendomen saknar torp och är i sin helhet under eget bruk. Brukningskostnaderna äro på grund av läget tämligen höga. Avsättning för mjölk och mejeriprodukter finnes i Degerfors samhälle.

Skogsmarken är av medelgod beskaffenhet.

Akerjorden jämte till gården hörande betesmark är för tiden den 14 mars 1925—den 14 mars 1930 utarrenderad till Hugo Andersson mot en årlig avgift av 1,310 kronor.

Området har, enligt det föreliggande delningsförslaget, uppdelats i 6 lotter, varav två större jordbrukslotter (A och B), två småbrukslotter (C och D) samt två tomtområden (E och F), vilka senare föreslagits att tillsvidare bibehållas i kronans ägo. Lotten A utgör områdets södra del och lotten B dettas norra del. Lotterna C och D äro belägna i områdets mitt, respektive öster och väster om landsvägen mot Degerfors, samt lotterna E och F i områdets nordvästra hörn.

Arealen omfattar i hektar:

L o t t	Åker	Äng och odlingsmark	Betesmark	Avrösnings- jord	Impediment	Summa
A	14.077	4.014	5.889	21.868	0.309	45.107
B	33.506	3.125	—	30.880	0.584	67.495
C	2.165	0.090	—	0.950	—	3.205
D	2.464	0.030	—	1.820	0.029	3.843
E	—	—	—	3.210	—	3.210
F	—	—	—	11.050	—	11.050
Summa	52.212	7.259	5.889	68.228	0.872	133.910

Dessutom finnes inom området 0,71 hektar gemensamma vägar.

Virkesförrådet å lotterna A, B, C och D har uppskattats till inalles 4,797 kubikmeter, huvudsakligen tall och gran, varav å lotten A 1,670 kubikmeter, lotten B 2,949 kubikmeter, lotten C 79 kubikmeter och lotten D 99 kubikmeter.

Å egendomen finnas följande kronan tillhöriga byggnader, nämligen dels i områdets sydvästra del å lotten A, arbetarbostad, visthusbod, källare, smedja, ladugård och stall, spannmålsmagasin, loge samt vagnslider, dels i mitten av området å lotten B, manbyggnad, källare, visthusbod och loge. Å lotten A äro byggnaderna tillräckliga men i allmänhet så bristfälliga, att flera av dem måste under närmaste tiden nybyggas. Byggnaderna å lotten B äro i stort sett i bättre skick men ej tillräckliga för sitt ändamål. Övriga lotter äro obebyggda.

Salu- och arrendevärdena hava i kronor uppskattats till följande belopp:

L o t t	Saluvärde	Härav skogsvärde	Arrendevärde
A	15,750	5,930	390
B	28,710	10,190	710
C	2,340	320	100
D	2,670	390	125
Summa	49,470	16,830	1,325

Förenämnda saluvärden hava erhållits genom att — i enlighet med uppskattningsmännens förslag — vid uppskattningsförrättningen år 1926 angivna värden minskats med 10 procent för att desamma skola ansluta sig till i orten numera gällande priser. Därest vid försäljningen förbehåll skall göras angående egendomens användning samt om återköpsrätt, böra saluvärdena minskas med ytterligare 10 procent av de nu föreslagna värdena.

Egendomens *arrendator* har förklarat sig önska inköpa gården endast under förutsättning att densamma försäljes i en enda lott och att priset ej överstiger 35,000 kronor.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse under åborätt, föreslå att lotterna A, B, C och D utbjudas till försäljning med äganderätt och att lotterna E och F tillsvidare bibehållas i kronans ägo för att framdeles försäljas, när efterfrågan å tomter bleve större än nu. Förbehåll om särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköpsrätt har ansetts icke erforderligt. Därest antagliga köpeanbud icke erhöles å samtliga lotterna A, B, C och D, borde dessa lotter försäljas såsom en enda jordbruksfastighet.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ävensom *länsstyrelsen* tillstyrka försäljningen under hänvisning till byggnadernas dåliga beskaffenhet och det förhållande, att egendomen icke vore behövlig för kronoparkens skötsel.

Överlantmätaren i länet anser hinder icke föreligga för områdenas avstyckning.

Jämväl *domänstyrelsen* tillstyrker försäljningen på förut angivna skäl och har icke något att erinra emot de lotterna åsatta försäljningsprisen och övriga villkor för försäljningen. Då efterfrågan å jordbruksfastigheter torde vara i orten ringa, förefinnes risk att antagliga anbud icke erhållas å en eller flera av lotterna. Uppskattningsmännens förslag att, under förutsättning att samtliga fyra lotter icke erhålla köpare, utbjuda desamma såsom en enhet, anses därför av styrelsen välbetänkt. Styrelsen har vidtagit åtgärder för utarrendering av egendomen under ytterligare ett år eller till den 14 mars 1931.

Jag biträder domänstyrelsens förslag i detta ärende och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att av lägenheten Solberga gård 1¹ i Nysunds socken av Örebro län lotterna A, B, C och D, omfattande enligt den av distriktslantmätaren Carl Berner år 1925 upprättade karta och av distriktslantmätaren Athos Eckerbom samma år uppgjorda beskrivning med förslag till avstyckning en areal av — förutom gemensamma vägar — respektive 45.107 hektar, 67.495 hektar, 3.205 hektar och 3.843 hektar, må var för sig utbjudas till salu, lotten A med ett saluvärde av 15,750 kronor såsom jordbruksegnahemslägenhet och en var av lotterna C och D med ett saluvärde av respektive 2,340 kronor och 2,670 kronor såsom bostadsegnahemslägenhet, samtliga dessa tre enligt 13 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt lotten B med ett saluvärde av 28,710 kronor enligt 15 § i berörda förordning, alla med tillträdesrätt den 14 mars 1931, ävensom *att*, därest antagliga anbud ej erhålles å samtliga ifrågavarande lotter, desamma skola såsom en jordbrukslott med ett saluvärde av 49,470 kronor utbjudas till salu enligt 15 § i samma förordning med tillträdesrätt den 14 mars 1931.

27:o.

I en den 17 september 1929 till Kungl. Maj:t inkommen, av yttranden av Örebro stads drätselkammare och direktionen för Örebro stads tuberkulossjukhem åtföljd ansökning har redaktören Alb. Östling i Örebro anhallit att få från kronoegendomen 1 mantal Ansta nr 3 och 4 i Ansta socken av Örebro län efter gängse tomtpris inköpa de odlade, Östlings ägan-

*Ansta nr 3
och 4 i Öre-
bro län.*

de villalägenhet Skogstorp angränsande områden, som å en ansökningen bifogad kartskiss angivits tillhöra å skissen upptagna tomterna nr 16 och 17, eller, därest detta icke kunde bifallas, enbart det odlade området, som tillhörde tomten nr 16. Såsom skäl för ansökningen har Östling anfört, att den tomt han för närvarande ägde vore för liten att kunna bebyggas med ett ordinärt bostadshus.

Till följd av remiss har domänstyrelsen inkommit med utlåtande i ärendet av den 20 december 1929, och har styrelsen därvid överlämnat yttranden av länsstyrelsen och domänintendenten i nämnda län, ävensom en av Östling till länsstyrelsen ingiven, av yttrande utav kronoegendomens arrendator åtföljd skrift.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Kronoegendomen 1 mantal Änsta nr 3 och 4 är belägen omedelbart utanför Örebro stad.

I kronans ägo kvarvarande del av nämnda hemman utgöres av, förutom det staden angränsande hemskiftet, ett söder om den så kallade Vintrosavägen beläget, huvudsakligen av skogsmark bestående utskifte, vilket med en areal av 27.⁰⁴ hektar genom Kungl. Maj:ts brev den 22 april 1910 och den 2 februari 1912 är tillsvidare, och så länge det för angivet ändamål användes, upplåtet för tuberkulossjukhus till Örebro stad och län.

Hemskiftet är genom domänstyrelsens kontrakt den 28 oktober 1927 utarrenderat till den 14 mars 1933 mot en årlig avgäld av 3,000 kronor.

Utskiftet är undantaget från arrendet, men har arrendatorn av kronoegendomen på gund av ovanberörda brev den 22 april 1910 rätt att utan hinder av skiftets upplåtelse för sjukhus bruka en i skiftets nordligaste del, invid Vintrosavägen belägen inäga om 0.²⁸ hektar.

Det område, som sökanden nu önskar förvärva och vilket sedermera preciserats vara allenast ett å ovannämnda kartskiss med röda gränser och som nr 16 a betecknat område om 0.²⁹ hektar, utgöres av ifrågavarande inäga med ett mindre tillägg av mark.

Domänintendenten har upplyst, att den tomt Östling för närvarande äger i areal utgör allenast 1,366.¹ kvadratmeter.

Å tomtområdet nr 16 a har sökanden sedan ett 30-tal år haft uppförda ekonomibyggnader för sin villalägenhet mot en årlig avgäld till arrendatorn av 20 kronor.

Tomtområdet har av domänintendenten åsatts ett saluvärde, beräknat efter 60 öre per kvadratmeter, eller 1,740 kronor, vilket värde Östling godtagit.

Såväl Örebro stads drätselkammare som direktionen för Örebro stads tuberkulossjukhem hava förklarat sig icke hava något att erinra mot upplåtelse till sökanden av ifrågavarande område.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till sökandens framställning; och har kronoegendomens arrendator, under förklaring att han icke heller har något att erinra mot upplåtelsen, meddelat, att han icke med anledning av densamma påyrkade någon nedsättning i sin arrendeavgäld.

Jämväl domänstyrelsen tillstyrker försäljningen.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att ifrågavarande område om 0.29 hektar av kronoegendomen 1 mantal Ånsta nr 3 och 4 i Ånsta socken av Örebro län må mot föreslagen köpeskilling av 1,740 kronor, att erläggas kontant vid tillträdet, försäljas till redaktören Alb. Östling under villkor, att området säljes i det skick, det vid tillträdet finnes, att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, som därå utfärdar köpebrev, att området får tillträdas den 14 mars 1933 eller dessförinnan å tid, varom köparen kan träffa avtal med vederbörande arrendator, att, därest sådan överenskommelse träffas, köparen skall därom omedelbart underrätta länsstyrelsen, samt att köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom vidkännas all kostnad för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

28:o.

Enligt brev den 29 juni 1928 medgav Kungl. Maj:t med riksdagen att, Labbetorp nr
1 i Örebro
län. sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Labbetorp nr 1 i Askers socken av Örebro län blivit uppdelad i fem uti statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 16 mars 1928 närmare angivna lotter, desamma fingo försäljas, en lott, huvudgården, på föreskrivna villkor till kronoegendomens arrendator eller, därest han icke önskade förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande och de övriga fyra lotterna, däribland Glashyttan, till egnahem i enlighet med då gällande bestämmelser för dylika upplåtelser efter hembud till respektive brukare, beträffande lotten Glashyttan Algot Johansson.

I skrivelse den 28 februari 1930 har domänstyrelsen anmält, att av lotterna samtliga vunnit köpare med undantag av Glashyttan, varjämte styrelsen vidare anfört.

För sistnämnda lott, efter verkställd avstyckning från stamhemmanet betecknad med litt. Aa och omfattande en areal av 8.1480 hektar, därav 4.1340 hektar åker, 0.0100 hektar äng och 4.0040 hektar avrösningsjord, hade fastställts ett saluvärde av 6,785 kronor, därav 2,222 kronor för växande skog.

Lotten hade i enlighet med givna bestämmelser till fastställt saluvärde hembjudits brukaren Algot Johansson.

Sedan Johansson förklarat sig icke villig att till erbjudet pris förvärva lotten, hade denna efter förordnande av domänstyrelsen, som föranstaltat

om lottens skötsel till den 14 mars 1930, utbudits till upplåtelse under hand jämlikt stadgande i 7 § i förordningen den 17 december 1926 angående grunder för upplåtelse från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lag om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter. Trots upprepade utbud hade dock inga spekulanter anmält sig inom den av länsstyrelsen för varje utbud förelagda tid.

I en av domänintendenten i Örebro län till domänstyrelsen med skrift den 19 februari 1930 ingiven skrift hade emellertid Johansson, som mot en årlig avgäld av 120 kronor innehade lotten å arrende och därå ägde byggnader, erbjudit sig att för densamma erlägga en köpeskillning av 4,100 kronor.

Domänintendenten har, under framhållande av att lotten med dess dåliga byggnader och besvärliga brukningsförhållanden näppeligen kunde antagas bliva föremål för vidare efterfrågan och att högre anbud än det av Johansson avgivna icke vore att påräkna vid öppen auktion, med vilken en del kostnader för kronan vore förenade, förordnat Johanssons anbud till antagande.

Under åberopande av vad domänintendenten anfört har jämväl domänstyrelsen förordnat antagande av anbudet, därvid Johansson borde medgivas rätt att erlägga köpeskillningen på sätt för försäljning av egnahemslägenheter vore stadgat.

Departements-
chefen.

Då, såsom i ärendet framhållits, högre anbud än det av Johansson avgivna icke torde vara att påräkna samt lotten lämpligen icke bör bibehållas i kronans hand, torde Johanssons anbud böra antagas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lotten litt. Aa Glashyttan om 8.1480 hektar av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Labbetorp nr 1 i Askers socken av Örebro län må mot 4,100 kronor upplåtas till Algot Johansson såsom egnahemslägenhet med tillträdesrätt, räknat från den 14 mars 1930, och med rätt för denne att erlägga köpeskillningen på sätt föreskrives i 21 § och 22 § A) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

29:o.

Pålsboda nr 1
och Folkas-
boda nr 2 i
Örebro län.

Kronoegendomen Pålsboda nr 1 och Folkasboda nr 2 om tillsammans 1 mantal i Sköllersta socken av Örebro län är genom kontrakt den 3 mars 1916 upplåten å arrende till den 14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 1,200 kronor.

I en med resolution den 30 maj 1928 av länsstyrelsen till domänstyrelsen ingiven, av yttranden av domänintendenten och vederbörande krono-arrendator åtföljd ansökning har handlanden Axel Ericsson anhållit att av egendomen få till byggnadstomt förvärva ett å en ansökning bilagd, av distriktslantmätaren Carl Rosén år 1927 upprättad karta angivet område om 0.3000 hektar.

Området har vid en av domänstyrelsen anbefalld uppskattningsförrättning år 1928 saluvärderats efter ett pris av 85 öre per kvadratmeter till 2,550 kronor; och hava uppskattningsmännen förordat, att området måtte mot en kontant köpeskilling till nämnda belopp försäljas till Ericsson.

Länsstyrelsen har icke haft något att mot försäljningen erinra.

Med utlåtande den 8 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning under tillstyrkan av bifall till ansökningen.

Till följd av remiss har därefter domänstyrelsen inkommit med förnyat utlåtande i ärendet av den 3 januari 1930 samt därvid tillika överlämnat yttrande av domänintendenten.

Domänintendenten har för sin del ansett anledning ej föreligga till föreskrivande av särskilda villkor rörande områdets användning eller av återköpsrätt för kronan. Därest ändock dylik föreskrift skulle givas, borde saluvärdet minskas med 10 procent.

Domänstyrelsen har instämt i domänintendentens uttalande.

I anslutning till det sålunda framlagda förslaget hemställer jag, att *Departementschefen*.
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande å den av distriktslantmätaren Carl Rosén upprättade kartan med röd kantfärg utmärkta område om 0.3000 hektar må från det i kronoegendomen Pålsboda nr 1 och Folkasboda nr 2 om tillsammans 1 mantal ingående hemmanet Folkasboda nr 2 i Sköllersta socken av Örebro län avskiljas och till handlanden Axel Ericsson försäljas mot en köpeskilling av 2,550 kronor, under villkor *att* området må tillträdas den 14 mars 1936 eller å tid dessförinnan, som med arrendatorn kan överenskommas, *att* köpeskillingen vid tillträdet erlägges kontant till länsstyrelsen, som å området utfärdar köpebrev, *att* köparen vidkännes alla med områdets avskiljande och med lagfart å fånget förenade kostnader, *samt att* innehavaren skall, då sådant från kronans sida påfordras, uppsätta och för framtiden underhålla hägnad i gränsen mot kronans mark.

30:o.

Alvesta nr 2
i Västman-
lands län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Alvesta nr 2 i Hubbo socken av Västmanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 1,130 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen, och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 30 augusti 1929 har sedermera uppskattningsförrättning hållits å egendomen i vederbörlig ordning. Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius år 1921 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Västerås och 1.5 kilometer från Tillberga järnvägsstation, bortom Hubbo kyrka från stationen räknat, har en areal av 66.027 hektar, därav 27.457 hektar tomt och åker, 0.228 hektar äng, 38 hektar skogsmark och backar samt 0.342 hektar impediment. I denna areal äro icke inräknade dels den enligt Kungl. Maj:ts brev den 8 juni 1923 försålda lägenhet, som å nyssnämnda karta betecknats med ägofigurerna nr 5—16, dels ock den från egendomen för Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg exproprierade marken.

Byggnaderna äro tillfredsställande underhållna. Ladugård och stall äro medelgoda och hava ansetts kunna räcka ännu under flera år. Övriga hus, av vilka manbyggnaden är nybyggd, äro goda. Logen är knapp och behöver tillbyggas.

Egendomen har andel i Siende härads allmäning, men då avkomsten därifrån fonderas, är någon utdelning ännu icke på lång tid att förvänta.

Till egendomen hör ett av allmänna landsvägen genomskuret, intill den 14 mars 1932 till häradets väghållningsskyldiga mot viss avgäld upplåtet grustag, som på grund av sin lättillgänglighet och materialtillgång är värdefullt. Det omfattar å kartan ägofigurerna nr 1—3 och innehåller i areal 0.76 hektar. Avgälden utgör ersättning för skada och intrång av grustakten.

Kronojordstyckningssakkunniga hava ansett, att egendomen, som vore belägen alldeles intill Tillberga stationssamhälle, lämpligen borde ostyckad bibehållas och ånyo utarrenderas. Domänintendenten och Västmanlands läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd hava jämväl uttalat sig i sådan riktning; egnahemsnämnden har därvid framhållit, att efterfrågan hos nämnden å egnahemslotter för närvarande vore liten, men att detta delvis torde bero därpå, att tillgången å lägenheter på sista tiden varit ringa. — I anslutning till dessa uttalanden uppdrog domänstyrelsen åt uppskattningsnämnden att uppgöra förslag till egendomens förnyade utarrendering.

Uppskattningsnämnden har framhållit, att egendomen borde genom sin fördelaktiga ekonomiska belägenhet i livlig ort och sin goda och välhävdade åker och åbyggnad anses såsom en värdefull jordbruksfastighet,

ehuruväl i minsta laget. Ansökningar om förvärv av mark för bildande av bostads- eller mindre jordbrukslägenheter hade icke inkommit till nämndens ordförande, och ansåges icke heller förhållandena i detta hänseende böra föranleda några åtgärder från nämndens sida. Nämnden hade ansett rätta tiden vara inne för försäljning av denna mindre fastighet. Visserligen kunde det förefalla egendomligt, att kronan nu, när ny manbyggnad för stor kostnad uppförts, avhände sig egendomen, men det borde bemärkas, att om ock boningshuset vore nytt, vore detta icke fallet med ladugård och stall, varför en försäljning borde ske, innan sistnämnda byggnader hunnit bliva än mera medfarna av tiden.

Egendomens inägor borde försälas i en lott, vilken borde omfatta egendomen med undantag av ägofigurerna nr 1—4, av vilka nr 1—3 utgjorde grustaget och nr 4 skogsmark. Den till försäljning föreslagna lotten innehöll 38,727 hektar, därav 0,571 hektar tomt, 26,886 hektar åker, 0,228 hektar äng, 10,7 hektar avrösningsjord och 0,342 hektar impediment. Lotten hade saluvärderats till 36,495 kronor, därav 11,736 kronor 90 öre för avrösningsjord med växande skog. Arrendevärdet har beräknats till 1,130 kronor. Hembuds rätt borde medgivas Oscar Lundgren, vilken sedan midfastan 1911 brukat egendomen och städse med intresse och drift väl beflitat sig om dennas skötsel. Lundgren hade skriftligen förklarat sig önska förvärva lotten till berörda värderingsbelopp. Nämnden hade icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköpsrätt; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdet upptagas till 31,025 kronor. Egendomens taxeringsvärde vore 31,800 kronor, därav 9,400 kronor för skogsmarken.

Vid försäljning av lotten till annan än arrendatorn borde saluvärdet bibehållas oförändrat, enär sådan brist i åbyggnaden, hägnaderna eller dylikt icke förefunnos, att avseende därvid borde fästas i form av där efter lämpat förhöjt salubelopp; arrendatorn hade i övrigt under arrendetiden för av honom vid egendomen utförda arbeten erhållit fullt vederlag genom arrendavdrag och av arbetet njuten bättnad.

I fråga om dispositionen av den återstående delen av egendomen, vilken innehåller 27,3 hektar avrösningsjord, har uppskattningsnämnden anført, att jägmästaren ansett hinder för dennas kvarblivande i kronans ägo icke föreligga, enär skogar av allmän natur gränsade till egendomen och mera anmärkningsvärt ökade förvaltningskostnader genom en sådan disposition icke åsamkades. Fördelningen mellan lotterna av egendomens andel i häradsallmanningen borde hänskjutas till blivande avstyckningsförrättning.

Överlantmätaren har meddelat, att enligt hans förmenande jorddelningslagens bestämmelser icke lade hinder i vägen för fastighetens styckning enligt ovanstående förslag.

Överjägmästaren har icke funnit något att erinra mot försäljningen av huvudgårdslotten men har beträffande ovannämnda grustag, vilket enligt överjägmästaren utgjordes av egendomens lott i Alvesta bys samfällda grustag, som delats år »1887», anført att, då det ej vore något domänverkets intresse, att detta obetydliga markområde bibehölles i kronans hand, det syntes överjägmästaren lämpligt att även detta område försålles.

Med skrivelse den 18 februari 1930 har *domänstyrelsen* underställt ären-

det Kungl. Maj:ts prövning. Då det på grund av vad uppskattningsnämnden anfört i fråga om egendomens stall och ladugård måste vara för kronan ekonomiskt fördelaktigast att försälja egendomens jordbruk nu, samt bestämt köpeanbud å huvudgården föreläge från egendomens arrendator, biträdde styrelsen förslaget om huvudgårdens försäljning. Såvitt styrelsen kände förhållandena, torde det ännu dröja avsevärt lång tid, innan egendomen kunde påräknas att erhålla någon större värdestegring på grund av belägenheten nära Tillberga stationssamhälle. Dettas utveckling ginge i annan riktning, och skedde bebyggelsen enligt stadsplan, som icke omfattade någon del av egendomen. Den till försäljning icke föreslagna lotten — inbegripet grustaget — syntes med fördel kunna bibehållas i kronans ägo och förvaltas enligt de för förvaltning av kronoparker gällande grunder. Beträffande saluvärdet å den till försäljning tillstyrkta delen, syntes detsamma böra bestämmas till det föreslagna beloppet 36,495 kronor med tillägg av värdet av den del i egendomens allmänningsandel, som vid blivande avstyckningsförrättning kunde komma att tilläggas försäljningslotten, med befogenhet för styrelsen att slutligen fastställa lottens saluvärde.

*Departements-
chefen.*

För egen del tillstyrker jag försäljning av egendomens huvudgård om 38.727 hektar med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn. Frågan om dispositionen av egendomen i övrigt torde jag framdeles få anmäla till Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Alvesta nr 2 i Hubbo socken av Västmanlands län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försäljas egendomens huvudgård om 38.727 hektar mot en köpeskilling av 36,495 kronor med tillägg av värdet av fastighetens del i hemmanets allmänningsandel, med hembuds rätt enligt 9 § första stycket i samma förordning för egendomens arrendator Oscar Lundgren och med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1932 samt under villkor i övrigt, att fastigheten överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas; åliggande det domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande allmänningsandelen, efter det avstyckning verkställts slutligen fastställa saluvärdet för fastigheten.

31:o.

Av kronoegendomen 1 mantal Sör Gärdsbo nr 5 i Väster Färnebo socken av Västmanlands län har viss del utarrenderats till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 850 kronor. Domänstyrelsen har ombesörjt egendomens skötsel och vård under två år från nämnda dag, därvid be-
 tingats samma arrendeavgäld som nyss nämnts.

*Sör Gärdsbo
nr 5 i Väst-
manlands län.*

Under åren 1925, 1927 och 1928 hava å egendomen hållits uppskattningsförrättningar, och har egendomen under år 1926 besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Frey Torbjörnsson år 1924 för beskrivning av åker och äng över egendomen uppgjord karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 24 kilometer från Sala, består av två skiften, hemskiftet och utskiftet. Hemskiftet utgöres av en avlång ägofigur, cirka 400 meter bred och 1,400 meter lång. Enligt Kungl. Maj:ts med riksdagens lämnade medgivande den 14 juni 1907, såvitt kronans andel angår, har ett område om 12.67 ar, utgörande del av vid år 1865 fastställt, Sör Gärdsbo by övergånet laga skifte för delägarnas i skiftet gemensamma behov undantagen mark, vari kronan för egendomen har del, försålts till Väster Färnebo församling. Från egendomen har vidare jämlikt Kungl. Maj:ts med riksdagen den 19 mars 1926 meddelade beslut försålts det å utskiftet belägna torpet Hagslätten med en areal av 8.83 hektar. Den på arrende upplåtna delen av egendomen innehåller 40.95 hektar tomt och åker, 0.457 hektar äng samt 17.281 hektar myrmark, backar m. m. Den under skogsstatens förvaltning stående utmarken har en areal av cirka 87.5 hektar.

Boningshuset är äldre men ännu användbart. Loge och ladugård äro dåliga men kunna ännu nyttjas någon tid. Stall, vagnslider och spannmålsmagasin äro i utmärkt skick.

Vid förrättningen år 1925 har föreslagits nybyggnad av svinhus och ladugård samt ombyggnad av karaktärshuset för en sammanlagd kostnad av 19,293 kronor förutom fritt virke från skogen. Huvudgården förordades vid samma förrättning till förnyad utarrendering, varvid vederbörande arrendator, C. E. Olsson, borde tillerkännas optionsrätt, dock endast under förutsättning att han inom viss tid visade, att åbyggnaden försatts i ett tillfredsställande skick. Arrendevärdet uppskattades till 1,220 kronor, vilket efter ingången av åttonde arrendeåret borde höjas till 1,345 kronor.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava anført: För att undvika nybyggnad borde den del av egendomen, som ej brukas av kronan, styckas. Med hänsyn till jordens läge och beskaffenhet förordades en uppdelning i två lotter, huvudgården ävensom en lott, vilken borde bildas av de längst bort åt öster belägna delarna av hemskiftet, om cirka 15 hektar åker. Ett eller annat hus vid huvudgården kunde lämpligen flyttas till den mindre lotten för att användas vid dess bebyggande.

En av de sakkunniga, Elof B. Andersson, ansåg, att egendomen borde styckas i tre lotter, en huvudgård om cirka 15 hektar åker, en lott, om-

fattande de mellersta delarna av hemskiftet, om cirka 13 hektar åker, och en lott, som borde bildas av de längst bort från huvudgården belägna delarna av skiftet, om cirka 13 hektar åker, samt att den gamla ladugården borde rivas och uppföras på en av de nybildade lägenheterna.

Vid förrättningarna år 1927 och 1928 har på föranledande av domänstyrelsen värdering av egendomen verkstälts i huvudsaklig anslutning till de sakkunnigas förslag. För att icke äventyra möjligheterna för avstyckning enligt jorddelningslagen hava lotterna vid sistnämnda förrättning tilldelats var sitt skogsområde å egendomens utskifte. Lotterna äro utmärkta å kartan, huvudgårdslotten med litt. Ea (del av hemskiftet) och litt. Ea² (del av utskiftet) och den andra lotten med litt. Eb (del av hemskiftet) och litt. Eb² (del av utskiftet). Försäljningsförslaget innehåller i övrigt följande.

Litt. Ea + Ea² (huvudgårdslotten):

Areal: 47.469 hektar, därav 27.592 hektar tomt och åker, 0.457 hektar äng och 19.42 hektar avrösningsjord; saluvärde 22,780 kronor, därav 2,038 kronor 20 öre för avrösningsjord med därå växande skog; arrendevärde 875 kronor.

Litt. Eb + Eb², bebyggd med en lada:

Areal: 20.179 hektar, därav 13.368 hektar åker och 6.811 hektar avrösningsjord; saluvärde 10,495 kronor, därav 4,324 kronor 65 öre för avrösningsjord med därå växande skog; arrendevärde 350 kronor.

För upplåtelse av lotten litt. Eb + Eb² såsom *åbolägenhet* med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området har föreslagits en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 50 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Köpeskillingen för den å lotten befintliga, kronan tillhöriga ladan har beräknats till 150 kronor. Åbon borde tillika äga rätt till utsyning av virke å lotten med 20 kubikmeter fast mått.

Vid försäljningen av lotten litt. Eb + Eb² borde förbehåll göras om rätt för kronan till väg över skiftet Eb² för transport av skogseffekter.

Lotten litt. Ea + Ea² borde utbjudas å offentlig auktion, då ovisst vore, huruvida icke en högre köpeskillning därigenom kunde vinnas. Skäl hade icke ansetts föreligga till förordande av hembuds rätt för arrendatorn C. E. Olsson vid försäljningen av huvudgårdslotten.

Uppskattningsmännen hava ansett, att med all sannolikhet den mindre lotten, som innehölle egendomens mest opålitliga och av naturen genom beroendet av Svartåns vatten minst gynnade åker, icke komme att finna köpare. Visserligen torde spekulanter kunna förväntas från närboende mindre jordbrukare, som behövde utökning av sitt nuvarande innehav, men vore det enligt uppskattningsmännens mening säkrast, att egendomen försålles ostyckad i nu befintligt skick. Ladugården vore enligt uppskattningsmännens mening av så dålig beskaffenhet, att efter dess rivning några för nybyggnadsändamål lämpliga delar annat än grunden och taktegllet icke funnes.

På given anledning har vederbörande *överlantmätare* uttalat, att de i jorddelningslagen stadgade villkor för tillstånd till avstyckning torde få anses vara uppfyllda.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot vad uppskattningsmännen föreslagit.

Med utlåtande den 21 december 1928 underställde *domänstyrelsen* ären-

det Kungl. Maj:ts provning. Förslaget att försälja egendomens jordbruk biträddes jämväl av styrelsen. Vidkommande frågan om jordbrukets upplåtande i en eller två lotter ville styrelsen icke motsätta sig att försök gjordes att försälja lotten litt. Eb + Eb² såsom egnahemslägenhet och borde därvid, om köpare erhöles till sagda lott, lotten litt. Ea + Ea² upplåtas för sig. Skulle ej anbud inkomma å lotten litt. Eb + Eb², borde båda lotterna upplåtas som en lott. Försäljningsåtgärder beträffande lotten litt. Ea + Ea² borde alltså ej vidtagas, förrän köpare erhållits å lotten litt. Eb + Eb² eller det visat sig, att denna icke lämpligen kunde försälgas för sig. Vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen torde komma att tillses, att de särskilda lotterna tillförsäkrades erforderliga utfartsvägar. Styrelsen föresloge vidare, att i kronans hand bibehållen del av egendomen skulle ställas under skogsstatens vard för att förvaltas såsom kronopark.

I en till Kungl. Maj:t den 30 april 1929 inkommen ansökning har *C. E. Olsson*, med förmälan att han innehaft arrendet av ifrågavarande kronoegendom sedan år 1903, anhållit om hembuds rätt vid försäljningen av huvudgårdslotten.

Domänstyrelsen, som till följd av remiss och efter inhämtande av yttranden av vederbörande domänintendent och länsstyrelse den 17 maj 1929 avgivit utlåtande över berörda ansökning, har avstyrkt bifall till densamma.

Sedermåra har domänstyrelsen, till följd av remiss, inkommit med förnyat utlåtande den 13 december 1929 angående dispositionen av ifrågavarande kronoegendom samt därvid tillika överlämnat yttrande av vederbörande uppskattningsmän.

I berörda yttrande hava uppskattningsmännen anført bland annat.

Med hänsyn till stadgandena i 7 och 16 §§ i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. hade ny saluvärdering av lotterna verkställt, därvid saluvärdena uppskattats för lotten litt. Ea + Ea² till 25,545 kronor, för lotten litt. Eb + Eb² till 10,625 kronor och för båda lotterna gemensamt till 37,140 kronor. Någon ändring av arrendebeloppen för de särskilda lotterna föresloges ej, men hade lotterna gemensamt åsatts ett arrendevärde av 1,220 kronor. Åborättsavgälden för lotten litt. Eb + Eb² ansågs nu böra utgå med 39 hektoliter spannmål. Försäljningarna borde ske jämlikt 15 § i nämnda förordning i fråga om lotten litt. Ea + Ea² samt lotterna gemensamt och enligt 13 § i fråga om lotten litt. Eb + Eb². Villkor om lotternas användning och om återköpsrätt ansågos ej böra ifrågakomma, detta med hänsyn till egendomens avlägsna belägenhet från större kommunikationsort och därtill, att någon snabb och opåräknad värdestegring icke torde kunna tänkas inträffa. Skulle emellertid kronan förbehållas återköpsrätt, borde saluvärdena sänkas, för lotten litt. Ea + Ea² till 21,715 kronor, för lotten litt. Eb + Eb² till 9,035 kronor och för lotterna gemensamt till 31,570 kronor.

Domänstyrelsen, som inhämtat, att anledningen till höjningen av saluvärdena uteslutande vore stadgandet i 7 § tredje stycket av ovannämnda förordning den 6 juni 1929, har förklarat sig intet hava att erinra mot de av uppskattningsmännen nu föreslagna saluvärdena. I likhet med uppskattningsmännen ansåge jämväl styrelsen anledning icke föreligga att föreskriva förbehåll om återköpsrätt.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker den ifrågasatta försäljningen och har intet att erinra mot domänstyrelsens förslag att i första hand försök göres med upplåtelse i två lotter. Den av Olsson gjorda framställningen om hembudsrätt i fråga om huvudgårdslotten synes icke förtjäna avseende. Uppskattningsmännens senaste, av domänstyrelsen utan erinran lämnade saluvärden torde böra fastställas, och torde försäljningarna böra ske utan förbehåll om återköpsrätt.

Frågan om dispositionen av återstående delen av kronoegendomen torde framdeles bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Sör Gärdsbo nr 5 i Väster Färnebo socken av Västmanlands län må försäljas ovan angivna till försäljning ifrågasatta områden

antingen i två lotter, lotten litt. Eb + Eb² såsom jordbrukslägenhet för egnahemsändamål med ett saluvärde av 10,625 kronor och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1931, jämlikt 13 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och med förbehåll om rätt för kronan såsom ägare av återstående delen av kronoegendomens utskifte till väg över skiftet litt. Eb², samt, sedan antagligt köpeanbud erhållits å denna lott, lotten litt. Ea + Ea² jämlikt 15 § i samma förordning å offentlig auktion med tillträdesrätt för köpare å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes,

eller — därest försäljning av lotten litt. Eb + Eb² såsom egnahemslägenhet ej kommer till stånd — såsom en lott, litt. Ea + Eb + Ea² + Eb² med ett saluvärde av 37,140 kronor, likaledes å offentlig auktion jämlikt 15 § i förordningen och med tillträdesrätt för köpare å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, samt med ovanberörda förbehåll om rätt till väg;

skolande köpare vara skyldiga att respektera den Väster Färnebo elektriska distributionsförening u. p. a. medgivna rätt att hava elektriska ledningar fram-

dragna över egendomen, ävensom *att*, om så från kronans sida påfordras, på sätt, som vederbörande jägmästare godkänner, uppföra hägnad i gränsen mot den i kronans hand kvarblivande delen av kronoegendomen.

32:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mosta nr 2 i Simtuna socken av Västmanlands län har utarrenderats för sju år till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av, till en början, 1,300 kronor, vilken avgäld från den 14 mars 1922 höjts till 1,310 kronor. Utmarken med torpet Skinnarbo är från arrendet undantagen. Sedermera har domänstyrelsens ombesörjt skötsel och vård av egendomen på ett år i sänder till den 14 mars 1931, varvid betingats samma årliga arrende som näst därförut utgått.

Egendomen har under åren 1925 och 1927 varit föremål för uppskattningsförrättning och under år 1926 besiktigats av kronojordstyecknings-sakkunniga.

Av instrumentet över berörda förrättningar med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Frey Torbjörnsson år 1917 från lagaskifteskartan avkopierad och undersökt samt kompletterad karta över egendomen med tillhörande beskrivning och ett utdrag av åren 1812 och 1813 upprättad konceptkarta över Simtuna häradsallmänning med åtecknad beskrivning, samt yttranden av länsstyrelsen i länet och vederbörande skogsstatstjänstemän ävensom av kronojordstyeckningssakkunniga efter besiktningen avgivet utlåtande, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som å lagaskifteskartan betecknats med litt. B, är belägen 5 kilometer från Fjärdhundra järnvägsstation å Enköping—Heby järnväg och 22 kilometer från Enköping. Egendomen innehåller en areal, fördelad på hemskiftet och utskiftet, av 109.894 hektar, därav 35.454 hektar tomt, trädgård och åker, 0.775 hektar äng och 73.665 hektar avrösningsjord; vartill kommer till egendomen vid ej fastställt storskifte år 1813 utlagd lott om 1.0275 hektar av förenämnda häradsallmänning.

Akerjorden utgöres av god lermylla och till någon del av svartmylla samt är täckdikad.

Av egendomens byggnader är bostadshuset åldrigt och i ganska otillfredsställande skick; ny ladugårds- och stallbyggnad erfordras, varjämte får- och svinhuset behöver flyttas, för vilket arbete kostnaden beräknats till 14,100 kronor under förutsättning att för arbetena nödigt virke tillsläppes fritt från egendomens skog.

Egendomen, vars taxeringsvärde utgör 42,200 kronor, har åsatts ett arrendevärde av 1,195 kronor.

Uppskattningsmännen hava vid förrättningen år 1925 förordat egendomens förnyade utarrendering. Häri hava länsstyrelsen och skogsstatstjänstemännen instämt.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava ansett, att den på arrende upplåtna delen av egendomen, som innehåller 27.622 hektar åker och tomt samt

*Mosta nr 2
och Bärby
nr 1 i Väst-
manlands län.*

1.67 hektar äng och betesmark, lämpligen borde styckas för försäljning i två delar, hemskiftet om cirka 17 hektar åker och utskiftet om cirka 10 hektar åker och 1 hektar betesmark.

Med anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat om förnyad uppskattning å egendomen för dess försäljning i berörda två lotter och i samband därmed om saluvärdering av den kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 1 i förutnämnda socken tillhörande andelen i förutvarande Simtuna häradsallmäning, vilken andel undantagits vid den förnyade utarrenderingen av sagda egendom och är belägen omedelbart intill den kronoegendomen Mosta tillhörande lotten av allmäningen.

Vid den sålunda påkallade förrättningen, vilken ägde rum under år 1927, förekom förutom annat följande.

Uppskattningsmännen förklarade, att de ej hade något att erinra mot försäljning av kronoegendomen Mosta, enär dess avkastningsförmåga på grund av ringa åkerinnehav icke stode i proportion till de omkostnader, vilka krävdes för åbyggnadernas försättande i ett mot skäliga fordringar svarande tillstånd, men att de ingalunda kunde biträda det förslaget, att egendomens redan nu för ett hushåll i dessa trakter blygsamma åkerinnehav av 27.622 hektar än mera beskures genom åkerns uppdelning på de två lotter, som ifrågasatts och beträffande vilka den mindre lottens bebyggande vore förbundet med avsevärda kostnader.

På grund härav avstyrkte uppskattningsmännen på det livligaste de kronojordstyckningssakkunnigas förslag såsom innebärande icke allenast en styckning utan fastmer en stympning av egendomen.

Därest emellertid egendomen skulle anses böra uppdelas på sätt de sakkunniga föreslagit, hava uppskattningsmännen ansett styckningen böra ske sålunda, att huvudlotten, med egendomens huvudsakliga åbyggnad, komme att omfatta de å kartan med litt. Ba och Bd utmärkta skiftena jämte den kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 1 tillhörande allmänningsslotten, med en areal av tillhoppa 20.582 hektar, därav 17.562 hektar tomt och åker, 0.41 hektar äng samt 2.91 hektar avrösningsjord, samt den andra lotten de å kartan med litt. Bb och Bc utmärkta skiftena jämte den kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mosta nr 2 tillhörande allmänningssdelen, med en areal av tillhoppa 14.2375 hektar, varav 10.06 hektar åker, 1.42 hektar äng och 2.775 hektar avrösningsjord.

Lotterna hava åsatts saluvärden av, huvudlotten 17,370 kronor, därav 5,225 kronor för åbyggnaden och 1,491 kronor för växande skog, samt den andra lotten 7,865 kronor, därav 650 kronor för åbyggnaden och 1,243 kronor för växande skog.

Beträffande lotternas upplåtande under åborätt har föreslagits, att avgäldstiden måtte bestämmas till 20 år med rätt för åbo att därefter inlösa fastigheten, att åborättsinnehavarna måtte äga rätt till husbehovsvirke med respektive 6.4 och 7.6 kubikmeter samt att avgälderna måtte bestämmas till respektive 58.5 och 35 hektoliter, hälften råg och hälften korn, att lösas i penningar efter senaste medelmarkegångspris.

Härjämte hava uppskattningsmännen ansett förbehåll böra göras vid upplåtelse av den mindre lotten om rätt för köpare av huvudlotten att taga väg över ägan litt. Bc för förbindelse med litt. Bd samt beträffande upplåtelse av huvudlotten om rätt för Simtuna elektriska distributionsförening u. p. a. att hava den elektriska kraftledningen framdragen däröver, varom i Kungl. Maj:ts resolution den 7 november 1919 förmäles.

Skiftena litt. Ba, Bb, Bc och Bd jämte förberörda allmänningssandelar

hava såsom en lott saluvärderats till 25,820 kronor, varav 2,734 kronor för växande skog. Vid upplåtelse under åborätt har sagda lott åsatts en avgäld av 96 hektoliter, hälften råg och hälften korn, ävensom kronans åbyggnad värderats till sammanlagt 5,875 kronor; vidare hava 14 kubikmeter husbehovsvirke ansetts böra tillkomma lotten samt i övrigt samma villkor föreslagits som ovan beträffande de särskilda lotterna nämnts.

Slutligen hava uppskattningsmännen uttalat, att egendomens arrendator, K. M. Pettersson, väl vårdat sig om egendomen.

Vederbörande *överlantmätare* har, beträffande försäljning av den kronoegendomen Bärby tillskiftade lotten i allmanningen, uttalat, att då allmanningen vore av sockenallmännings natur, något laga hinder för avstyckning och försäljning av sagda lott ej föreläge, oaktat storskiftet ej vore fastställt.

Jägmästaren, med vilken *överjägmästaren* instämt, har ansett jordbruket böra försäljas odelat tillsammans med allmänningslotterna och de ifrågavarande skogslotterna, litt. Bc och Bd, möjligen med uteslutande av den sistnämnda skogslotten för nedbringande av försäljningssumman.

Länsstyrelsen har intet haft att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag och värdesättningar.

Sedan domänintendenten anmodats att i samråd med vederbörande uppskattningsmän, lantmätare och jägmästare justera det uppgjorda förslaget till försäljning av viss del av ifrågavarande egendom, så att möjligheterna för avstyckning å egendomen jämlikt jorddelningslagen icke äventyrades, har länsstyrelsen med skrivelse den 8 november 1928 till domänstyrelsen överlämnat ett förslag till avstyckning å egendomen, som uppgjorts av *lantmätaren* under samverkan med *jägmästaren*.

Detta förslag innebär avstyckning av endast en försäljningslott — bestående av lotterna litt. Ba, Bb, Bc och Bd jämte en nyutlagd lott, skogsområdet litt. Be om 5.13 hektar, samt den egendomen Mosta tillhörande allmänningslotten — med en areal av tillhopa 38.355 hektar, varav 27.622 hektar tomt och åker, 0.41 hektar äng och 10.325 hektar avrösningsjord. Enligt lantmätarens mening skulle för denna försäljningslott erfordras en årlig virkesmassa av cirka 25 kubikmeter fast mått till bränsle och reparation m. m., och hade därför det nya skogsområdet litt. Be tillagts.

I yttranden, som avgivits i anslutning till detta förslag, har jägmästaren framhållit, att försäljning i en lott måste, med hänsyn till dess för ett självständigt jordbruk i dessa trakter mycket måttliga omfattning, anses vara det enda riktiga.

Domänintendenten har framhållit, att jägmästaren värderat skogen under förutsättning att egendomen skulle försäljas i en lott samt ej i enlighet med de kronojordstyckningsakkunnigas förslag till försäljning i två lotter, men anhållit, att styrelsen måtte vid den av jägmästaren och distriktslantmätaren verkställda värderingen låta bero och godkänna det av uppskattningsmännen lämnade förslaget med gjort tillägg av senare föreslagen utmark.

Med anledning härav förklarade *domänstyrelsen* i skrivelse till länsstyrelsen den 14 december 1928 med avseende å vad i ärendet förekommit, att vid det senast uppgjorda förslaget finge bero och att i samband med försäljningen av ifrågavarande del av egendomen Mosta nr 2 försäljning borde ske av den kronoegendomen Bärby tillhörande allmänningsslotten.

Uppskattningsmännen hava vid förrättning den 4 januari 1929 saluvärderat lotterna litt. Ba och Bb med utmarksskiftena litt. Be, Bd och Be samt egendomen Mosta tillhörande andel i förutvarande häradsallmänningen. Saluvärdet har uppskattats till 29,160 kronor, varav för växande skog 5,906 kronor, samt arrendevärdet till 1,160 kronor. Den kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 1 tillhörande andelen i förutvarande häradsallmänningen har saluvärderats till 755 kronor, varav för växande skog 719 kronor. Kronoegendomen Mosta skulle enligt uppskattningsmännens förslag försälas jämlikt brevet den 29 maj 1874 med hembuds rätt för egendomens arrendator, K. M. Pettersson, vilken väl beflitit sig om egendomen, fullständigt täckdikat densamma under arrendeperioden 1921—1928 samt i övrigt å egendomen nedlagt ett förtjänstfullt och befrämjande arbete. Den till Bärby hörande allmänningssdelen skulle enligt förslaget försälas å auktion med gäldande av köpeskillingen vid tillträdet. Återstående delen av kronoegendomen Mosta borde förvaltas tillsammans med intilliggande kronoegendomen Bärby.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens länsberörda förslag.

Med utlåtande den 8 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. För egen del biträdde styrelsen uppskattningsmännens förslag, att av kronoegendomen Mosta nr 2 lotterna litt. Ba, Bb, Be, Bd och Be samt den egendomen tillskiftade andelen i förutvarande Simtuna häradsallmänning skulle försälas i en lott med hembuds rätt för egendomens nuvarande arrendator, under det att återstoden av egendomen skulle ställas under skogsstatens vård för att förvaltas såsom kronopark, samt att kronoegendomen Bärby nr 1 tillkommande andel i allmänningen skulle försälas för sig, varvid de bägge allmänningsskiftena borde upplåtas med den rätt kronan till dem kunde äga. Mot de gjorda värderingarna hade styrelsen intet att erinra.

Sedermåra har domänstyrelsen, till följd av remiss, inkommit med förnyat utlåtande i ärendet av den 3 januari 1930 samt därvid tillika överlämnat instrument den 9 december 1929 över förnyad saluvärdering i fråga om kronoegendomen Mosta nr 2, skrivelse från arrendatorn Pettersson samt yttrande i ärendet av vederbörande överlantmätare.

Uppskattningsmännen hava förklarat sig sakna anledning frågå det vid förrättning den 4 januari 1929 uppskattade värdet å salulotten av egendomen Mosta nr 2 under förutsättning att lotten hembjödes Pettersson till inköp. Skulle åter försäljning ske utan hembud, borde med hänsyn

till stadgandet i 16 § av förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. samt till det förfallna skick, vari egendomens ladugård befunne sig, saluvärdet ökas med 1,400 kronor för botande av husrötebrist till 30,560 kronor. Egendomens belägenhet ganska avsides från större kommunikationsort och egenskaper i övrigt borde enligt uppskattningsmännens förmenande utesluta föreskrivande av särskilda villkor om egendomens användande eller om återköpsrätt för kronan. Skulle dock återköpsrätt förbehållas, borde saluvärdet nedsättas, vid försäljning med hembud till 24,790 kronor och vid försäljning utan hembud till 25,980 kronor.

Arrendatorn Pettersson har framhållit, att han väl önskade att kunna köpa egendomen, där han nedlagt så mycket arbete och kapital. Han ansåge det emellertid ej möjligt att av egendomen få sådana inkomster, som med det föreslagna saluvärdet skulle erfordras. Det pris, som han med hänsyn till byggnadernas beskaffenhet ansåge sig kunna betala, utgjorde omkring 20,000 kronor.

Överlantmätaren har meddelat, att enligt hans förmenande jorddelningslagens bestämmelser ej hindrade bildandet av en fastighet på sätt i ärendet numera föreslagits.

Domänstyrelsen har i sitt förnyade utlåtande, med biträdande av vad uppskattningsmännen anført, föreslagit, att den till försäljning ifrågasatta lotten av kronoegendomen Mosta nr 2 måtte utbjudas till salu under hand mot en köpeskilling, ej understigande 30,560 kronor, i enlighet med 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176). Därjämte har styrelsen uttalat, att den kronoegendomen Bärby tillhörande andelen i Simtuna häradsallmänning ej vore avsedd för något sådant ändamål, för vars tryggande särskilda förbehåll krävdes.

I skrivelse den 14 februari 1930 har domänstyrelsen anmält, att styrelsen föranstaltat om utarrendering av kronoegendomen Mosta nr 2 till den 14 mars 1931.

Mot föreliggande försäljningsförslag, sådant detsamma blivit av domänstyrelsen slutligen förordnat, har jag intet att erinra. K. M. Pettersson, vilken enligt vad jag inhämtat innehaft arrendet av kronoegendomen Mosta nr 2 sedan den 3 april 1914, torde visserligen vara berättigad till hembud men synes ej vilja godtaga föreslagna villkor. Förbehåll om återköpsrätt torde icke böra föreskrivas.

*Departements-
chefen.*

Då riksdagens medverkan synes erforderlig i fråga om försäljningen från kronoegendomen Mosta nr 2, torde försäljningsfrågan i sin helhet böra underställas riksdagens prövning.

Frågan om dispositionen efter den 14 mars 1931 av återstående del av kronoegendomen Mosta nr 2 torde framdeles bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mosta nr 2 i Simtuna socken av Västmanlands län må mot en köpeskilling, ej understigande 30,560 kronor, utbjudas till försäljning under hand i enlighet med 15 § av ovanberörda förordning den 6 juni 1929 (nr 176) i en lott den del, som å förberörda år 1917 upprättade, sedermera kompletterade karta omfattar ägottoterna litt. Ba, Bb, Bc, Bd och Be samt egendomens andel i förutvarande Simtuna häradsallmänning med den rätt kronan därtill kan äga, under villkor i övrigt, att köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom att den Simtuna elektriska distributionsförening u. p. a. medgivna rätt att hava en elektrisk kraftledning framdragen över egendomen skall av köpare respekteras,

dels ock att den kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 1 i Simtuna socken tillskiftade andelen i förutvarande Simtuna häradsallmänning må, likaledes enligt 15 § i nämnda förordning, med den rätt kronan därtill kan äga försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande.

33:o.

Dammen nr 1 och Torrbo nr 1 i Kopparbergs län. Hos domänstyrelsen har aktiebolaget Zinkgruvor i Falun föreslagit utbyte av vissa bolaget tillhöriga fastigheter i Garpenbergs socken av Kopparbergs län mot viss del av kronoparken Garpenberg i samma socken.

Såsom skäl för framställningen har bolaget anfört följande: Bolaget vore ägare till två skogsmarksområden, skilda från varandra genom kronoparken Garpenberg tillhörande mark. Genom det föreslagna ägoutbytet skulle kronoparken erhålla en mera enhetlig markfigur med avsevärt förkortad och uträtad gränslinje samt bolaget få sina två ägofigurer sammanslagna till en enda med likaledes uträtade och avkortade gränser, vilket skulle i hög grad underlätta brukandet av områdena. Bytesobjekten innehölle enligt bolagets uppskattning ungefärligen samma areal, men vore bolaget villigt att efter värdering erlagga eventuellt erforderlig mellangift.

Sedan domänstyrelsen inhämtat yttranden i ärendet av vederbörande *skogsstatstjänstemän* samt bolaget förbundit sig att betala hälften av kostnaden för värdering av områdena, har på uppdrag av styrelsen överjägmästaren i Stockholm-Gävle distrikt med biträde av vederbörande skogstaxator verkställt uppskattning och värdering av bytesområdena.

Av därvid upprättat instrument samt övriga handlingar i ärendet, däribland en av extra ordinarie jägmästaren Gerhard Pettersson över bytesområdena år 1928 upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Det område av kronoparken Garpenberg, som bolaget önskar förvärva, utgör del av hemmanen Dammen nr 1 (1⁴) om 6.9 skatteören och Torrbo nr 1 (1⁴) om 11.5 skatteören, vilka hemman icke äro genom skifte skilda från varandra. Området är beläget mellan och omedelbart intill bolaget tillhöriga fastigheter.

De fastigheter, vilka bolaget erbjudit sig att lämna i utbyte, omfatta två från varandra skilda skiften, av vilka det ena, som är triangelformigt och angränsar kronoparken, utgöres av del av dels hemmanet Ryllshyttan nr 1 litt. A (1⁴) om 25.1 skatteören, dels avsöndrade lägenheten Gruvskogen nr 2 (1²), avsöndrad från lägenheten Gruvskogen nr 1, vilken i sin tur är avsöndrad från hemmanen Dammen nr 1 och Torrbo nr 1, samt det andra, som är ett rektangulärt område, mindre än det förutnämnda samt på två sidor angränsande till kronoparken och på en sida till Garpenbergs kyrkoherdeboställe, består av del av hemmansdelen Nygården litt. D., utgörande del av hemmanet 14.4 skatteören Nygården nr 1 (1⁴).

Belägenheten av bytesområdena framgår närmare av handlingarna bilagda två generalstabskartblad.

Kronans bytesområde. Detsamma omfattar en areal av omkring 28.62 hektar, varav 19.42 hektar produktiv skogsmark, 0.86 hektar impediment, 2.75 hektar åker samt 5.59 hektar tomt och backar.

Av skogsmarken, som utgöres av godartad morän, är omkring 70 procent beväxt med 40—60-årig och resten med 90—120-årig blandskog av tall och gran med ungefär lika fördelning av de båda trädslagen. Den äldre granen är ofta rötskadad. Virkesförrådet har uppskattats till 2,141 kubikmeter eller 110 kubikmeter per hektar produktiv skogsmark.

I området ingår dels det mot en årlig avgäld av 100 kronor för tiden till den 14 mars 1931 utarrenderade torpet Torrbo, omfattande en areal av 10.32 hektar, varav 2.50 hektar åker, dels en mindre åkerteg, tillhörande det för tiden till den 14 mars 1931 utarranderade torpet Dammen.

Å torpet Torrbo finnas följande kronan tillhöriga byggnader, nämligen boningshus, ladugård med loge och bodbyggnad med vedbod. Boningshuset är i gott skick med undantag av taket, som bör omläggas. Kronan har år 1925 inköpt detsamma av bolaget för ett pris av 4,000 kronor. Det innehåller 9 rum i två våningar och är således för stort som bostadshus åt torparen. Uthusen äro i dåligt skick.

Å området finnas därjämte sju större arbetarbostäder, vilka tillhöra bolaget. Någon tomthyra för desamma har ej utgått.

Bolagets bytesområde. De båda skiftena omfatta tillsammans 30.44 hektar, varav 26.06 hektar produktiv skogsmark, 4.24 hektar impediment och 0.14 hektar utlagd åker.

Skogsmarken utgöres av godartad morän. Ståndskogen består huvudsakligen av 60—80-åriga blandbestånd av tall och gran med tallen som förhärskande trädslag. Bestånden äro i allmänhet väl genomgallrade och av god kvalitet. Virkesförrådet omfattar 2,870 kubikmeter eller 110 kubikmeter per hektar produktiv skogsmark.

Värdet — utan avdrag för skatter, förvaltningskostnader m. m., vilka anses lika för båda bytesområdena — har av domänstyrelsen uppskattats till för kronans bytesområde 21,000 kronor och för bolagets bytesområde 16,100 kronor. Värdet av det förra området överstiger således värdet av det senare med 4,900 kronor, vilket belopp bolaget förklarar sig villigt betala. Vid värderingen av kronans bytesområde har hänsyn tagits därtill,

att omkring 4 hektar äro redan nu delvis bebyggda med bolaget tillhöriga byggnader och att bolagets huvudsakliga syfte med bytet torde vara att er-hålla ytterligare byggnadsplats.

Bolagets fastigheter besväras — förutom av penninginteckningar — av följande inteckningar, som beviljats *dels* uti andel om 2 $\frac{7}{30}$ skatteören av hemmanet Nygården nr 4 litt. D om 2.4 skatteören (av 1¹), med undantag av lägenheten Nysätra om 0.1810 hektar, den 1 mars 1907, under § 15, till säkerhet för beståndet av aktiebolaget Ryllshytte Zink och Blygruvor genom kontrakt den 5 september 1906 med J. E. Larsson tillförsäkrad nyttjande-rätt under 50 år från den 15 september 1906 till 0.138 hektar mark för framdragande av elektrisk kraftledning från Fors till Ryllshyttan, *dels ock* uti den från lägenheten Gruvskogen nr 1 under hemmanen Dammen nr 1 och Torrbo nr 1 avsöndrade lägenheten Gruvskogen nr 2 (Gruvskogen 1²) om 7.60 hektar, oberäknat därinom fallande andel av Kolningssjön om 45 ar, Ryllshyttan nr 2 litt. B om 8.5 skatteören (av 1¹), Ryllshyttan nr 3 litt. C om 7.4 skatteören (av 1¹), Ryllshyttan nr 4 litt. D om 5.4 skatteören (av 1¹) och Ryllshyttan nr 5 litt. E om 3.8 skatteören (av 1¹) den 28 november 1922, under § 119, till säkerhet för ett den 7 juli 1920 upprättat kontrakt, varigenom aktiebolaget Pyritgruvor till Kungl. Maj:t och kronan, såsom ägare av Älvkarleby vattenfall och därinvid belägna fastigheter i Älvkarleby socken, upplåtit rätt att över de intecknade fastigheterna framdraga hög-spänningsledning och densamma underhålla samt den 8 juli 1926, under § 140, till säkerhet för ett den 8 oktober 1923 upprättat kontrakt, varigenom aktiebolaget Zinkgruvor till Kungl. Maj:t och kronan, såsom ägare av Älvkarleby vattenfall och därinvid belägna fastigheter i Älvkarleby socken, upplåtit rätt att över de intecknade fastigheterna framdraga högspänningsledning och densamma underhålla.

Enligt utlåtande av vederbörande *överlantmätare* föreligger ej hinder för avstyckning av de fastigheter, vilka äro avsedda att ingå i bytet. Det område, som skulle frångiljas lägenheten Gruvskogen nr 2 (1²), borde dock avstyckas för sammanläggning med kronan tillhöriga hemmanen Dammen nr 1 och Torrbo nr 1, från vilka hemman detsamma avsöndrats.

Sveriges geologiska undersökning, som avgivit utlåtande i ärendet, har meddelat, att kronoparksområdet icke innehåller någon känd malmfyndighet av sådant värde, att den kunde anses böra inverka på ett eventuellt mark-byte, men att å andra sidan möjligheten av framtida malmfynd vore större å kronans mark än å det av bolaget till utbyte föreslagna området, varför undersökningen ansåge tillräckligt, att staten förbehölle sig bibehållande av jordägareandelen i den eller de fyndigheter, som framdeles eventuellt kunde komma att där upptäckas.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt bytet. Jägmästaren har anført, att han ansåge detsamma komma att för kronan medföra vissa förmåner, bland annat genom erhållande av större areal skogs-mark och för kronoparken fördelaktigare gränser.

Med utlåtande den 14 januari 1930 har *domänstyrelsen* underställt ären-det Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen har ansett bytet vara för kronan förmånligt dels på de av jägmästaren anförda skäl, dels ock med hänsyn till storleken av den mellangift, som genom bytet skulle tillfalla

kronan, samt då å kronans bytesområde befintliga, kronan tillhöriga byggnader skulle, därest desamma bibehölles i kronans ägo, förorsaka kronan kostnader genom erforderliga reparationer. Av Sveriges geologiska undersökning ifrågasatt förbehåll syntes styrelsen icke böra föreskrivas som villkor för bytet, då ett sådant förbehåll icke torde kunna göras juridiskt bindande mot framtida ägare av fastigheterna ifråga.

Under åberopande av den lämnade utredningen anser jag mig böra tillstyrka ägoutbytet såsom för kronan förmånligt. *Departements-
chefen.*

Den inflytande mellangiften torde böra disponeras till inköp av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ett utbyte av fastigheter må äga rum mellan aktiebolaget Zinkgruvor å ena sidan och kronan å andra sidan sålunda, att bolaget till kronan överlåter av fastigheterna Ryllshyttan nr 1 litt. A (1^a) om 25.1 skatteören, Gruvskogen nr 2 (1^a) och Nygården litt. D, utgörande del av hemmanet 14.4 skatteören Nygården nr 1 (1^a), samtliga i Garpenbergs socken av Kopparbergs län, två å den av extra ordinarie jägmästaren Gerhard Pettersson år 1928 upprättade kartan angivna skiften, omfattande en sammanlagd ytvidd av omkring 30.44 hektar, samt att kronan till bolaget överlåter av fastigheterna Dammen nr 1 (1^a) om 6.9 skatteören och Torrbo nr 1 (1^a) om 11.5 skatteören i samma socken ett å berörda karta angivet skifte, omfattande omkring 28.62 hektar, under villkor, att bolaget till kronan erlägger ett kontant belopp av 4,900 kronor, att fastigheterna lämnas fria från gravationer med undantag av här förut angivna, i bolagets fastigheter meddelade inteckningar till säkerhet för rätt att över de intecknade fastigheterna framdraga elektriska kraftledningar, att kronan och bolaget intill tillträdesdagen icke avverka skog å de fastigheter, som lämnas i bytet, att kronan och bolaget var för sig ansvara för alla utskylder och besvär, vilka för tiden intill tillträdesdagen belöpa å de fastigheter, som lämnas i bytet, att kronan och bolaget skola vara skyldiga gottgöra varandra för vad de kontant eller in natura uppburit eller kunna komma att uppbära beträffande i bytet lämnad fastighet för tid efter tillträdesdagen samt vara berättigade till motsvarande ersättning av varandra, därest inkomst av i bytet lämnad fastighet kommer att uppbäras av fastighetens mottagare men avser tiden före

tillträdesdagen, att bolaget ensamt vidkännes kostnaderna för fastigheternas avskiljande från stamhemmanen samt att kronan och bolaget var för sig bestrider kostnaderna för lagfart å de fastigheter, som i bytet tillfalla dem; åliggande det domänstyrelsen att med bolaget träffa avtal om bytet, därvid skall vid bestämmande av tillträdesdag uppmärksammas den rätt, som jämlikt gällande arrendeavtal rörande torpet Torrbo och förut berörda under torpet Dammen brukade mindre område tillkommer arrendatorerna.

34:o.

*Avlängan nr 1
i Koppar-
bergs län.*

Genom Västerbergslags domsagas häradsrätts utslag den 27 september 1923 i mål mellan Grängesbergs gruvaktiebolag, kärande, samt Kungl. Maj:t och kronan, svarande, har bolaget förklarats äga bättre rätt än kronan till det s. k. Cucurraberget under $\frac{1}{4}$ mantal Hans Ols i Västra Slogbergets by i Norrbärke socken av Kopparbergs län.

Då Cucurraberget helt omslutes av kronoparken Kloten och gränserna för denna kronopark avsevärt försämrats genom att kronan frändömts äganderätten till Cucurraberget, vars västra rågång mot kronoparken utgöres av en krokig ägo gräns, har fråga uppstått om förvärv för kronans räkning av Cucurraberget. Denna fastighet utgöres emellertid huvudsakligen av impediment och skogsmark av mycket dålig bonitet, varför ur denna synpunkt ett inköp icke kunnat förordas. I syfte att nämnda rågång mellan Cucurraberget och kronoparken måtte erhålla en bättre sträckning har ifrågasatts en förening mellan kronan och bolaget angående rågångens sträckning. Enligt vad vederbörande överlantmätare meddelat vore dock en sådan överenskommelse ändamålslös, då den icke erhöile laga bindande verkan. Cucurraberget avskiljes emellertid från andra bolaget tillhöriga, väster därom belägna fastigheter av endast ett mindre område av kronoparken Kloten. Därest kronan i stället avhände sig äganderätten till berörda område, vars rågång mot bolagets ovensagda fastigheter utgöres ävenledes av en oregelbunden gräns, skulle kronoparkens gränser komma att avsevärt förbättras.

Med anledning härav, och sedan bolaget förklarat sig reflektera å inköp av området, har domänstyrelsen uppdragit åt vederbörande jägmästare att verkställa värdering av detsamma.

Detta ärende har domänstyrelsen, jämte överlämnande av detsamma tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren G. B. Hulander över saluområdet år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning, med utlåtande den 4 februari 1930 underställt Kungl. Maj:ts prövning. Av handlingarna inhämtas bland annat:

Saluområdet, benämnt Bredsjö sloge eller Långrödningen, är beläget inom Norrbärke socken av Kopparbergs län samt utgör del av den i kronoparken Kloten ingående och i övrigt även i Ljusnarsbergs socken av Örebro län belägna fastigheten $\frac{3}{16}$ mantal Avlängen nr 1 litt. Ca (1²).

Arealen omfattar:

aker	1.171 hektar
äng.....	3.500 »
avrösningsjord	18.055 »

Summa 22.726 hektar.

Avrösningsjorden omfattar omkring 14 hektar produktiv skogsmark av huvudsakligen god bonitet (bon. IV) samt omkring 4 hektar dikningsbara kärr. Av skogsmarken är en areal av 4 hektar kal (beväxt med gles björk). Virkesförrådet utgör inalles 859 kubikmeter av gran och björk med granen såsom förhärskande trädslag i en ålder av i regel 30—80 år.

Å området finnes ett torp, kallat Avlångsvik, bebyggt med ladugård med lada och loge samt två mindre lador, varav den ena är fullständigt värdelös.

Sagda torp och det sydväst därom ävenledes å kronoparken belägna torpet Norra Avlängen (Avlångstorp) äro enligt ett den 20 januari 1893 upprättat kontrakt med tillägg av den 30 november 1897 gemensamt utarrenderade till bolaget för en tid av 50 år, räknat från den 14 mars 1893. Årliga arrendeavgälden utgör 250 kronor att betalas den 14 september varje år. Arrendatorn äger rätt att tillgodogöra sig det bränsle, som kan erhållas genom slog- och hagmarkens röjning i den utsträckning, som är förenlig med dess bibehållande i full växtkraft, samt att erhålla dels för torpen därutöver nödigt bränsle och gärdsel fritt från kronoparkens skogsmark efter förutgången utsyning, dels ock å samma skogsmark avgiftsfritt bete för de kreatur, som å torpen vinterfödas.

Av arrendeavgiften beräknas omkring 130 kronor belöpa å torpet Avlångsvik och 120 kronor å torpet Norra Avlängen.

Värdet av saluområdet uppskattas i avrundade tal till:

Markvärde		
inägor	kronor 700	
skogsmark	» 550	kronor 1,250
Skogsvärde		» 2,900
Byggnadsvärde		» 450
Summa kronor 4,600.		

Bolaget har på förfrågan förklarat sig villigt inköpa området till förenämnda pris samt på av domänstyrelsen i övrigt föreslagna villkor, avseende att bolaget bekostar avstyckning och de med lagfart å fånget förenade utgifter och att oförmålda kontrakt skall gälla endast torpet Norra Avlängen, för vilket torp årliga arrendeavgiften skall utgöra 120 kronor.

Överlantmätaren i Kopparbergs län anser, att hinder icke föreligger för områdets avstyckning.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* tillstyrka försäljningen.

Jämväl *domänstyrelsen* tillstyrker försäljningen.

Departements-
chefen.

På skäl, som i ärendet anförts, anser även jag att ifrågavarande område bör försälas på de av domänstyrelsen föreslagna villkoren.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av fastigheten $\frac{3}{16}$ mantal Avlången nr 1 litt. Ca (1²) ifrågavarande i Norrbärke socken av Kopparbergs län belägna område, benämnt Bredsjö sloge eller Lång-rödjningen och omfattande enligt av distriktslantmätaren G. B. Hulander år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning en sammanlagd ytvidd av 22.728 hektar, må mot ett pris av 4,600 kronor försälas till Grängesbergs gruvaktiebolag att tillträdas vid köpets avslutande, då köpeskillingen erlägges, samt under villkor i övrigt, att köparen bekostar avstyckning och de med lagfart å fånget förenade utgifter, att det om utarrendering av torpen Norra Avlången och Avlångsvik den 20 januari 1893 upprättade kontraktet med tillägg av den 30 november 1897 skall från tillträdesdagen gälla endast torpet Norra Avlången och att i samband därmed den i kontraktet bestämda arrendeavgiften nedsättas till 120 kronor, därvid mellanhavanden på grund av nyssnämnda kontrakt böra regleras och nytt arrendekontrakt avseende torpet Norra Avlången för tiden till den 14 mars 1943 upprättas; åliggande det domänstyrelsen att med bolaget upprätta avtal om försäljningen.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—34:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.